

GARAI BERRIAK

BIZIKIDETZARAKO
ETA BELAUNALDIEN ARTEKO ITUNERAKO
ESPARRU ESTRATEGIA
2025-2030

#EUSKADIBERRIA

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

ONGIZATE, GAZTERIA ETA
ERRONKA DEMOGRAFIKOAREN SAILA
DEPARTAMENTO DE BIENESTAR,
JUVENTUD Y RETO DEMOGRÁFICO

GARAI BERRIAK

BIZIKIDETZARAKO ETA BELAUNALDIEN ARTEKO ITUNERAKO ESPARRU ESTRATEGIA 2025-2030

#EUSKADIBERRIA

Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia

Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco

Vitoria-Gasteiz, 2026

Un registro bibliográfico de esta obra puede consultarse en el catálogo
de la Biblioteca General del Gobierno Vasco:
<https://www.katalogoak.euskadi.eus/katalogobateratua>

Edizioa: **1.a, 2026ko ekaina**

Kopurua:

Copyright: **Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazioa.
Ongizate, Gazteria eta Erronka Demografikoaren Saila**

Argitaratzailea: **Eusko Jaurlaritzako Argitalpen Zerbitzu Nagusia.
Donostia-San Sebastián 1. 01010 Vitoria-Gasteiz**

Internet: **www.euskadi.net**

Egilea: **Ongizate, Gazteria eta Erronka Demografikoaren Saila**

Diseinua: **Logoritmo**

Inprimatzea: **Eusko Jaurlaritzaren Inprenta eta Erreprografia Zerbitzua**

Lege Gordailua: **Eskatuta**

AURKIBIDEA

AURKEZPENA

5

I BLOKEA. KONPROMISOA

7

1. Garai Berriak, bizikidetzarako eta belaunaldien arteko itunerako estrategia

7

2. Testuinguru globala eta tokikoa

8

3. Estrategiaren gakoak: bizikidetzaz, berdintasuna eta komunitatea

15

4. Helburu orokorra eta espezifikoa

19

II BLOKEA. EKINTZA

21

5. Ekimenak

21

III BLOKEA. OINARRIAK

69

6. Aurrekariak eta lege-esparrua

69

7. Marko teoriko laburtuak

71

8. Erabilitako metodologia eta ikuspegiak

87

GARAI BERRIAK

BIZIKIDETZARAKO ETA BELAUNALDIEN ARTEKO ITUNERAKO ESPARRU ESTRATEGIA.
2025-2030

Sekulako abiadan bizi gara gaur egun, amaierarik gabeko gatazken segida batean, polarizazio-maila jasanezinarekin, eta arrisku bat dugu: gure ziurtasun bakarrak horiexek izatea eta, bien bitartean, desberdintasunak oharkabean errotzea.

Deskribatu dugun hori ez da paisaia urrunekoa, ezta arrotza ere. Gizarte irekia gara, oso lotuta dagoena inguruarekin, munduan kokatzen gaituzten giza, ekonomia-, kultura-erlazioak baititugu, eta, hain zuzen, erlazio horiexek ekartzen digute mundua etxera. Ildo horretan, errealitate globala da gure tokiko errealitatearen osagaietako bat. Izan ere, hemendik milaka kilometrora gertatzen denak eragina du gure ekonomietan, eta irain faltsuak astintzen dituzten diskurtsoek gure elkarrizketak kutsatzen dituzte.

Beraz, kontua ez da ea tentsio horiek guri eragiten diguten eztabaidatzea, baizik eta nola erantzuten diegun adostea. Gobernu honek ez du bilatzen eztabaida konplexuak sinplifikatzea, ezta berehalako etekinak nahi dituen oportunitate politikoa ere. Gure konbikzioek eta erantzukizunak elkarrizketa deserosoak izatera bultzatzen gaituzte, zenbait balioaren alde—hala nola errespetua, aniztasuna edo berdintasuna— haize kontra egitera, eta orain arte jorratu ez diren konponbideak aztertzeraz.

Geure erantzunak eskaini nahi ditugu. Eta erantzun horiek euskal gizartearen gehiengoaren borondatea adieraztea, gure autogobernuak eskaintzen dizkigun tresnak erabiliz. Beste era batera esanda: nahi duguna da guk emandako erantzunak gure auzolaneko tradizio errotuari eta komunitatean lan egiteko gure moduari jarraipena ematen dion aparteko erronka baten parean egotea, baina gure gaitasunekin bat etorritik.

Alde horretatik, euskal erakundeek ez gara etorkizunaren zain egongo: eraikitzen saiatzen ari gara dagoeneko. Ez inprobisazioan, beldurrean, banaketan eta indibidualismoan oinarrituta, baizik eta zorrotasunaren, erantzukizunaren, kohesioaren eta komunitarioaren aldeko apustua eginda.

Estrategia horrek hezurramitzen du gaur egungo gainbeheren atzean dauden kausa sakonak eraldatzeko asmoz jarduteko konpromisoa. Konbentzimenduz jardutekoa bizikidetzan eta justizia sozialean sakontzeko. Giza eskubideen ikuspegia aplikatuta jardutekoa, herritarren eguneroko bizitzan islatzen den ongizatea lortzen saiatuz, inor atzean utzi gabe larruazalaren koloreagatik, jatorriagatik, sexualitateagatik edo erlijio-sinesmenengatik, eta belaunaldien aukerak hipotekatu gabe.

Agian ezinezkoa da urte batzuk barru Euskadi nolakoa izango den deskribatzea—aldaketak etengabeak, azkarrak eta ustekabeak dira—, baina ziurtasunez baieztatu dezakegu EAEko erakundeek beren gain hartzen dutela erkidegoko biztanle guztien ongizatearekiko erantzukizuna eta konpromisoa.

Hala ere, ezin da ahaztu gaur egun gordintasun osoz agerian jarri zaigun bidegurutze hori ez dela orain hasi, luzaroan garatu baita arian-arian: aldaketa demografikoak, desberdintasun modu berriak, nahi gabeko bakardadea, etxebizitza eskuratzeko aukera-arrakala larriak, enplegu prekarioak eta egiturazko diskriminazioak.

Bestela esanda, gure erantzukizun instituzionala da erantzun atzeraezina eta eraginkorra ematea, berdintasuna, bizikidetzaren eta komunitatearen aintzat hartuta.

Horregatik, belaunaldien arteko aldeak eta elkartasuna batzea ez da inprobisatutako egokitzapen bat:

NEREA MELGOSA VEGA

Ongizate, Gazteria eta Erronka
Demografikoaren sailburua

funtsezko proposamen politikoa da. Benetako gizarte demokratiko batean, nahitaez uztartu behar dira jatorrien, fenotipoen, identitateen, sexualitatearen bizipenen eta praktika kultural eta erlijiosoaren arteko aldeak eskubideen, aukeren eta posizioen aitortzen eta berdintasunarekin. Eta, aldi berean, gizarte justu eta jasangarri batek belaunaldien arteko ituna zaindu behar du, adinekoak duintasunez eta lagunduta bizi daitezzen bermatuz, gazteei benetako aukerak eskainiz, haurrak eta familiak babes tuz, eta aldaketa sozial, ekonomiko eta demografikoen kostuak eta onurak ekitatez banatuz.

Erakundearen jardun osoaren zeharkako bi agenda dira, eta, horregatik, Gobernu Planaren barruan sartzen dira; izan ere, plan horretan, ekintza, ildo eta ardatz multzo zabalago bat dago, eta bertan aurkitzen dute babesa eta koherentzia.

Garai berriak. Baina helburu bera: *ongizatean haztea.*

TXEMA EZKERRA FERNÁNDEZ

Aniztasun, Bizikidetzaren eta
Belaunaldiarteko Elkartasunaren
zuzendaria

I. BLOKEA. KONPROMISOA

1. GARAI BERRIAK, BIZIKIDETZARAKO ETA BELAUNALDIEN ARTEKO ITUNERAKO ESTRATEGIA

Garai Berriak, Garai berrien ituna. Lehen egonkorrak ziren egitura instituzionalak eta sozialak kolokan daude gaur egun: ez ahulak direlako, baizik eta barruko tentsioak aldatu egin direlako oreka galaraziz.

Ez erronka sozialak, ez legitimitate instituzionala, ez testuinguru politikoa, ez dira duela urte gutxi batzuetakoak. Hori dela eta, politika publikoek ezin dute izan direna izaten jarraitu. Lehenetsunak ordena, abian jartzen diren jarduerak motak eta asmo politikoak bestelakoak izan behar dute. Egoera aldatzen bada, estrategia politikoek eta horiek ezartzeko moduek ere aldatu behar dute.

Garai Berriak ildo horretan aurrera egiten saiatzeko proposamena da, jakinda motibazioak ez duela hainbeste zerikusirik jarraitutasunaren bideraezintasunarekin, baizik eta aldaketaren saihestezintasunarekin. Beste era batera esanda, garai aldaketa honetan inertiaren erosotasuna baino ahaltsuagoa da aldaketa, bere desegokitasunak gorabehera.

Hau da, instituzionalitatearentzat posible da egiteko modu gaingitu batzuei eustea, erronkei dagokienez disfuntzionaltasuna duten arren, irauteko adina inertzia

baitute. Izan ere, beharbada, inertzia horri aurre egiteko eta gaingitzeko behar diren ekintzen multzoak legegintzaldi batean eskuragarri dagoenak baino denbora gehiago eskatzen du.

Hala ere, aurrekoa gorabehera, onartzen den logika beste bat da, aldaketaren saihestezintasunarena, ekintza publikoak bere izateko arrazoia berreskuratzeko aukera izan dezan, krisi errepikakorren eta mehatxu sistemikoen testuinguruan dauden arazoak eta beharrak konponduz.

Horrela, Estrategia honek Eusko Jaurlaritzaren borondateari, konbikzioari eta konpromisoari erantzuten dio. Gobernu on arduratsuko ariketa bat, indarrean dauden egituren zati bat sendotzeko eta bihar beharko direnak aldi berean eraikitzeko, kontuan hartuta ezohiko harikortasuna eta erresilientzia izan beharko dutela azelerazioari eta gizarte-aldaketei aurre egiteko.

2. TESTUINGURU GLOBALA ETA TOKIKOA

2.1. BELAUNALDIEN ARTEKO ANIZTASUNA ETA ELKARTASUNA: ERAKUNDEEN EKINTZA BIZIKIDETZA EGITURATZEN DUTEN DINAMIKEKIN LOTZEA

Estrategia berean aniztasuna eta belaunaldiarteko elkartasuna lotzea, administrazio-gertatze edo egokitzapen batetik urrun, irtenbide adimenduna da euskal gizarteak bizikidetzaren eta desberdintasunaren arloan duen erronkari aurre egiteko.

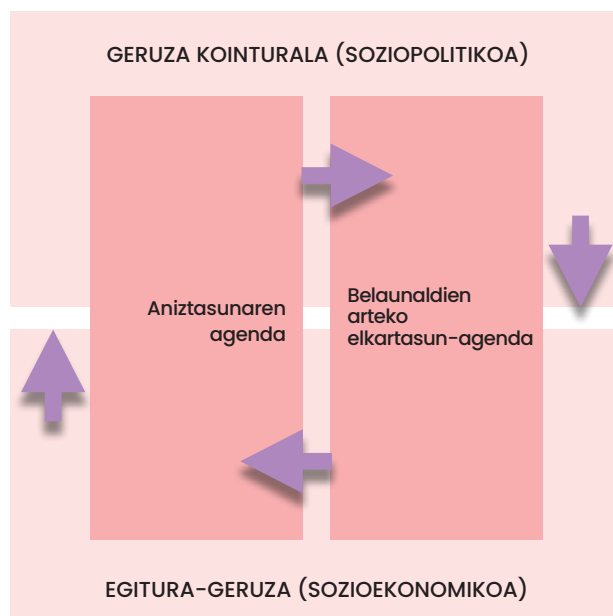
Data luzea eta bereizia duten agendak dira. Aniztasunarekin lotutako agendak hainbat testuingurutan eraikitako hainbat desberdintasun biltzen ditu, agertoki kolonialei lotutakoetatik hasi eta ijito-herria, gutxiengo erlijiosoei eta identitate eta adierazpen sexual-generikoari eta desioaren orientazioari lotutako diskriminazioei dagozkienetaraino.

Bestalde, belaunaldien arteko elkartasuna beti egon da presente, baina gizarte-egitura sinpleago batean, non laneratzea nahikoa berme zen eraikin soziala mantentzeko. Gaur egun, aldaketa soziokulturalek eta demografikoei, enpleguaren ahultasun integratzaile gero eta handiagoarekin batera, dilema berriak planteatzen dituzte— baina ez gatazkarik gabe—, gazteen eta adinekoen arteko aurkakotasunetik haratago doazenak, nahiz eta belaunaldien arteko etorkizuneko elkartasunari buruzko gai asko ikuspegi horretatik artikulatzen diren.

Bi agenda horiek batzeko, planteamendu zorrotza egin behar da. Alde horretatik, bi azterketa-geruza bereiz daitezke: bata egiturazkoagoa da, faktore sozioekonomikoei lotua, eta bestea koiunturalagoa edo soziopolitikoagoa.

Komeni da bakoitzaren garrantzi erlatiboaren balorazioan huts ez egitea, biek ala biek irismen handiko dinamikak aktibatzen baitituzte, bizikidetzeta eta berdintasuna hondatzen dituztenak. Era berean, norabide bakarreko kausalitateetan oinarritutako irakurketa sinplistikak saihestu behar dira. Arlo sozioekonomikoa, zalantzarik gabe, egoera soziopolitikoaren aukera da, baina azken horrek, aldi berean, egoera soziopolitikoaren garapena baldintzatzen du. Hurrengo puntuan erlazio hori aztertzen da.

Arrazoi horiengatik, bietatik eratorritako ondorioengatik eta bien arteko bi norabideko harremanengatik, ezinbestekoa da, berdintasunean eta justizian aurrera egiteko, erakundeen esku-hartzea modu integral eta sistemikoan planteatzea.

2.2. ALDERDI SOZIOPOLITIKO GLOBALA

Une honetan, bi agenda¹ dira, aniztasuna eta belaunaldien artekoa, eta hari bera dute: egiturazko desberdintasunen arrakalak (“geruza sozioekonomikoa”), muturreko eskuineko populismoak bizikidetzaren demokratikoaren oinarriak higatzeko erabiltzen ari direnak (“geruza soziopolitikoa”).

Erreakzio horren azkenaldiko gorakada ez da gure sistema demokratikoen ezohiko edo ustekabeko fenomeno, hamarkadetan zehar sortu den ondoez sakonaren adierazpen politikoa baizik. Ondoez multidimentsionala da, baina oinarri argia du desberdintasun sozialean eta agindutako itun sozialaren porrotean, bereziki, belaunaldi-talde jakin batzuei dagokienez. Desberdintasun horiek errenta eta aukera dimentsio ukaezina dute, baina baita sinbolikoa ere.

Dimentsio horien batura funtsezkoa izaten ari da klase ertainak eta ahuldutako zenbait talde ahultzeko, baita erakundeekiko gero eta desafekzio handiagoa sortzeko ere. Gazteen eta ez hain gazteen adin-taldean, erakundeek edo elite ekonomiko eta kultural jakin batzuek erasotzen ez dietenean, arreta gabe eta ikusezin daudela sentitzen dute.

Gizarteko zenbait sektorek darabaten identitate politikoaren funtsezko zati bat erresuminaren inguruan eraikitzen da. Belaunaldi gazteenei, nahiz eta ez beraiei bakarrik, iraganeko garai bat berrezartzea eskaintzen zaie, non, batez ere gizonezkoek, zentralitate sinbolikoa zuten, homogeneotasun kultural faltsukoa, eta ilusioa ematen die politika feministen, sexu- eta genero-aniztasunaren eta bestelakoaren aurrean galduta egoteagatik.

Biztanleria-sektore horiek, gazteen segmentuak barne, laidoztatuta sentitzen

dira globalizazioaren ondorioengatik, lan-merkatuaren prekaritateagatik, etxebizitza lortzeko zailtasunengatik eta etorkizunerako itxaropen mugatuengatik. Haien erresumina, nagusiki, arrazakeria sekuritarioko zenbait moduren, pultsio autoritarioen edo nostalgia patriarkal eta heteronormatiboen inguruko zigortzaile rolera murriztutako beste talde batzuen aurka zuzentzen da.

Puntu horretan sortzen da agenda horien arteko funtsezko loturetako bat Esparru Estrategia honetan: tresna partekatatu baten bidez eta aldi berean, belaunaldien arteko desberdintasun-egoerari eta historikoki diskriminatuta egon diren taldeen (atzerritarrak, arrazializatuak, ijitoak edo LGBTBI kolektiboa) berdintasun-premiari erantzutea.

Erakundearen erantzuna da, eta etxe komunera jotzen du, aipatutako talde batzuei hitz egiteari utzi gabe. Termino material, sinboliko eta emozionaletan egiten du, erakundeekiko lotura afektiboa eta konfiantzazkoa eskainiz mekanismo gisa, eta demokraziarena sistema gisa. Iraganeko zaharberritze ilusionagarrien aurrean, legitiemoak diren beharrei erantzun eraginkorren inguruan ziurtasuna ematen saiatzen da.

Kontua ez baita gizarte-gatazkako dinamikak ukatzea, baizik eta gatazka horiei erantzunak ematea, bizikidetzaren demokratikoa higatzera bideratutako estrategien bidez haien instrumentalizazioa saihesteko. Zalantzarik gabe, legimititatea dago aniztasuna errespetatzeko eta belaunaldien arteko elkartasuna berrerekatzeko aldarrikapenean. Legimititatea dago statu quo-a zalantzan jartzeko. Baina ez dago zilegitasunik gizarte-taldeak gizatasuna kentzeko, ezta autoritarismoan ere.

Gakoa ez da gatazka sozialeko dinamikak daudela ukatzea, baizik eta elkarbizitza

¹ Hainbat egileren ideietatik abiatuta, hala nola: Enzo Traverso, Nancy Fraser, Thomas Piketty, Didier Eribon, Michael Sandel, Eva Illouz, Martha Nussbaum, Wendy Brown, Achille Mbembe, Yuval Noah Harari, Michael Lipovetsky, Saskia Sassen, Daniel Innerarity, Michael Ignatieff edo Chantal Mouffe.

I BLOKEA. KONPROMISOA

demokratikoa higitzera bideratutako estrategiek dinamika horiek erabiltzea saihestuko duten erantzunak ematea. Legitimitatea dago aniztasuna errespetatzeko aldarrikapenean eta belaunaldien arteko elkartasunaren berrorkan, baita statu quo-a zalantzan jartzean ere. Ez dago, ordea, gizarte-taldeen deshumanizazioan, ezta autoritarismora jotzean ere.

Esku-hartze logika horretatik abiatuta, komunitateak eta *komunitarioak* funtsezko zeregina dute. Subjektibotasun indibidualistak, teknologia berriekin estuki lotuak, errealitatearen pertzepzio aldatua baldintzatzen ari dira, esperientzia partekatua higituz eta orain arte adostasun demokratikoak eratzen ziren espazio komuna zatikatuz. Espazio partekatu hori gabe, bizikidetzak hauskor eta zaugarri bihurtzen da sinpletasuna, ordena edo pertenezia agintzen duten diskurtsoekiko.

Eskuin erradikalak aprobetxatzen du belaunaldi-talde gazte batzuek karga gisa hautematea konplexutasun demokratikoa, benetako beharizanei konponbiderik aurkitzen ez dietelako. Horren truke, arazo konplexuei erantzun sinpleak eta itxurazkoak ematen dizkiete. Demokraziak, aldiz, anibalentziak kudeatzea, desberdintasuna aitortzea eta boterea birbanatzea eskatzen du.

Puntu horretan Esparru Estrategia honen beste funtsezko elementu bat azalerraten da: bizikidetzak gatazka integratzeko giltzarri gisa, ezadostasunei eustea beste batzuk deshumanizatu gabe, berdintasun maila handiagoetan aurrera egitea eta duintasun partekatua berreskuratzea. Testuinguru horretan, bizikidetzari buruz hitz egitea demokrazia pluralista baten sinonimoa da, giza eskubideetan ainguratua eta berdintasun sozialeko maila handiak sustatzen dituen.

Esparru Estrategia hau testuinguru bereziki konplexuaz arduratzen da, non adostasun

demokratikoak dinamizatzen dituzten krisiak, mehatxu sistemikoak eta dinamikak kateatzen diren. Aro baten deskonposizio-une batean gaude, eta hura ordezkatzeko duenak ez du nahitaez printzipio demokratikoa bere osagaien artean txertatzen. Horren adibide da gero eta ohikoagoa dela printzipio demokratikoaren eta eraginkortasun-printzipioaren arteko aurkakotasuna, konponbide autoritarioekin lotura estua duena.

Horri guztiari aurre egiteko, ongizate-estatuaren eraldaketa sakonak behar dira, errealitate soziodemografiko berrira egokitzeko. Eraldaketa horiek gauzatu ahal izateko, elkarrizketa zintzoa eta deserosoa eskatzen dute euskal herritarren artean. Ezin da ahaztu belaunaldien arteko berrorekatze horrek, baina baita diskriminatutako taldeekin ere, ezagutzak transferitzea, ahaleginak birbanatzea eta errentak transferitzea dakarrela. Oinarri etikoa eta elkarrekiko interesa aitortzean oinarritutako elkarrizketa.

Beraz, erantzuna ez da populismoena konpentsatzen duen kontrako zeinu-indar bat kontrajartzea, baizik eta ondoezak elikatzen dituen esparrua eraldatzea eta elkarbizitza, berdintasunera eta ekintza komunitarioa bideratutako erakunde-aldaketa sustatzea.

Agenda horiek artikulatzeak, gainera, itxuraz konponezina den kontraesan faltsu hori deuseztatzea ahalbidetzen du, aniztasun-politiken eta beste desberdintasun batzuei erantzuteko politiken artean aukeratzera behartuko lukeena.

Testua hasteko erabili zen metaforari helduta, desberdintasunek eta zimenduak ahultzen saiatzen direnek arriskuan jartzen dute gizarte-erakina. Erakunde demokratikoen eraikinaren egitura indartzeko eta berritzeko eginkizuna eta erantzukizuna dute, bizikidetzak posible izaten jarrai dezan, jakinik ongizaterik ez dagoen lekuetan nekez irauten duela bizirik bizikidetzak demokratikoak.

2.3. TESTUINGURU GLOBALETIK GURE TOKIKO ERREALITERA

Euskadi ez da uharte bat, eta ez dago dinamika globaletatik kanpo. Gaur egun ez egoteak ez du bermatzen etorkizunean adierazpen erreakzionariorik sortuko ez denik edo substratu sozialean lehen aipatu dugun erresuminaren hazietako batzuk inkubatzen ez direnik. Nahiz eta gehiengoa ez izan, dinamika horiek existitzen dira eta zentzu estrategikoarekin erantzun behar zaie.

Hala ikerketa² batzuen arabera, aldatu egin da euskal gazteek demokrazia ulertzeko duten modua. Desafekzio politikoari dagokionez, 18-29 urteko gazteen % 26,4k politikarekiko axolagabekeria sentitzen duela adierazi du, % 13,8k mesfidantza eta % 7,4k suminkortasuna. Ehuneko horiek nabarmen handiagoak dira gainerako adin-taldeenak baino. Demokraziari dagokionez, gazteen jarrerak logika transakzionala du ezaugarri, eta adostasuna sistemak enpleguan, etxebizitzan, zerbitzu publikoetan eta abarretan onura nabariak itzultzeko duen gaitasunetik dator.

Ildo beretik helduta, beste inkesta³ batzuek adierazten dute 18 eta 29 urte bitarteko EAEko gizonen % 14rentzat, egoera jakin batzuetan, gobernu autoritario bat demokratikoa baino hobea izan litekeela, eta % 18rentzat berdin dela zer erregimen politiko dagoen. Gainera, zifra horiek handitzeko

joera dute inkesta horien ondoz ondoko edizioetan. Hala ere, zentzu horretan pentsatzen ez duten gazteen ehuneko ere esanguratsua da, batez ere emakumeen artean.

Alerta-seinale horiekin batera, Euskadiko aniztasun soziokulturalaren errealtatea da tokiko testuinguruaren beste ardatz nagusi bat. Euskal gizartea, gizarte oro bezala, beti izan da anitza, askotarikoa da eta izango da.

2025eko urtarrilaren leian, atzeritar jatorriko 316.942 pertsona bizi ziren Euskadin, hau da, EAEko biztanleria osoaren % 14,1⁴, aurreko urtean baino % 0,9 gehiago. Izan ere, jada ez dago EAEko udalerririk atzeritar jatorriko pertsonak bizi ez direnik. Komunitate horretan, euskara eta gaztelania hizkuntza ofizial izateaz gain, 120 hizkuntza baino gehiago ezagutzen dira. Hogei bat hiztunek hiztun kopuru esanguratsua dute⁵. Erlijio-eremuan, katolikoarekin batera, beste hamabost erlijio-konfesio daude, eta gurtzarako 301 zentro⁶ kudeatzen dituzte. Ijito Herriari dagokionez, penintsulan duela bost mende izan zen, eta, kalkuluen arabera, 15.000 eta 20.000 euskaldun artean daude⁷.

Halaber, sexu- eta genero-aniztasunaren esparruan, hainbat azterlanen arabera, helduen % 12 edo 14 inguru LGTBI kolektiboaren parte gisa identifikatzen da bere burua⁸.

2 "Una nueva forma de entender la democracia está arraigando en la sociedad vasca" Ekai Txapartegi, Luken Carbayeda, Ion Arrieta, Laida Arbizu, Eñaut Goñi y Antonio Casado *InpAkta* albistean (2025). Eskuragarri: <https://labur.eus/atq9drua>

3 Ikuskerak 16, Kultura Demokratikoa. Prospekzio Soziologikoen Kabinetea. 2023ko datuak. Eskuragarri: <https://labur.eus/xgdqjcn9>

4 95. Begirada, Atzeritar jatorriko biztanleak EAEn 2025ean. Ikuspegi, Migrazioen eta bizikidetzaren katedra. Eskuragarri: <https://labur.eus/ij7rjuwt>

5 Bizkaiaren aniztasun linguistikaren inguruko Soziolinguistika Klusterraren Ikerketa (2021). Bizkaiko Foru Aldundiak eskatuta.

6 Erlijio mapa. Ikuspegi (2024). Eskuragarri: <https://labur.eus/bjz5zf9>

7 Ijito Herriarekiko IV Euskal Estrategia 2022-2026. Eskuragarri: <https://labur.eus/ed2izomr>

8 30 herrialdeko LGTBI kolektiboari buruzko inkesta batetik ateratako datuak. Ipsos Global Advisor (2023). Eskuragarri: <https://labur.eus/3eh8wlar>

I BLOKEA. KONPROMISOA

Gertakari horiek, gure ezaugarri den aniztasunaren erakusgarri, bateragarriak dira diskriminazioa eta desberdintasunarekin. Adierazpen larrienetako bat gorroto-gertakariak⁹ dira. 2020tik bikoiztu egin direnak, eta urtean 250 kasu inguru izaten direnak. Arrazakeriaren/xenofobiaren eta LGTBfobiaren motibazioek intzidenteen % 85 inguru biltzen dute, eta lesioak eta mehatxuak dira modalitate ohikoenak, gorrotoaren diskurtsoaren ondoren.

Diskriminazioa euskal gizarteak berak onartzen du gehienbat¹⁰. Nahiz eta % 74,6k adierazi duen nahiago duela gizarte askotariko batean bizi, ohikotzat jotzen da jatorriaren, "etniaren" edo larruazalaren kolorearen arabera diskriminazioa ere. Kolektibo estigmatizatuena¹¹ Ijito Herria da, eta horren aurrean oraindik ere uste faltsuak eta erabat diskriminatzaileak daude: biztanleriaren % 41,3k uste du, oker, ez diotela garrantzirik ematen seme-alaben hezkuntzari, % 43,7k gehiegi baliatzen dutela gizarte-babesa, % 31k osasun-sistema kolapsatzen dutela, eta % 69,3k uste du bere ohiturak ez direla bateragarriak EAEkoekin.

Diskriminazio- eta desberdintasun-modu horiek guztiek egiturazko dimentsio bat dute, aukera-berdintasunerako inplikazio garrantzitsuak dituzten funtsezko alderdietan agertzen baitira.

Gazteek gai horiei buruz duten pertzepzioari dagokionez, garrantzitsua da adieraztea¹² lehenik eta behin bizikidetzaren lotzen

dutela (gazteen % 33k) desberdintasun sozialekin, langabeziarekin, lan-baldintzekin edo arazo ekonomikoekin, eta % 19k arrazismoarekin, etorkinen integrazioarekin edo desberdintasun kulturelekin. Hau da, beren irudimenezko bizikidetzaren eta berdintasuna eskutik helduta doaz.

Harreman hori bera argi eta garbi agertzen da belaunaldien arteko elkartasunaren eremuan. Euskal gizartearen % 67ren ustez¹³ asko edo dezente zailtzen duen alderdia diru-sarreraren desberdintasuna, aukera-desberdintasuna (% 64), generoaren, adinaren, jatorriaren, desgaitasunaren eta abarren arabera diskriminazioa da. (% 62). Hau da, desberdintasunarekiko lotura eta aniztasunaren zenbait alderdi aipatzen dira berriro.

Izan ere, belaunaldien arteko elkartasunak laguntza eta zaintzarekin du zerikusia gehienbat (% 56), eta izaera oso edo nahiko kolektiboa ematen zaio (% 83), gizarte osoari eragiten diona, kohesioa hobetuz (% 82). Are gehiago, % 89rentzat zerikusi handia edo nahikoa du bizitzako etapa bakoitzean bizimodu independentea egiteko aukerarekin. Bereziki, belaunaldi gazteen aukerak zabalitzen dituzten politikak bultzatzearekin lotzen du (% 88 eta % 82, hurrenez hurren). Hau da, ez du "belaunaldien arteko gerra" terminoetan azaltzen, baizik eta belaunaldi ezberdinen beharrei erantzuteko aukera ikusten du.

Gai hori aukera-berdintasunarekin esplizituki lotzen denean, gazteen % 40k

9 Euskadiko gorroto-gertakari buruzko 2023ko txostena. EHUko GGEE Katedra (2025). Eskuragarri: <https://labur.eus/ar5bc62r>

10 EPADE, Euskadiko biztanleek diskriminazioaren inguruan dituzten pertzepzioei eta jarrerari buruzko inkesta, 2024. Ikuspegi, migrazioen eta bizikidetzaren katedra. Eskuragarri: <https://labur.eus/irhymzyz>

11 Neurtu, EAEko aniztasunari buruzko barometroa: ijitoekiko pertzepzioak eta jarrerak. Ikuspegi Migrazioen eta bizikidetzaren katedra (2022). Eskuragarri: <https://labur.eus/hknw6vcv>

12 Aniztasuna eta bizikidetzaren. Prospekzio Soziologikoen Kabinetea (2022ko Abendua). Disponible en: <https://labur.eus/7vsz8fh0>

13 Belaunaldiartearen Solidaritateari buruzko Inkesta. Ikerfel (2025ko azarara).

I BLOKEA. KONPROMISOA

uste du aurreko belaunaldiek baino aukera gutxiago dituela, eta pertzepzio hori 30 eta 45 urte bitarteko adin-taldera ere zabaltzen da. Gainera, euskal gizartearen erdia baino gehiago bat dator hurrengo belaunaldiek gaur egungoek baino aukera gutxiago izango dituztela esatean.

Hori zuzentzeko, errenten transferentzia aipatu da, zentzu interesgarrietan: zerga-politika birbanatzaileak (% 82), enpresen zeregina (% 81), laguntza publikoa diru-sarrerekin eta ondarearekin lotzea (% 81) edo gizarte osoak oinarritzko premiak beteta izatea eta bizimodu independentea izatea bermatzea (% 81).

Halaber, egoera horri heltzeko funtsezkoak diren politika publikoak aipatzen dira, hala nola politika guztiak diseinatzea belaunaldien arteko banaketa justua kontuan hartuta (% 44), etorkinak hartzeko eta gizarteratzeko politikak sustatzea (% 44), jaiotza-politikak (% 42), gazteei laguntzeko politikak (% 32) eta adinekoei laguntzeko politikak (% 32).

Euskal gizartearen planteamendu horiek bat datoz eskura dagoen ebidentzia enpirikoarekin¹⁴. Euskadik errenta, enplegu edo gizarte-babeseko mailak Europako batez bestekoaren parekoak edo handiagoak badira ere, azken hamarkadetak ongizatearen hazkundera ez da modu ekita-tiboan banatu adin-taldeen artean. Bereziki, gazteengana ez da behar beste iritsi, gure inguruko herrialde gehienetan gertatu ez den bezala. Horrenbestez, gero eta belaunaldi-arrakala handiagoa sortu da Euskadin, itxaropenei eta bizi-baldintzei dagokienez.

Adinekoen kasuan, pobrezia-tasak murriztu dira, batez besteko diru-sarrerak, batez besteko aberastasun garbia eta batez besteko gastua handitu dira, eta barne-desberdintasuna egonkor mantendu da. Aitzitik, gazteen artean pobrezia-tasak % 7,9tik % 19,6ra igo dira, diru-sarrerak % 1 baino ez dira hazi, aberastasun garbia erdira baino gutxiagora jaitsi da 2000. urtearekin alderatuta, eta gastu-maila heren bat jaitsi da, eta, aldi berean, barne-desberdintasuna handitu da.

Egitate horiek ezin dira beste faktore estruktural batzuetatik bereizi: bizi-itxaropenak 4,4 urte egin du gora Euskadin 2000 eta 2023 urteen artean¹⁵, ugalkortasun-tasa¹⁶ 1,3 seme-alaba ingurukoa da emakume bakoitzeko 2021ean (ordezkapenaren maila den 2,1 famatuaren azpitik), eta adineko pertsona bakoitzeko lan egiteko adinean dauden pertsonen kopuruak behera egin du. 1980an lan egiteko adinean bost pertsona zeuden (20-64 urte) 65 urtetik gorako pertsona bakoitzeko, ELGaren batez bestekorako; 2015ean, 3,5 pertsona ziren, eta 2080an ratioa 1,6 ingurukoa izango dela kalkulatu da. Testuinguru horretan, bertako biztanleriaren gabezia horietako batzuk konpentsatzen ari da immigrazioa, eta gure gizartearen egitura- eta egitura-elementu bihurtzen ari da.

Ezinbestekoa da errealitate horiek guztiak lotzea; izan ere, gizarte-gastuaren etorkizuneko bideragarritasuna – batez ere adinekoentzat –, paradoxikoki, gaur egun haur, nerabe eta gazteen egungo taldeetan inbertitzera bideratutako neurrietan egiten den inbertsioaren mende dago. Bestela

14 "A la búsqueda de una conversación y un debate público sobre el futuro de las relaciones intergeneracionales en Euskadi" Javier Yanguas eta Joseba Zalakain en *Erronkak Bilduma*, 2. Eusko Jaurlaritzan (2023). Eskuragarri: <https://labur.eus/la9kum3x>

15 Bizi itxaropena jaiotzean EAN, adina, lurralde historiko eta sexuagatik. 2014-2023. Eustat. Eskuragarri: <https://labur.eus/bm8goory>

16 Ugalkortasun indize sintetiko. Eustat. Eskuragarri: <https://labur.eus/kerzfzsr>

I BLOKEA. KONPROMISOA

esanda, gizarte-gastuaren etorkizuneko bideragarritasuna gaur egun hezkuntza-, haurtzaro- eta familia-politiketan egiten den inbertsioaren araberakoa da. Lehen elkarri eskatzen genion interesa.

Eusko Jaurlaritzaren politikak egoera horietako batzuk zuzendu dituzte azken urteotan, hainbat neurri hartu eta lege onartu baitituzte. Lege horiek, oro har, argi eta garbi biratzen dute gizarte-babeseko euskal ereduak, eta protagonismo berria ematen diete familia, haur, nerabe eta gazteei buruzko politikei; izan ere, politika horiek, pixkanaka, zentralitate berria hartu dute euskal gizarte-politiken esparruan.

Oro har eta adierazitako guztiagatik, argi dago harreman estua dagoela aniztasunaren eta belaunaldi arteko elkartasunaren agenden artean. Bietan, elkarbizitza tentsionatu egiten da egiturazko desberdintasunen ondorioz, eta desberdintasun horiek eragina dute belaunaldi gazteenen baldintza materialetan eta historikoki diskriminatutako kolektiboetan. Horregatik, gaur egun, datuak eskuan eta egungo testuinguruan, egokia eta beharrezkoa da bizikidetzaren eta berdintasuna batzea.

3. ESTRATEGIAREN GAKOAK: BIZIKIDETZA, BERDINTASUNA ETA KOMUNITATEA

3.1. NOLA ULERTU BIZIKIDETZA?

Edozein giza talderen dimentsio zentralari dagozkion gaiez ari gara, hala nola elkarrekin bizitzea, harremanak ditugun beste gizaki batekin edo batzuekin bizitzea. Horixe da, hain zuzen ere, bizikidetzaren definizioa¹⁷. Beste adierazpen batzuen aldean (koexistentzia, adibidez), termino adeitsuetan edo harmoniatsuetan elkarrengaiten duten gizakiei buruz hitz egiten da beti.

Elkarbizitzearen aurrean (emana eta sahiestezina dena), bizikidetzak eraikitzekeo prozesu bat behar du, non nahitaez agertzen diren ikaskuntza, tolerantzia, arau komunak eta gatazkaren erregulazioa bezalako elementuak. Jatorriaren, erlijioaren, sexu- edo genero-identitatearen inguruan eraikitako desberdintasunei buruz nahiz adin desberdineko belaunaldien inguruan gizar-teetan sendotzen ari diren ezberdintasunei buruz hitz egiten badugu, hain zuzen ere, desberdinen arteko bizikidetzaren ahalbidetuko duen bizikidetzaren plano hori eraikitzea da helburua.

Horrela, bizikidetzaren esparruak gizar-te-egoera guztiak bil ditzake, beti desberdinak baitira, eta edozein motatako desberdintasunak lantzeko aukera ematen digu, gure gizar-tearen benetako aniztasuna bermatzeko. Ildo horretan, praktikoa eta egokia izan daiteke Carlos Giménezek bizikidetzaren inguruan garatutako tipologia hartzea.

Antropologo honek hiru egoera sozial posibleren tipologia proposatzen du, bizikidetzaren idealetik abiatuta: bizikidetzaren koexistentzia eta etsaitasuna. Tipologiak dira, hau da, errealitateari dagokionez, askotan aurkituko ditugu hiru egoerak barne hartuko dituzten uneak eta alderdiak, horietako bat nagusi bada ere. Ikuspegi dinamiko

horretatik, pentsatu behar da koexistentzia-agertoki bat edozein unetan tronpatu daitekeela etsaitasunean edo bizikidetasunean. Hain zuzen ere, estrategia horrek dinamika horretan lagundu eta eragin dezake, aniztasunen eta belaunaldien arteko elkar-tasunaren esparruan garatzen dituen ekintzen bidez, bizikidetzaren eredu erreala eta eraginkor bat sustatzen.

Gizarte oso gisa edo gizarte horretako hainbat eremutan zein unetan gauden jakiteko, beharrezkoa izango da zenbait irizpide izatea bizikidetzaren identifikatzeko eta beste egoera batzuetatik bereizteko. Ildo horretan, Carlos Giménezaren karakterizazioak honako irizpide hauek eskaintzen dizkigu:

DIMENTSIOAK	ALDERDIAK
Erlazionala	Interakzio soziala edo inter-personalik dagoen edo ez, baita interakzio horren izaera.
Arauemailea	Arau partekatuak. Arauak ezagutzea eta onartzea. Araudia egokitzea.
Axiologikoa	Balio eta helburu partekatuak. Partekatua ez denaren aitortzea eta errespetua.
Parte-hartzailea	Presentzia erabakiak hartzeko eremuetan. Parte izatearen edo ez izatearen sentimenduak. Guztion inplikazioa bizitza bateratuan.
Komunikaziokoa	Dagoen komunikazioa. Komunikazio jarraibideak eta guneak.

¹⁷ Ikusi DRAE eta María Molinerren espainiera erabiltzeko hiztegia.

I BLOKEA. KONPROMISOA

DIMENTSIOAK	ALDERDIAK
Gatazkakoa	Ezkutuko eta ageriko gatazken tratamendua. Jokabide aketsuak edo bortitzak.
Jarrerazkoa	Bestearekiko errespetua eta tolerantziaren izaera. Sartzeko edo baztertzeko borondatea.
Identitarioa	Nortasun partekatutak eta ez partekatutak. Pertenentzia-zentzumenak

Bizikidetzaren kontzeptualizazio- eta tipologia-proposamen hori baliagarria izango da hedatutako estrategiarako, aintzat hartu eta esku hartu behar duten gizarte-egoerak ezaugarritzeko aukera emango baitu.

Bestalde, kontuan hartu beharko da bizikidetzaren eta Eusko Jaurlaritzako beste sail edo erakunde batzuetara bidaltzen dituzten proposamen soziopolitikoaren arteko harremana. Horietatik honako hauek nabarmentzen dira: integrazioa, kulturartekotasuna, tolerantzia eta herritartasuna.

Integrazioa, izan ere, zentzu horretan zuzendutako edozein politikak elkarrekintza soziala eta bizikidetzaren harreman baten identifikatzaile gisa adierazi ditugun gainerako osagai guztiak dakartza. Kulturartekotasuna; izan ere, eredu hori – Eusko Jaurlaritzak VI. Planean baliatzen duena – desberdinen arteko elkarrekintzan oinarritzen da, dibertsifikazio soziokulturalari eta erlijio-aniztasunari dagokienez. Hala ere, desberdinen arteko elkarrekintza horrek belaunaldien dibertsifikazioari ere egiten dio erreferentzia, sexuaren/generoaren eta beste batzuen arabera. Izan ere, gizarte-praktikan, dibertsifikazio horiek guztiak ez dira konpartimentu

estankoak, baizik eta elkarren artean gurutzatzen dira, desberdintasun-egoera desberdinak sortuz. Elkargune horiek hartu beharko dira kontuan eta aztertu beharko dira praktikan, nahi den bizikidetzaren etsaitasun-egoeran edo elkarrekin bizitze hutsean eror ez dadin.

Azkenik, bizikidetzak tolerantzia eta herritartasuna beharko ditu. Tolerantzia ez, desberdintasuna gorpuzten duten taldeei ematen zaien graziaren zentzuan. Tolerantzia-eskakizun horrek desberdintasunaren statu quo-a sendotzen laguntzen du. Ildo horretan, tolerantziaz hitz egiteari utzi behar zaio, oinarritzeko eskubide eta askatasunak gauzatzearen aldeko bertute publiko gisa.

Eta azken gogoeta hori da bizikidetzaren herritarren idealarekin eta praktikarekin lotzera garamatzana. Lehenik eta behin, herritarren hedaturak eta intentsitateak ahalbidetzen eta errazten duelako, zalantzarik gabe, bizikidetzaren egoerak eta harremanak egotea. Eta, bigarrenik, baina ez garrantzi gutxiagokoa, herritarren garpinak eta jardunak sortuko baitu pertsona guztiak kide diren komunitate politikoko kide izatearen sentimendua.

3.2. NOLA ULERTU BERDINTASUNA?

Literaturaren¹⁸ zati batek dio aniztasuna azpimarratzeak berdintasuna errebindikazio nagusi gisa mugiaraziko zuela, eta klase-gatazkak despolitizatzen lagunduko zuela. Hala ere, beste ikuspegi batzuek, hain zuzen ere, kritikatzeko dute enfasi hori, besteak beste, beste era bateko zapalkuntzak alde batera utzi izanari emandako erantzuna dela. Horren ondorioz, dikotomia faltsua planteatu da gizartearen birbanaketa orokorreko politiken artean; izan ere,

18 Hurrengo paragrafoak "La diversidad en las políticas de derechos humanos: necesidad de igualdad y derecho a la diferencia" Sergio Campok *Juventud, convivencia, futuro. Un proceso de co-construcción en Euskadi* aldizkarian Catarata (2024), idatzitako artikuluaen laburpen bat dira.

I BLOKEA. KONPROMISOA

politika horiekin diskriminatutako kolektibo batzuek aldarrikatzen zituzten aniztasunari dagokionez.

Estrategia hori politika publikoko ahalegin berean mota bateko eta besteko gaiak batzeko aukeraren adibidea izango litzateke. Ez bakarrik elkarren artean lehiatu gabe edo borondate politikoaren ariketa soil gisa, baizik eta analisi teoriko eta enpiriko sendoetatik abiatuta, elkarren arteko erlazio estua berretsiz.

Era berean, agenda horiek berdintasunaren inguruan artikulatzeak berdintasun-mota desberdinak aztertzea behartzen du, hala nola tratu-berdintasuna, aukera-berdintasuna edo jarrera-berdintasuna. Tratu-berdintasuna eta diskriminaziorik eza zuzenbideko estatu demokratikoen oinarritzko printzipioa dira, eta horiek dira berdintasunaren beste dimentsio batzuk antolatzeko oinarri formala.

Bere partez, aukera-berdintasuna pertsona guztiek, ekitate-baldintzetan, bizitza-proiektu autonomo bat garatzeko aukera ematen duten baliabideak, eskubideak eta gizarte-posizioak eskuratu ahal izatea bermatzean datza, jatorri nazionala, sexua, adina, sexualitatea eta abar kontuan hartu gabe. Tratu-berdintasun formalagoa osatzen du, eta botere publikoek benetako baldintzak sortzeko beharra onartzen du, meritua eta gaitasun indibidualak aurretik zeuden desberdintasun-egoerek baldintzatu ez ditzaten.

Bestalde, jarrera-berdintasunak zalanztan jartzen du aukera-berdintasunak, gizarte-posizioen arteko mugigarritasun soziala merituari dagokionez erraztearen bidez, ez duela zalanztan jartzen posizio horien existentzia. Horrela, bada, ulertzeko modu horrek diru-sarreraren, bizi-baldintzen edo zerbitzuetarako sarbidearen egiturazko distantziak murriztea lehenesten du.

Estrategia honetan ulertzen da berdintasuna ulertzeko modu horien guztien artean osagarritasun handia dagoela, batez ere menderatze-sistemek talde jakin batzuk mendeko posizioetan egituratzen dituzten eta haien mugikortasun soziala blokeatzen duten testuinguruetan.

Horretarako, izaera eraldatzailea duen jarduera multzo bat implementatu nahi du, giza eskubideetan oinarritua eta egiturazko desberdintasunei aurre egiten eta herritar guztien gizarte-kohesioa indartzen lagundu nahi duen politika publiko multzo zabal batekin artikulatua.

3.3. NOLA ULERTU KOMUNITARIOA?

Komunitateari¹⁹ egindako deia diskurtso instituzional eta politikora indartsu itzuli da, baina modu anbiguoan egin du. Politika publikoetan terminoa modu estentsiboan erabiltzen da, bereziki gizarte-eremuan, esanahiari, subjektuari eta irismenari buruzko adostasun argirik gabe.

Ildo horretan, Euskadin ekimen komunitarioen sare trinko bat dagoela adieraztetik harago joan behar da; izan ere, sare horrek berez ez du gizarte-kohesioa bermatzen, instituzioekin eta araugintzarekin batera jardun ezin badu.

Komunitarioa ulertzeko moduaren arabera, politiken diseinua, gobernantza-mekanismoak eta horretan jarritako itxaropenak baldintzatzen ditu. Idealizatzeko tentazioen aurrean, alderdi anibalanteenak eta gatazkatsuenak landu behar dira.

Horrela, komunitatea ez da adostasuneko eremu natural bat, klase, genero, adin eta jatorri ezberdintasunek zeharkatzen duten eremu bat baizik. Zaintza eta elkartzungune bat izan daiteke, bai eta bazterkeriarako, kontrol sozialerako edo desberdintasunen erreprodukziorako baliabide bat ere.

19 "Komunitatearen oinarriei buruzko lan-dokumentua" oinarri hartuta.

I BLOKEA. KONPROMISOA

Kontakizun modernizatzaile handien gainbeheraren eta erakundeen zeregina zalantzan jartzearen ondorioz itzuli zen Europar Batasunaren aldarrikapenera. Testuinguru horretan, batzuetan komunitatea elementu atzerakoia izan da, eta beste batzuetan, berriz, esperientzia guztiz demokratiko eta eraldatzaileak, hala nola elkarri laguntzeko sareak.

Kontakizun modernizatzaile handien gainbeheraren eta erakundeen zeregina zalantzan jartzearen ondorioz itzuli zen komunitarioaren berraldarrikapena. Testuinguru horretan, batzuetan komunitatea elementu atzerakoia izan da, eta beste batzuetan, berriz, esperientzia guztiz demokratiko eta eraldatzaileak, hala nola elkarri laguntzeko sareak.

Behin eta berriz errepikatzen diren krisien testuinguruan arlo komunitarioaren zeregina indartu izanak ez du esan nahi, inolaz ere, erantzukizun publikoa ordezkatu behar duenik egungo arrakalei erantzuteko orduan, hala nola lan-prekarizazioa, denboraren merkantilizazioa edo nahi ez den bakardadea, biztanleriaren zahartzea, etab. Biek, erakundeak eta komunitateak osatu eta hitz egin behar dute.

Nolanahi ere, formula komunitario horiek sustatzeko, erakundeen laguntza behar da; izan ere, nekez izango da jasangarria, herritarren borondatearen mende baino ez badago. Erkidegoak ere baldintza material egokiak behar ditu.

Baldintza material horien artean, osagai presentziala ere badago. Birtuala komunitate-arloaren parte da jada, baina

ez du agortzen, ezta haren ohiko harreman-zatia ordezten ere. Izan ere, hori nahi izatea komunitate-arloa ahultzeko modu bat da. Hori dela eta, zenbait azpiegiturek, hala nola plazek, gizarte-etxeek edo gizarte-lokalek, funtsezko zeregina dute.

Komunitatearen eta erakundeen arteko harremanean beste kontraesan bat sortzen da. Hura zaintzeko eta instrumentalizatzeko arriskua. Ildo horretan, komunitatea indartzea zeregin guztiz politikoa bada ere, gizartearen ideia jakin batean oinarritutako politikak behar dira, loturarako baldintza materialak sortzeko, autonomia komunitarioa errespetatzeko eta komunitatea landu, zaindu eta kolektiboki sostengatzen dela onartzeko gai direnak.

Komunitatearen eta erakundeen arteko harremanari dagokionez, beste kontraesan bat sortzen da. Hura zaintzeko eta instrumentalizatzeko arriskua. Ildo horretan, komunitatea indartzea zeregin guztiz politikoa bada ere, gizartearen ideia jakin batean oinarritutako politikak behar dira, loturarako baldintza materialak sortzeko, autonomia komunitarioa errespetatzeko eta komunitatea landu, zaindu eta kolektiboki sostengatzen dela onartzeko gai direnak.

Azkenik, nahi ez den bakardadea komunitatearekin oso lotuta dago. Egiturazko fenomeno bat da, eta ez da soilik auzo-sareak aktibatuz konpontzen, baizik eta politika publikoak, zaintza-politikak eta arlo materiala birpentsatuz.

4. HELBURU OROKORRA ETA ESPEZIFIKOAK

Dokumentu honen bidez, Aniztasun, Bizikidetzeta eta Belaunaldiarteko Elkartasunaren Zuzendaritzak esparru estrategiko sendoa, koherentea eta Sailaren eta Eusko Jaurlaritzaren plangintzekin bat datorrena du. Horri esker, modu argi eta kontzientean identifika daitezke lehentasun eta konpromiso multzo gauzagarri bat, Ongizate, Gazteria eta Erronka Demografiko Sailaren egitura organikoa eta funtzionala ezartzen duen 320/2024 Dekretuan Zuzendaritzari esleitzen zaizkion eskumenen esparruan.

Aniztasun, Bizikidetzeta eta Belaunaldien arteko Elkartasunerako Zuzendaritzaren Esparru Estrategia horrek konpromiso argia adierazten du, honako hauetan gauzatzen dena:

Bizikidetzeta sustatzea, historikoki diskriminatutako kolektiboen belaunaldien arteko desberdintasunen eta desberdintasunen arrakalen gainean irmo jardunez, euskal gizarte kohesionatuago baten helburu gisa.

Estrategia hori bi agendaren bidez hedatzen da aldi berean, bata aniztasunarena eta bestea belaunaldien arteko elkartasunarena, eta horiek beren helburu espezifikoak dute:

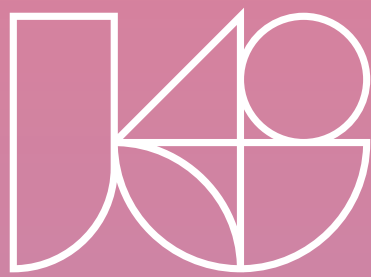
Aniztasuna

Historikoki diskriminatutako kolektiboen tratu-berdintasunean eta diskriminaziorik ezan modu esanguratsuan aurrera egitea, ezagutzari, aitorpenari eta birbanaketari dagokienez, jauzi kualitatiboa eta kuantitatiboa eginez orain arte egindako politikekin alderatuta.

Belaunaldiarteko elkartasuna

Belaunaldiarteko ekitatean nabarmen aurrera egitea, bereziki gazteen eta familien artean, aukerak berrorekatzeari eta ahaleginak birbanatzeari dagokionez, komunitatea, belaunaldien arteko elkarrizketa eta esperientzien, errenten eta ezagutzen transferentzia indartuz.

II BLOKEA. EKINTZA

5. EKIMENAK

Bloke honetan erakundeak aurrekoan hartutako konpromisoa ekintza zehatzetan islatu nahi da. Horretarako, bi atal artikulatzen dira, agenda bakoitzeko bat, eta horietako bakoitzaren barruan esku hartzeko logika bat azaltzen da. Logika horretatik jardun-ildo batzuk eratoritzen dira, eta horien inguruan antolatzen dira ekintzak.

Kontuan hartu da aurreikusitako ekintzak sektorekako plangintza-tresnekin artikulatzea, hala nola Sexu eta Genero Aniztasunaren I. Euskal Estrategia, Ijito Herriarekiko IV. Euskal Estrategia, EAEn Erlijio Aniztasuna Bultzatzeko Jarduera Esparrua edo 2027-2030 III. Jarduera Programa eta Ados aholku-batzordearen urteko lan-agendak, besteak beste.

Era berean, identifikatu diren ekintza-multzo horiek Zuzendaritzaren mendeko bi zerbitzuak (Berdindu, LGTBiren arloan; eta Berean, Tratu-berdintasunaren eta Diskriminaziorik ezaren arloan) eta erakundearen arteko elkarrizketarako kontseilu eta espazioak, hirugarren sektorearekin eta Zuzendaritzari atxikita dauden gizartearekin lotuko dira, hala nola: Ijito Herriaren Euskal Kontseilua, ADOS Aholku Batzordea, Eraberean Sarea, Erlijioen arteko Euskal Kontseilua, LGTBI Euskal Foroa edo legegintzaldian zehar aktibatzen diren belaunaldien arteko beste gune batzuk.

Nolanahi ere, esparru-estrategia bat da hau, hau da, orientazio irmoa eskaini nahi du ABBEZaren jarduera osoan, bere esku-men-eremu guztietan, ez, ordea, egingo dituen ekintza guztien identifikazio zehatza eta deskribapen zehatza. Gainera, dokumentu bizia da, ez estatikoa, eta, beraz, hemen aurreikusitako ekintzak unean-uneko errealitatera eta beharretara egokitu daitezke – eta aurreikuspenen arabera izango dira –, erakundearen arteko elkarrizketa-guneekin eta hirugarren sektore sozialarekin lankidetzan.

Hori dela eta, Estrategia honen ebaluazioa ez dago aurreikusita bertan, baizik eta sektorekako plangintza-dokumentuetan egin behar da (Ijito Herria, LGTBI, TBDE, etab.). Hala ere, urtean behin, gutxienez, multzoaren jarraipena egiteko, ekintzen aurrerapen- eta lorpen-maila zehatz-mehatz ebaluatuko da.

Azkenik, testuingurua eta esku hartzen duen gaia kontuan hartuta, planteatzen diren helburu handinahiek egungo legegintzaldia gaintzen duen denbora-irismena behar dute. Horrela, Ijito Herriarekiko IV. Euskal Estrategiarekin gertatu zen bezala, Garai Berriak Esparru Estrategia honek bost urteko epea hartzen du, 2030erako.

Behin-behinekotasun hori nahita aukeratu da, eta Esparru Estrategia hau Nazio

Batuen 2030 Agendaren esparruarekin eta Eusko Jaurlaritzak harekin²⁰ dituen konpromisoekin bat datorrela adierazten du. Garai Berriak-ek munduko agenda horrekin duen harremana argia da, ez bakarrik arauetan oinarritutako nazioarteko ordena aldean nitzun batekiko konfiantzaren adierazgarri, baizik eta edukiak Garapen Jasangarriko Helburuekin duen lotura argiaren adierazgarri. Bereziki, honako hauekin:

- 16. helburua: Gizarte bidezkoak, bake-tsua, inklusiboak eta erakunde sendoak.
- 11. helburua: Hiri eta komunitate inklusiboagoak, seguruagoak, erresilienteagoak eta iraunkorragoak.
- 10. helburua: desberdintasunak murriztea.
- 5. helburua: genero-berdintasuna.

Azkenik, Esparru Estrategia egiteko erabili den autoeuste printzipioa adierazi behar da. Aniztasunaren agendei eta belaualdien arteko elkartasunari heltzeko behar den integraltasunak Zuzendaritza bat eta Sail bat interpelatzen ditu. Eta, nola ez, hirugarrenen erantzukizuna diren ekintza batzuk sartu badira ere, lehentasuna eman diogu ABBEZak eskumena duen jarduerari.

5.1. ANIZTASUN AGENDA

5.1.1. Esku-hartzearen logika

Aniztasunari buruzko politika publikoak egiteko bereziki baliagarria den kontzeptu-esparru baten arabera²¹ kolektibo diskriminatuei eragiten dieten bidegabekeriek sustrai bikoitza dute: alde batetik, materiala, baliabideen eta aukeren banaketa desberdinari lotua; eta, bestetik, kulturala eta sinbolikoa, ikusezin bihurtzearen edo estigmatizazioaren ondoriozko aitortzari lotua.

Ilido horretan, errekonozimendu-politikak menderakuntza-moduak zuzentzera bideratzen dira, estigmen, mespretxuen, ikusezin bihurtzearen edo gizarte-legitimitaterik ezaren bidez adierazten direnak. Politika horiek estatusaren berdintasuna eta gizarte-bizitzan erabateko parte-hartzea bermatzea izan behar dute helburu, eta ez keinu sinbolikoetara edo azaleko ospakizunetara mugatzea. Horretarako, esku-hartze batzuk egin behar dira, imajinario diskriminatzaileak zalantzan jartzeko eta kolektibo horiek benetako ordezkari-espazioetara, ahots publiko eta parte-hartze instituzionalera iristea errazteko.

Aurrekoari kalterik egin gabe, errekonozimendu-politika bat ere ez da nahikoa, izaera sozioekonomikoko egiturazko desberdintasunei heltzen dien birbanaketa-politikekin batera ez badao. Politika horien helburua da metatutako desabantaila materiala zuzentzea, enplegurako, hezikuntzarako, etxebizitzarako, osasunerako edo gizarte-babeserako sarbidea hobetuko duten mekanismoen bidez. Aniztasun-politiken diseinuan, horrek esan nahi du diskriminazioak ez duela maila sinbolikoan bakarrik eragiten, baita egitura ekonomikoan ere, eta tratu-berdintasun formalak ez duela benetako aukera-berdintasuna bermatzen.

20 Eusko Jaurlaritzaren 2030 Agendarekiko konpromisoak. Eskuragarri: <https://labur.eus/wz8kcsys>

21 Nancy Frasser-en "La justicia social en la era de la política de la identidad: redistribución, reconocimiento y participación" *¿Redistribución o reconocimiento? Un debate político filosófico*. Nancy Frasser eta Axel Honneth. Morata ed., 2006.

II BLOKEA. EKINTZA

Beraz, desberdintasunaren aurkako borrokaren ezinbesteko osagaia da birbanaketa.

Errekonozimendu eta birbanaketa politikak ez dira alternatiba baztertzailerik gisa ulertu behar, elkarren mendekoak diren dimentsio gisa baizik, eta hor aurrera egiten da diskriminazioa eta desberdintasuna eragiten duten gizarte-egiturak aldatzen eragiten duten eraldaketa-politiketan.

5.1.2. Jarduera ildoak

Lau jarduera-ildo proposatzen dira, ondorengo taulan ikus daitekeenez.

Azaldutako logikari jarraiki, aniztasunaren agenda honetan jasotako jarduera gehienak bi jarduera-ildoren inguruan egituratzen dira: bata aitortpenaren eta baieztapenaren inguruan, bestea justizia eta berdintasuna sustatzearen eta premia espezifikoen zuzeneko arretaren inguruan (JI3 eta JI4, hurrenez hurren).

Hala ere, eraginkorrak izan daitezten, alde aurretik horiek aurrera eramango dituzten egitura instituzionalak indartu behar dira (JI1), hala nola behar errealak eta konponbide eraginkorretara bideratuko dituen ezagutza sortzea (JI2).

	LEITMOTIV	IZENA	DESKRIBAPENA
JI1	Artikulatu	Erakundeak eta antolaketa indartzea	Ekintza horiek arau-esparruak sortzen dituzte (legeak, dekretuak, erregelamenduak...), erakunde-jarduerak planifikatzen dute (estrategiak, planak...), zerbitzuak sortzen dituzte edo egiturak mantentzen dituzte (sareak, foroak, kontseiluak...).
JI2	Ezagutu	Ezagutzan eta ikerketan sakontzea	Zenbait talde eta talderen diskriminazio- eta desberdintasun-egoerari buruzko ezagutza kokatua (akademikoa eta zientifikoa) sustatzen duten ekintzak dira, eta ikerketaren diseinuan eta emaitzak baliozkotzean parte hartzen dute. Ildo hori funtsezkoa da JI3, JI4 eta JI5en esku-hartzeen oinarri gisa.
JI3	Ezagutu	Aintzatespen-jarduerak eta baieztapenak	Diskriminazio historikoko egoerei aurre egiten dieten kolektibo eta talde sozialen desberdintasuna aitortzea eta onartzea bilatzen duten jarduerak biltzen ditu, hala nola, data jakin batzuen oroitza edo ikusgarritasuna bultzatzea.
JI4	Eraldatu	Justizia eta berdintasuna sustatzea eta premia espezifikoei zuzeneko arreta ematea	Eraldaketa- eta birbanaketa-jarduerak dira, eta honako helburu hauek dituzte: batetik, kolektibo eta talde jakin batzuen diskriminazioaren eta desberdintasunaren aurka borrokatzea, eta, bestetik, haien behar espezifikoei erantzutea, desberdintasuna errespetatzeari dagokionez.

II BLOKEA. EKINTZA

Era berean, jarraian aipatzen diren eta Aniztasun, Bizikidetzeta eta Belaunaldiarteko Elkartasunaren Zuzendaritzaren eskumeneko arlo nagusiak betetzen dituzten hainbat fokuren inguruan antolatzen dira²²:

	IZENA	DESKRIBAPENA
1	Tratu Berdintasuna eta Diskriminazio Eza	Zuzendaritzaren aniztasun-politikak zuzentzen zaizkien kolektibo espezifiko guztiek partekatzen dutena adierazten du.
2	Sexo- eta genero- aniztasuna	Aratik kanpo dauden sexuen, sexu-ezaugarrien, sexu-orientazioen, genero-identitateen eta sexu-praktiken aniztasun zabala jorratzen du, baina LGTBI nukleo espezifikorik desegin gabe.
3	Aniztasun erlijiosoa	Konfesio, eliza, komunitate eta sinesmen erlijiosoei buruzkoa da.
4	Ijito Herria	Ijito Herriaren aintzatespenean, errespetuan eta gizarte-sustapenean oinarrituta.
5	Antirrazismoa	Koherentzia teknikoagatik sartu da, baina edukia Sail bereko Etorकिन Harrera eta Integrazioko Zuzendaritzaren mende dagoen Herritartasunaren, Immigrazioaren eta asiloaren Kulturarteko VI. eta VII. Planean garatuko da.

5.1.3. DESKRIBATUTAKO JARDUEREN ZERRENDA

5.1.3.1. Tratu berdintasunaren eta diskriminaziorik ezaren arloa

TRATU BERDINTASUNAREN ETA DISKRIMINAZIORIK EZAREN ARLOA						
ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
JII	D.1.1.1	TBDEren euskal lege-proiektua egitea eta Eusko Legebiltzarrerara bidaltzea	Jaurilaritzaren legegintza-egutegia betetz, Eusko Legebiltzarrari bidaliko zaio TBDEren euskal lege-proiektu bat, 15/2022 Legearen esparruan euskal erakundeek arlo horretan dituzten eskumenak garatuko dituen. Lege-proiektu horren inguruko lanak XII. legegintzaldian hasi ziren, gizarte zibilarekiko elkarrizketa-prozesuak garatu zirenean. Legegintzaldi honetan, aurreko lanetan oinarrituta, lege-proiektu artikulatuaren testu artikulatua idazten ari gara	ABBEZ		2026
JII	D.1.1.2	Berean ABBEZri laguntzeko zerbitzu gisa eratzeko TBDEren arloan	Estrategia honetan bildutako jardueren zati bat garatzeko, bai eta ABBEZren beste konpromiso batzuk garatzeko ere, laguntza-zerbitzu bat emango da, TBDEn espezializatutako aholkularitza-lanak, sarean idazkaritza teknikoak, aholkuak eta batzordeak, prestakuntza, sensibilizazioa eta ezagutza sortzea egiteko.	ABBEZ		2025

²² 320/2024 DEKRETUA, urriaren 29koa, Ongizate, Gazteria eta Erronka Demografikoaren Sailaren egitura organikoa eta funtzionala ezartzen duena. Eskuragarri: <https://labur.eus/et7fvarr>

**II BLOKEA.
EKINTZA**

TRATU BERDINTASUNAREN ETA DISKRIMINAZIOARIK EZAREN ARLOA

ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
JII	D.1.1.3	TBDeren euskal zerbitzu bat eratzea	<p>TBDeren euskal Legearen esparruan, Tratu Berdintasunaren eta Diskriminaziorik Ezaren Euskal Zerbitzua eratzea aurreikusten da, diskriminazioaren eta tratu-berdintasunaren debekua benetan betetzen dela bermatzeko.</p> <p>Biktimei laguntza emango die zerbitzu espezializatuak eta orientazio-zerbitzuak emanez, Legean ezarritako arrazioen barruan. Era berean, gaiarekin zerikusia duten zehapen-espeditenteen instrukzioa egitea dagokio.</p> <p>Honek D.1.1.1, D.1.1.2 eta D.1.1.9. jardurekin du lotura.</p>	ABBEZ		2027 2028
IAI	D.1.1.4	Migrazioen eta bizikidetzaren katedra (Ikuspegi) eratzea	<p>Ikuspegik 2004an ekin zion bere ibilbideari, migrazio-fenomenoa sistematikoki ezagutzeko onura publikoko tresna bat eraikitzei asmoz. Gaur egun, beharrezkoa da Eusko Jaurlaritzaren eta EHuren arteko lankidetzak bultzada berri bat hartzea.</p> <p>Ekintza horrek esan nahi du Ikuspegik migrazioen eta bizikidetzaren katedra forma izango duela. Horrela, organikotasun eta egonkortasun handiagoa izateaz gain, garapenerako, irakaskuntzarako eta abarrerako aukera gehiago izango ditu.</p>	ABBEZ	EHU	2026
JII	D.1.1.5	TBDeren arloko I. Euskal Plana egitea	<p>Bai gobernu-programan, bai TBDeren euskal Legearen esparruan, Tratu Berdintasunerako eta Diskriminaziorik Ezerako Plana egitea aurreikusita dago. Plan horretan, tratu-berdintasuna bermatzeko eta Euskadin aukera-berdintasuna bultzatzeko beharrezkoak diren ardatzak, ildo estrategikoak, helburuak eta neurriak ezarriko dira.</p> <p>Planak sustatuko du EAEko erakunde guztiek, dagozkien eskumenak erabiliz, sinergiak bilatzea, aurreikusitako estrategiek eta jarduketek ahalik eta eragin handiena izan dezaten.</p>	ABBEZ	Euskal FFAA eta TTEEK	2026

**II BLOKEA.
EKINTZA**

TRATU BERDINTASUNAREN ETA DISKRIMINAZIOARIK EZAREN ARLOA						
ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
JII	D.1.1.6	TBDEren Euskal Kontseilua eratzea	TBDEren euskal Legearen esparruan, TBDEren Euskal Kontseilu bat sortuko da, sektorekako edo taldekako ikuspegiak gaingiduz izaera estrategikoa duten eragileekin. Batzordearen egitekoa, aholku gisa, Legearen, TBDEren arloko Euskal Planaren eta unean-unean arlo horietan eskumena duen sailak egiten duen plangintzaren hedapena orientatzea, jarraipena egitea eta ebaluatzea izango da.	ABBEZ		2027 2028
JII	D.1.1.7	TBDEri buruzko erreferentziako dokumentu bat prestatzea eta argitaratzea, tokiko erakundeei zuzenduta	Tokiko erakundeak, hurbiltasunagatik eta Toki Erakundeei buruzko 2/2016 Legean aitortutako eskumen propioengatik, funtsezko eragileak dira. Ildo horretan, Eudelekin batera, prozesu bat garatuko da udal-arlo desberdinetako teknikarien parte-hartzearekin, diskriminazioaren aurkako gaietan araudia betetzeari buruzko erreferentziako dokumentu bat eta jarduteko eta erantzuteko protokolo bat adosteko.	ABBEZ Bereanen bitartean	Eudel	2025-2026
JII	D.1.1.8	Tokiko erakundeei laguntza ematea TBDEren politikak ezartzeko	Prestakuntzan eta aholkularitzan laguntza eskainiko zaie euskal toki-erakundeei diskriminazioaren aurkako tokiko politikak ezartzeko. Laguntza horien egokitasuna eta aukera baloratzeko irizpidea EAE osoan jardunbide egokiak, jarduera berritzaileak edo prozesu komunitarioak eskalatu ahal izatea izango da.	ABBEZ Bereanen bitartean	Euskal TTEEK	Jarraia
JII	D.1.1.9	TBDE Eraberean Sarea bultzatzea	Tratu-berdintasunaren eta diskriminaziorik ezaren aldeko Eraberean sarea 2015ean sortu zen, arrazismoaren, antigitanismoaren eta LGBTIfobiaren aurkako borrokarekin konprometitutako erakundeen parte-hartzearekin. Gaur egun, 15 erakundek osatzen dute, Berdinduko bulegoak eta Berean idazkaritza tekniko gisa, ABBEZri laguntzeko zerbitzua. ABBEZk konpromisoa hartzen du sarearen antolamenduari eta ekonomiari eusteko, TBDEren arloko funtsezko eragile gisa, bai eta sarearen egokitzapena eta berrikuntza sustatzeko ere, helburuak betetzen direla bermatzeko. Era berean, etorkizuneko TBDEren euskal legea esparru juridiko batek emango du.	ABBEZ bereanen bitartean	Arrazismoaren, antigitanismoaren eta LGBTIfobiaren aurka lan egiten duten gizarte-erakundeak	Jarraia

**II BLOKEA.
EKINTZA**

TRATU BERDINTASUNAREN ETA DISKRIMINAZIOERIK EZAREN ARLOA						
ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
JII	D.1.1.10	Kontseilu, sare, mahai eta foro guztiei kode etiko bat ematea	Kode etiko bat egingo da elkarrekiko errespetuaren, aniztasunarekiko errespetuaren, giza eskubideen eta deontologiaren oinarriko printzipioekin, ABBEZren mendeko partaidetza-gune guztietan. Helburua kide guztien berdintasuna bermatzea da.	ABBEZ		2026
JII	D.1.1.11	ABBEZren, Segurtasun Sailaren eta Ertzaintzaren arteko lankidetzaren sustatzea	Historian zehar lankidetzaren esparru egonkorra egon da kultura-, sexu- eta genero-aniztasunaren, immigrazioaren... eskumena duten Zuzendaritza eta Sailburuordetzen eta Segurtasun Sailaren eta Ertzaintzaren artean, eta esparru hori, besteak beste, arlo horretako prestakuntza espezializatua bermatzean gauzatu da. Ekintza honek egindako lana ebaluatzea, programa espezifiko bat garatzea eta lankidetzaren bideak baloratzea proposatzen du.	ABBEZ	Ertzaintzaren Zuzendaritza	Jarraia
JII	D.1.1.12	Nafarroarekin lankidetzaren protokoloa garatzea aniztasunaren arloan.	2025eko urrian Nafarroako Gobernuaren eta Eusko Jaurlaritzaren arteko Lankidetzaren Protokolo Orokorra berriro da, 2029ra arte bi administrazioen arteko lankidetzaren sendotuz. Bertan, gai hau lantzen da: 14) aniztasunaren gaia, LGTBIQ+ kolektiboari eta Ijito Herriari dagokienez. Zehazki, esperientziak, kontaktuak, informazioa eta baliabideak partekatzeak aukera identifikatzen da. Tratu-berdintasunari eta diskriminaziorik ezari buruzko komunikazio- eta truke-espazio bat sortzeko interesa ere identifikatzen da. Ekintza honetan truke eta komunikazio gune horiek martxan jartzeko konpromisoa hartzen da.	ABBEZ	Nafarroako Gobernua	Jarraia
JII	D.1.2.1	ITBDEri buruzko web-gordailu bat sortzea eta eguneratuta edukitzea	Gizarte eragile, akademiko eta herritarrei TBDE arloko erreferentzia-puntu bat eskaintzeko, ABBEZk web-gordailu bat sortu eta eguneratuko du, gai horri buruzko araudi, txosten eta argitalpenekin.	ABBEZ Bereanen bitartean		Jarraia
JII	D.1.2.2	TBDEren V. eta VI. Euskal Kongresua antolatzea	Eusko Jaurlaritzak, 2018. urteaz geroztik, TBDEri buruzko bi urtean behingo kongresu monografiko batzuk antolatu ditu, lurraldeko eragile juridiko eta sozialen artean ezagutza partekatuko espazio bat sortzeko balio izan dutenak. Kongresu horiek antolatzen jarraitzea proposatzen da, haien irismena eta eragina hobetuz.	ABBEZ Bereanen bitartean		2027 eta 2029

**II BLOKEA.
EKINTZA**

TRATU BERDINTASUNAREN ETA DISKRIMINAZIOARIK EZAREN ARLOA

ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
J12	D.1.2.3	TBDEri buruzko mintegi/jardunaldi tekniko bat antolatzea	Aurreko ekintzaren osagarri, biltzarra antolatu behar ez den urteetan, TBDEri buruzko jardunaldi tekniko bat antolatuko da, goiz bat edo egun oso bat iraungo duena. Gai horretan lan egiten duten eragile juridiko eta sozialentzat interes berezia duen gairen bati buruzkoa izango da gaia.	ABBEZ Bereanen bitartean		2026 eta 2028
J12	D.1.2.4	TBDE Eusko Jaurlaritzaren mailako estatistika-politikan sartzea	5/2022 Legean xedatutakoaren esparruan (36) eta 4/2023 Legea (7) Euskal Autonomia Erkidegoko etorkizuneko TBDE Legeak xedatzen duenaz gain, erakundeek aniztasunari eta diskriminazioari buruzko txostenak, azterlanak eta estatistikak egin behar dituzte. Horretarako, ezinbestekoa da datuak eta informazioa izatea. Ildo horretan, honako hauek adostuko dira Eusko Jaurlaritzaren mailan: Eustat (Ekonomia eta Ogasun Saila), Osasun Saila eta Ongizate, Gazteria eta Erronka Demografiko Saila (organo estatistiko propioa duena), aipatutako azterlanak eta ikerketak egitea ahalbidetuko duen estatistika-politika, betiere Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren 2016/679 (EB) Erregelamendua, Datu Pertsonalak Babesteko eta Eskubide Digitalak Bermatzeko 3/2018 Lege Organikoa, eta, hala badagokio, Datu Pertsonalak Babesteko 7/2021 Lege Organikoa, arau-hauste penalak prebenitzeko, detektatzeko, ikertzeko eta epaitzeko eta zehapen penalak betearazteko.	ABBEZ	Ongizate, Gazteria eta Erronka Demografikoaren Saila eta Ogasun eta finantza Saila	2027
J12	D.1.2.5	Euskal unibertsitate-sistemako ikerketa-taldeen artikulazioa bultzatzea	Azterlanak egiteko eta gai horietan ikerketa bultzatzeko betebeharrarekin estuki lotuta, TBDEren arloan lan egiten duten Euskal Unibertsitate-sistemako taldeen arteko topaketa, truke eta eztabaidarako gune bat bultzatuko da. Espazio hori urtean behin edo bitan deituko du ABBEzk berak.	ABBEZ	Unibertsitate Komunitatea Artatzeko eta Zaintzeko Zuzendaritza. Euskal Unibertsitate-Sistema	Hasiera-data 2026

**II BLOKEA.
EKINTZA**

TRATU BEREKINAREN ETA DISKRIMINAZIOARIK EZAREN ARLOA

ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
J12	D.1.2.6	Euskal erakundeek kolektibo diskriminatuekin bultzatutako ikerketarako orientabide metodologikoak adostea	Kolektibo jakin batzuei buruzko ikerketa akademikoa eta soziala bultzatzeak eta lantzeak berekin dakar ikerketa hori egiteko erantzukizuna, metodologia jakin batzuetan oinarrituta (ikerketa, partaidetza-ekintza eta antzekoak, adibidez) eta irizpide etiko batzuetan oinarrituta. ABBEZk, D.1.2.5 ekintzaren euskal unibertsitate-sistemarekin lankidetzan, orientabide batzuk prestatuko ditu, eta horiek erreferentziazkoak izan beharko dute Eusko Jaurlaritzak arlo horietan bultzatzen edo finantzatzen dituen lanetan.	ABBEZ	Unibertsitate Komunitatea Artatzeko eta Zaintzeko Zuzendaritza. Euskal Unibertsitate-Sistema	2026 2027
J12	D.1.2.7	Iturrien, txostenen eta azterlanen euskal katalogo bat ezartzea TBDEren eta aniztasunaren arloan	Jada dauden iturrietatik eta nahi baina falta diren iturrietatik abiatuta, diskriminazioaren eta aniztasunaren arloan Eusko Jaurlaritzak aldizka eta modu egonkorrean bultzatzeko edo egiteko konpromisoa hartzen duen txostenen eta azterlanen katalogo bat ezarriko da. Helburua anitza da: errealitate horien ikuspegi osoena izatea, horietako bakoitzaren serie historiko bat dagoela bermatzea eta bikoiztasunak edo irizpide-aldaketak saihestea. Iturrien euskal katalogo hau D.1.2.5 eta D.1.1.6 ekintzen testuinguruan adostuko da.	ABBEZ	Beste saila batzuk	2026
J12	D.1.2.8	Pertzepzio eta jarrera diskriminatzaileei buruzko urteko txostena egiten jarraitzea	Aurreko ekintzaren testuinguruan, diskriminazio-pertzepzio eta -jarrerari buruzko urteko txosten bat egiten jarraitzea proposatzen da, serie historikoa mantenduz (EPADE).	ABBEZ	Migrazioen eta bizikidetzaren Katedra (Ikuspegi)	Jarraia
J12	D.1.2.9	Gorrotu-delituaren txostena urtero argitaratzen jarraitzea Euskadin	D.1.2.7 ekintzaren testuinguruan, gorrotu-delitu eta -intzidenteei buruzko urteko txosten bat egiten jarraitzea proposatzen da.	Segurtasun Saila	Ertzaintzaren Zuzendaritza	Jarraia
J12	D.1.2.10	Diskriminazioaren biktimen pertzepzioa ezagutzeko metodologia	D.1.2.7 ekintzaren testuinguruan, proiektu pilotu bat egitea proposatzen da, ondoren jarraipena baloratuko litzatekeena. EAEn biktimizazio diskriminatzaileari buruzko inkesta bat egitea da helburua, hiru kolektiboren inguruan zentratzeko (atzeritar jatorriko pertsonak, ijito-herria eta LGTBI kolektiboa). Inkesta hori egiteak D.1.2.9 eta D.1.2.8. ekintzen txostenek ematen duten informazioa osatuko luke. Inkesta hori egiteko, besteak beste, Nazio Batuen Biktimizazio Inkesten Eskuliburua hartuko da kontuan.	ABBEZ	EHU Migrazioen eta bizikidetzaren Katedra (Ikuspegi)	2027 eta hurrengoak

**II BLOKEA.
EKINTZA**

TRATU BEREKINAREN ETA DISKRIMINAZIOZIK EZAREN ARLOA

ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
J12	D.1.2.11	Biktimizazio diskriminatzaileen azterketa sistematikoa egitea	D.1.2.7 ekintzaren testuinguruan, proiektu pilotu bat egitea proposatzen da, ondoren jarraipena baloratuko litzatekeena. Gorroto-gertakarien azterketa sistematikoa egitea izango litzateke, besteak beste, Euskadiko delinkuentzia-memoriatik abiatuta, biktimizazio diskriminatzaileen ereduak biktimen eta biktimarioen ikuspegitik eta ibilbide polizial eta judizialen ikuspegitik aztertzeke. Era berean, eredu horiek urrakortasun bereziko egoeran dauden pertsonen profilekin (diskriminazio anizkoitza eta interseksionala) edo administrazio-egoeragatik, bizitegi-bazterkeriagatik, gizarte-bazterkeriagatik, etab. gurutzatzea. Funtsezko gakoetako bat genero-ikuspegia txertatzea izango da, datuak sexuaren arabera bereizteaz gain, biktimizazioen kausak eta ondorioak aztertuko dituen.	ABBEZ eta Segurtasun Saila	Ertzaintzaren Zuzendaritza Kabineteko eta Komunikazioko Zuzendaritza	2028
J12	D.1.2.12	Euskadiko aniztasunaren egoera argitaratzea	D.1.2.7 ekintzaren testuinguruan, proiektu pilotu bat egitea proposatzen da, ondoren jarraipena baloratuko litzatekeena. Helburua aniztasunaren edo gaiaren egoeraren inguruko liburu zuri bat egitea da, hainbat iturri kuantitatibo eta kualitatibotan oinarrituta, hainbat kolektiboren egoeraren berri emango duena (atzerritar jatorriko pertsonak, ijito-herria, LGTBI kolektiboa eta beste batzuk). Helburua iturri guztiak eta bere errealitatearen alderdi ezberdinak jasotzen dituen argazki bat izatea da.	ABBEZ		2028
J12	D.1.2.13	Euskadiko sare sozialei eta gorroto-delituei buruzko ikerketa	Gorroto-diskurtsuak aztertzea ahalbidetuko duen ikerketa diseinu proposamen bat garatzea, motibazio arrazista, islamofobo, lgtbifobiko eta antigitanoarekin, besteak beste, sare sozialetan. Azterketa horrek garapen-aukeren formulazioa eskatuko luke.	ABBEZ	EHU Migrazioen eta bizikidetzaren Katedra (Ikuspegi)	2026 2027

**II BLOKEA.
EKINTZA**

TRATU BERDINTASUNAREN ETA DISKRIMINAZIORIK EZAREN ARLOA

ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
J12	D.1.2.14	Diskriminazioaren adierazle-sistema bat garatzea	<p>Lau azterketa-mailatan oinarritutako adierazle-sistema bat diseinatu eta inplementatzea: banaketarik gabekoa, pertsonen artekoa, kulturala edo soziala eta sistemikoa.</p> <p>Helburua da maila bakoitzak diskriminazioaren dimentsio desberdinak jorratzea, ikuspegi integral bat eskainiz, beren bizitzako hainbat eremutan kolektibo desberdinei eragiten dieten desberdintasunak eta oztopoak identifikatu eta aztertzeke.</p> <p>Ikuspegi hierarkiko baina, aldi berean, osagarri horrek erraztu egingo du desberdintasun-ereduak identifikatzea eta horiek oztopoak murrizteko eta berdintasuna sustatzeko duten eragina ebaluatzea, bai eta maila bakoitzean eragina duten estrategia espezifikoaren eragina ebaluatzea ere. Maila horiek integratzean, sistemak tresna bat eskainiko du diskriminazioa modu eraginkorragoan diagnostikatzeko eta monitorizatzeko. D.1.2.12. ekintzarekin lotuko da.</p>	ABBEZ	EHU Migrazioen eta bizikidetzaren Katedra (Ikuspegi)	2026 eta hurrengoak
J12	D.1.2.15	TBDEri buruzko argitalpen teknikoak editatzea	<p>ABBEZk, Bereanen bidez, bi argitalpen monografiko tekniko bultzatuko ditu TBDEri buruz edo kolektibo jakin bati buruz (pertsona arrazializatuak, ijito-herria edo LGTBI kolektiboa). Argitalpen horietan aniztasunaren kudeaketan, biktimen arretan edo diskriminazio interseksionaleko errealitateetan aplikatutako alderdiak jorratuko dira batez ere.</p>	ABBEZ Bereanen bitartean		2026 eta 2028
J12	D.1.2.16	Etorkizuneko profesionalak TBDEren arloan prestatzen laguntzea	<p>Etorkizuneko profesionalak unibertsitate-esparruan prestatzea funtsezkoa da etorkizunean arlo horretan egingo den esku-hartzearen iraunkortasunerako. Alde horretatik, ABBEZk unibertsitatearekiko koordinazioa sustatuko du, elkarrekin lankidetzan aritzeko espazioa ezartzeko.</p>	ABBEZ		2027 eta hurrengoak
J14	D.1.4.1	Jarduera-protokolo bat adostea, bai eta diskriminazio-gertakarien biktimei arreta osoa emateko beharrezkoak diren baliabideak ere.	<p>Etorkizuneko Euskadiko TBDE Legearen esparruan, diskriminazioaren biktimei arreta integrala eskaintzeko jarduera-protokoloa ezarriko da, bai eta hura garatzeko beharrezkoak diren baliabideak ere.</p>	ABBEZ	Euskal FFAA eta TTEEK	2027

II BLOKEA.
EKINTZA

TRATU BERDINTASUNAREN ETA DISKRIMINAZIORIK EZAREN ARLOA

ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
J14	D.1.4.2	Administrazio publikoetako teknikariei TBDEren arloko prestakuntza eskaintzea	EEPPen ardurapeko langileei TBDEn prestakuntza ematea 15/2022 Legetik eratorritako betebeharra izateaz gain, tresna onenetako bat da diskriminazioa desagerrarazteko bidean aurrera egiteko. Berak-en bidez, AABEZk Euskadiko herri-administrazioetako teknikarien eskura jarriko du online prestakuntza eta prestakuntza presentziala, oinarritzkoa zein aurreratua.	ABBBEZ Bereanen bitartean	FFAA eta TTKKek	jarraia
J14	D.1.4.3	Diskriminazioaren (arrazismoa, antigitanismoa eta LGTBifobia) aurkako abordatze integrala ezartzea hezkuntzaren eremuan	Ikastetxe guztietan erabiltzen den bizikidetzeta-materiala berrikustea eta eguneratzea proposatzen da, ikuspegi hirukoitz batetik: integrala, diskriminazioaren aurkakoa eta interseksionala. Egiturazko desberdintasunak eta aniztasuna landuko dira, besteak beste.	Hezkuntza Saila	ABBEZ	2027 2028
J14	D.1.4.4	Hirugarren sektore sozialeko proiektuak babestea TBDEren eta aniztasunaren arloan	Euskadiko Hirugarren Sektore Sozialaren 6/2016 Legearen eta Euskadiko Hirugarren Sektore Soziala Sustatzeko Estrategiaren garapen gisa, Ongizate, Gazteria eta Belaunaldien arteko Elkartasun Sailak urtero argitaratzen du Euskal Autonomia Erkidegoko esku-hartze sozialaren eremuan hirugarren sektoreko jarduerak sustatzea. Ekintza horrek konpromisoa hartzen du deialdi honen oinarrietan ABBEZren berezko eremuei buruzko proiektuak babesteko (TBDE, sexu- eta genero-aniztasuna, kultura-aniztasuna, ijito-heria...), baldin eta baldintzak betetzen badituzte eta norgehiagoka bidez behar adinako balorazio teknikoak lortzen badute.	Hirugarren Sektore Soziala eta Ekintza Komunitarioa Sustatzeko Zuzendaritza	ABBEZ	Jarraia

II BLOKEA. EKINTZA

5.1.3.2. Sexo eta genero Aniztasunaren arloa

SEXO ETA GENERO ANIZTASUNAREN ARLOA						
ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
JII	D.2.1.1	Transexualen administrazio-dokumentazioa arautzen duen dekretu-proiektua egitea eta Gobernu Kontseiluari bidaltzea	2015ean, 234/2015 Dekretua onartu zen, abenduaren 22koa, transexualen administrazio-dokumentazioari buruzkoa. Arau-esparruan egin berri diren aldaketen ondorioz eta dokumentazioa kudeatzen izandako esperientziaren ondorioz, eguneratu egin behar da transexualen administrazio-dokumentazioa arautzen duen dekretua, genero-identitateagatik ez baztertzeari eta transexualen eskubideak aitortzeari buruzko 4/2024 Legearen 9. artikuluan jasotakoa. Ekintza horren ondorioz, ABBEZk testu bat bidaliko dio Gobernu Kontseiluari, onar dezan.	ABBEZ		2026
JII	D.2.1.2	Genero-identitateagatik ez baztertzeari eta transen eskubideak aitortzeari buruzko 4/2024 Legearen jarraipena eta ebaluazioa	4/2024 Legeak, genero-identitateagatik ez baztertzeari eta transen eskubideak aitortzeari buruzkoak, hirugarren xedapen gehigarrian aurreikusten du Legearen jarraipena eta ebaluazioa. Horri dagokionez, araua modu eraginkorrean aplikatzen dela bermatzeko, koordinazio-, jarraipen- eta ebaluazio-espazio bat antolatuko da inplikaturako Eusko Jaurlaritzako sailen artean. Era berean, trans erakundeei ere emango zaie horren garapenaren berri.	ABBEZ	Transbersala Eusko Jaurlaritzan	jarraia
JII	D.2.1.3	LGTBI Euskal Foroa eratzea	Beste sektore-eremu batzuetan bezala, kontseilu, foro edo batzorde espezifikoak daude, modu erregular eta iraunkorrean instituzioaren eta hirugarren sektore sozialaren arteko elkarrizketa ahalbidetzen dutenak, eta LGTBI Euskal Foroa eratzea sustatuko da.	ABBEZ		2026
JII	D.2.1.4	Sexu eta Genero Aniztasunaren I. Euskal Estrategia prestatzea eta ezartzea	LGTBI kolektiboari eta sexu- eta genero-aniztasunari arreta emateko lehen estrategia espezifikoa egingo da. Egokitzat jotzen da sexu- eta genero-aniztasunaren ikuspegia izatea, hau da, arautik kanpo dauden sexuen, sexu-ezaugarrien, sexu-orientazioen, genero-identitateen eta sexu-praktiken aniztasun zabalari begiratzea, baina LGTBI nukleo espezifiko bat desegin gabe	ABBEZ		2026 eta hurrengoak

**II BLOKEA.
EKINTZA**

SEXO ETA GENERO ANIZTASUNAREN ARLOA						
ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
JII	D.2.1.5	Berdindu LGTBI Euskal Zerbitzuaren egokitzapen estrategikoari eustea eta hura garatzea	Berdindu, LGTBI Euskal Zerbitzua, 2002an sortu zen, eta Eusko Jaurlaritzaren funtsezko tresnetako bat da LGTBI kolektiboarekin eta haren inguruneekin esku hartzeko. Ildo horretan, ekintzak zerbitzua mantentzeko, arreta-sistemetan sakontzeko eta tokiko administrazioei laguntzeko konpromisoa hartzen du. Gainera, hausnarketa estrategiko bat garatuko da, etengabe egokitu ahal izateko, ekintza hauekin konekta baitaiteke: D.1.4.1, D.2.4.1, D.2.4.2, D.2.4.3, D.2.4.5 eta D.2.2.2.	ABBEZ		2026 eta 2027
JII	D.2.1.6	Prestakuntza, orientazioa eta aholkularitza sustatzea Berdindu prestakuntzaren esparruan	Ekintzak Berdinduren lan-ildoak zabaldu eta garatu nahi du. Ildo hori prestakuntzara eta aholkularitzara bideratuta dago, hainbat alderditan, eta bere jardun-eremu tradizionalak (hezakuntza-sistema eta administrazio publikoa, batez ere) eta bultzatzen dituen ekintzen mota eta intentsitatea zabaldu nahi ditu. Horrela, indartu egingo dira aholkularitzak, ikastetxeetako jarraipena eta prestakuntza, administrazio publikoetako prestakuntzak, IVAPekin lankidetzan, bai eta erakunde eta entitate pribatuekin ere.	ABBEZ		Jarraia
JI2	D.2.2.1	Argitalpen monografiko bat argitaratzea, SGARI eta hari zuzendutako politika publikoen etorkizunari buruz hausnartzeko.	Eusko Jaurlaritzak LGTBI kolektiboari eta SGARI zuzendutako politikak jauzi kualitatiboa eta kuantitatiboa ematen ari diren une honetan, beharrezkoa da modu kontzientean egitea. Ildo horretan, garrantzitsua da erakundeak bultzatutako politikak egokiak eta eraginkorrak izatea, eta diskriminazioarekin eta desberdintasunarekiko arretarekin zerikusia duen horri heltzeko ibilbide baliagarriak eskain ditzaketen ikuspegi eta premisa desberdinak aztertzea.	ABBEZ		2027
JI2	D.2.2.2	LGTBI kolektiboaren beharren diagnostikoa egitea	Politika publikoari eusteko eta talde baten beharrei erantzuteko eraginkorra izan dadin, ezinbestekoa da gizarte-errealitatea behar bezala ezagutzea. Ildo horretan, azterlan bat egitea proposatzen da, LGTBI komunitateak arlo horretako politika publikoen eraginkortasuna hobetzeko dituen erronkak ezagutzeko eta horiei buruz sakontzeko.	ABBEZ		2027

**II BLOKEA.
EKINTZA**

SEXO ETA GENERO ANIZTASUNAREN ARLOA						
ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
J12	D.2.2.3	LGTBI pertsonen etxegabetasunari buruzko ikerketa bultzatzea	Gaur egun, Bizitegi Bazterketa Larriaren aurkako II. Euskal Estrategia (2023-2030) garatzen ari da. LGTBI kolektiboko pertsona batzuek aurre egiten dieten errealitateen artean etxegabetasunarena dago, eta zenbait berezitasunekin egiten dute, bazterketa-egoera horren kausei eta ondorioei dagokienez. Alde horretatik, ezinbestekoa da esku-hartzea orientatzeko informazioa izatea. Ekintza horrek gomendio batzuk barne hartzen dituen azterlan bat egiteko konpromisoa hartzen du eta estrategiaaren parte izango dira.	ABBEZ		2027
J12	D.2.2.4	Genero barruko indarkeriari buruzko azterlan bat egitea	Genero barruko indarkeria da sexu bereko bi pertsonak osatutako bikote baten barruan gertatzen dena eta tratu txar fisiko, psikologiko, sexual, ekonomiko edo sozialak eragiten dituena. Zenbait berezitasunekin (ez da ohikoa hilketak kontsumitzea) prebalentzia nabarmena du. Lege-esparruak, estigmak eta ezjakintasunak asko baldintzatzen dute gutxiespena. Ekintza horrek arriskuan jartzen du EAeren testuinguruan errealitate horiek aztertuko dituen azterlan bat egitea.	ABBEZ		2027
J12	D.2.2.5	LGTBI kolektiboaren barruan sexu-askatasunaren aurkako indarkeriari buruzko azterlan bat egitea	Sexu-onespenaren kultura LGTBI kolektibora ere iritsi da, isiltasun-beloa altxatuz, sexu-askatasunaren, -duintasunaren eta -osotasunaren aurkako jokabideak eta -jarrerak gertatzen diren errealitateari buruz. Erasoak, jazarpena eta beste delitu batzuk kolektiboaren barruko sexu-harremanetan gertatzen dira, eta beharrezkoa da, beste herrialde batzuetan egin den bezala, errealitate horren gakoak emango dituen azterlan bat egitea.	ABBEZ		2028

**II BLOKEA.
EKINTZA**

SEXO ETA GENERO ANIZTASUNAREN ARLOA						
ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
J12	D.2.2.6	Atzerritarren GIB transmisio berriei buruzko azterketa egitea	Eusko Jaurlaritzaren HIESaren eta Sexu Transmisiozko Infekzioen Planaren memoriak ematen dituen zifren arabera, infekzio berrien % 65 inguru beste herrialde batzuetako pertsonei dagokie, batez ere latinoamerikarrei eta afrikarrei (% 58,2 2022an), bereziki gizonei (% 75) eta beste gizon batzuekin sexua dutenei (% 56,8). Testuinguru horretan, gainera, infekzio berri guztien % 54,5ek diagnostiko berantiarra aurkeztu zuen. Testuinguru horretan, Osasun Sailarekin lankidetzan, ikuspegi intersektzionaletik eta osasunaren determinatzaile sozialen ikuspegitik, beharrezkoa da azterketa bat egitea errealitate horietako batzuei buruz ikertzeko, eta orientagarri izan dadin eremu horretako erakundearentzat eta gizarte-erakundeentzat prebentzioaren eta arretaren arloan jarduteko.	ABBEZ	Osasun Saila	2027
J13	D.2.3.1	Urtero toki-erakundeei adierazpen instituzionalaren eredu bat bidaltzea, 26A, 17M, 28J eta urriko azken larunbata direla eta.	15/2022 Legetik eta 4/2023 Legetik eratorritako betebeharrak gain, data jakin batzuk ospatzea kolektibo jakin batez gain bidegabekeria-egoera bat ikusarazteko balio duen jarduera bat da. Ildo horretan, adierazpen instituzionalaren eredu bat igortzea instituzioei, eta haien konpromisoa jasota uztea, isiltasuna zigorgabetasuntzat edo interesgabetasuntzat interpreta ez dadin. Jarduera hori Eudelekin lankidetzan egingo da, eta urtero adierazpenak eduki desberdina izango du, fokua intereseko gairen batean kokatuz.	ABBEZ Berdinduren bitartean	Eudel	Jarraia
J13	D.2.3.2	Azaroaren 20a Trans Memoriaren Euskal Eguna izatea eta transen memoriari buruzko 4/2024 Legearen 6. artikulua garapena bultzatzea.	Genero-identitateagatik ez baztertzeari eta trans pertsonen eskubideak aitortzeari buruzko 4/2024 Legean xedatutakoaren esparruan, trans pertsonen defentsan lan egiten duten elkarteekin batera, azaroaren 20a Trans Memoriaren Euskal Eguna ezartzea bultzatuko da (alderdi hori jada adostuta dago), bai eta 6. artikuluan Euskadin trans memoria berreskuratzeari eta balioa emateari buruz xedatutakoaren garapena bultzatzea ere.	ABBEZ	Trans giza elkarteak	2026 dekretua Jarraia

II BLOKEA.
EKINTZA

SEXO ETA GENERO ANIZTASUNAREN ARLOA

ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
J13	D.2.3.3	Urtero, abenduaren lean, Hiesaren aurkako Munduko Eguna ospatzea	Hiesaren aurkako munduko eguna 1988tik abenduaren lean ospatzen da. Euskadin, 350 pertsonatik 1 bizi da GIBarekin Euskadin, eta estigma sozial handia dute aurrez aurre. Ekintza horrek konpromisoa hartzen du Osasun Sailak, ABBEZrekin eta eremu horretan lan egiten duen gizarte-ehunarekin lankidetzan, hori ikusaraziko duen oroitzapen-ekitaldi bat egin dezan.	Osasun Saila	ABBEZ	Jarraia
J13	D.2.3.4	GIBari lotutako estigma sozialari buruzko sentsibilizazio-kanpaina bat egitea	Aurreko ekintzarekin lotuta, ekintza honek, Osasun Sailarekin lankidetzan, biztanleria orokorrari zuzendutako inpaktu handiko kanpaina bat egiteko konpromisoa hartzen du, GIBaren estigma sozialari buruz sentsibilizatzeko eta birusarekin bizi diren pertsonengan eta gizarte osoan eragin negatiboa nola eragiten duen ohartarazteko.	Osasun Saila	ABBEZ	2027
J13	D.2.3.5	Sentsibilizazio-kanpaina bat egitea hainbat kolektiboren (adinekoak, desgaitasuna dutenak, etab.) sexu- eta ugalketa-eskubideei buruz.	Sexu- eta ugalketa-eskubideak hainbat alderdi diskriminatzailerik zeharkatzen dituzte. Horietako bat adinekoen edo desgaitasunen bat duten pertsonen sexualitatea ukatzea edo mugatzea da. Ekintza horrek, Bizitza Osorako Laguntza Zuzendaritzarekin lankidetzan, biztanleria orokorrari zuzendutako inpaktu handiko kanpaina bat egiteko konpromisoa hartzen du, bidegabekeria horren inguruan sentsibilizatzeko.	ABBEZ	Bizitza Beterako Laguntzen Zuzendaritza	2028
J14	D.2.4.1	Euskadin LGTBI kolektiboari zerbitzu espezifikoko emateko baliabideen mapa eguneratzea	LGTBI kolektiboari heltzeak esan nahi du behar espezifiko batzuei modu homogeneoan erantzun behar zaiela lurralde osoan. Ildo horretan, baliabideen mapa bat egingo da, eta, mapa horren azterketan oinarrituta, kolektiboaren beharrei erantzuteko behar diren ekintzak landuko dira.	ABBEZ	FFAA eta TTEEK	2026 eta 2027
J14	D.2.4.2	Genero barruko indarkeria aintzat har dadin sustatzea	Genero barruko indarkeriari buruzko azterlanaren ekintzarekin (D.2.2.5), arreta bermatzeko ekintzarekin (D.2.4.1) eta Berdinduk etorkizuneari izango duen egokitzapenarekin (D.2.1.5 ekintza) bat etorri, indarkeria-mota horren biktimei arreta bermatzeko baliabideak antolatuko dira.	ABBEZ		2027

**II BLOKEA.
EKINTZA**

SEXO ETA GENERO ANIZTASUNAREN ARLOA						
ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
J14	D.2.4.3	Sexu bereko pertsonen arteko sexu-askatasunaren aurkako indarkeriei erantzun dakien sustatzea.	A Sexu-askatasunaren aurkako indarkeriari buruzko azterlanaren ekintzarekin (D.2.2.6), arreta bermatzeko ekintzarekin (D.2.4.1) eta Berdinduk etorkizunean izango duen egokitzapenarekin (D.2.1.5 ekintza) bat etorritik, indarkeria-mota horren biktimei arreta bermatzeko baliabideak antolatuko dira.	ABBEZ		2027
J14	D.2.4.4	Transei arreta emateko osasun-gida onartzea eta ezartzea	4/2024 Legeak aurreikusten du (12. art) transei arreta emateko osasun-gida bat ezartzea eta transen elkarteekin eta adingabe transexualen familien elkarteekin lehentasunezko lankidetzan egitea. Gida honek trans pertsonen eskura dauden zerbitzu, jarduera eta tratamendu mediko eta kirurgiko guztiak jasoko ditu. Ekintza horrek arriskuan jartzen du gida jasotzen duen erregelamendua onartzea.	Osasun Saila	ABBEZ	2026
J14	D.2.4.5	Trans pertsonen arreta emateko programak babestea, ikuspegi despatologizatzaile desberdinetatik	2018ko ekainaren 18an, OMEK genero-disforia kendu zuen, nahasmendu gisa, GNS-11an. Transaren despatologizazioaren mugarri hori kolektibo eta profesionalen lorpen bat izan da, eta genero-identitatea SGAREN beste gertaera bat bezala jorratzea erabaki zuten. Denbora horretan, trans pertsonen laguntzeko hainbat ikuspegi garatu dira, giza eskubideak baieztatzen dituzten eta haien autonomia errespetatzen duten terminoetan. Trans pertsonen bizipenak askotarikoak dira, eta haien arreta onak ikuspegi aniztasun horretatik lan egingo duten baliabideak eskaintzea eskatzen du. Ekintza horrek baliabideak dibertsifikatzeko konpromisoa hartzen du, hainbat ikuspegiren inguruan.	ABBEZ	Erakunde Sozialak	2027 2028

**II BLOKEA.
EKINTZA**

SEXO ETA GENERO ANIZTASUNAREN ARLOA						
ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
J14	D.2.4.6	Sexuaren erregistro- aipamenaren aldaketari buruzko orientabide praktikoen gida egitea	4/2023 Legea indarrean sartzearekin batera, lesbianen, gayen, bisexualen, transen eta intersexualen eskubideak garatzeko eta bermatzeko helburua finkatu zen, eta, ekintza horren kasuan, sexuaren aipamena erregistroan aldatzeko eskubidea aitortu zen; izan ere, sexua nortasunaren garapen askearen printzipioan oinarritzen da, eta norberaren intimitaterako oinarritzko eskubidearen babesa da. Administrazio-prozesu hori legearen arabera egin ahal izateko, beharrezkoa da Erregistro Zibiletan lan egiten duten langileei eta trans-pertsonei eta haien familiei zuzendutako orientabide praktikoen gida bat egitea, erregistro-aldaketei dagokienez.	ABBEZ	Naizen Justizia zuzendaritza	2026
J14	D.2.4.7	Harrera-fasean dauden LGTBI atzerritarren behar espezifikoaren arreta bermatzea	Atzerritarren harrera euskal gizartearen adostasunen parte da. Erakundeek konpromisoak hartu dituzte arlo horretan (Migrazioetarako Euskal Gizarte Ituna edo Harrera ehundu). Ekintza honen helburua da beste urrats bat ematea eta harrera-fasean dauden LGTBI atzerritarrei arreta espezifikoa emango dieten baliabideak sortzea.	EHIZ	ABBEZ	2027
J14	D.2.4.8	Chemsex-a jorratzeko jardunaldi tekniko bat garatzea, haren eragina eta jorratzeko proposamenak, eta jarduera-programak bultzatzea	Gizon gay, bisexual eta gizonekin sexua dutenen komunitate globalean (GGBHSH) eta Euskadin ere drogak nahita erabiltzen dira denbora luzez sexu-harremanak izateko. Gertakari hori ezin da bereizi gutxiengoaren estresetik, eta horrek arriskuak dakartzkio osasun fisikoari, mentalari, gizarteratzeari, laneratzeari eta abarri. Ekintza horrek arriskuan jartzen du fenomeno horri aurre egiteko jardunaldi tekniko bat antolatzea, bai eta Osasun Sailak arlo horretan jarduteko programa bat bultzatzea ere, estigmatizaziorik gabeko oinarri gisa hartuko duena, kalteak murriztea eta aniztasuna errespetatzea. Dagoeneko praktikatzan duten pertsonen arreta emateaz gain, prebentzioa izango du ardatz. Ikuspegi psikosozialak eta komunitarioak erabiliko ditu.	Osasun Saila	ABBEZ	2026

**II BLOKEA.
EKINTZA**

SEXO ETA GENERO ANIZTASUNAREN ARLOA						
ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
J14	D.2.4.9	LGTBI ahaidetasunei eta marentalitateei laguntzeko programa espezifiko bat garatzea	Gurasotasun-eredu heteronormatibo nagusia, kasu askotan, ez da LGTBI familietan gertatzen diren gurasotasun eta marentalitateen erreferentzia, erantzukizunean oinarrituta haurraren eta nerabearen eskubideak bermatzen baitituzte, haien garapen eta ongizate pertsonala eta soziala sustatuz. Alde horretatik, ekintza honek konpromisoa hartzen du Haur, Nerabe eta Familien Zuzendaritzak familia-aniztasunari laguntzeko programa espezifiko bat gara dezan. Programa horrek, aintzatespenaz haratago, tresna materialak eskainiko dizkie heteronormatiboak ez diren familia-eredu horiek garatzeko, eta gainerako babes- eta laguntza-maila bera izango dutela bermatuko du	Haur, Nerabe eta Familia Zuzendaritza	ABBEZ	2027
J14	D.2.4.10	Laneratzeko eta lanbide-heziketako programak transen egoera ahulean dauden pertsonentzat	Trans pertsonen enplegua lortzeko desberdintasun-egoerei aurre egiten jarraitzen dute, eta horrek, egiturazko diskriminazioarekin batera, bazterkeria-egoera iraunkorrak ekar ditzake. Horregatik, oraindik ere beharrezkoa da pertsona horiei berariazko laguntza ematea laneratzearen eta lanbide-heziketaren eremuan. Enplegu Sailak trans pertsonak sartuko ditu Lanbidek sustatutako lehentasunezko arretako kolektiboetako zuzendutako programa eta deialdien hartzaileen artean.	Ekonomia, Lan eta Enplegu Saila	ABBEZ	jarraia
J14	D.2.4.11	Lanbideko orientatzaileentzako prestakuntza	Transen egoerari eta enplegua lortzeko dituzten zailtasunei buruzko sentsibilizazio- eta prestakuntza-ekintzak garatzea, Lanbideko orientatzaileei zuzenduta.	Ekonomia, Lan eta Enplegu Saila	ABBEZ	jarraia
J14	D.2.4.10	Hiru lurralde historikoetako STIen arreta-zerbitzuen dimentsio-namendua	Herritar guztientzat erabateko sexualitatea bizitzeko, edozein delarik ere haien genero-identitatea edo sexu-orientazioa, beharrezkoa da sexu-osasuneko zerbitzu publikoak erabili ahal izatea. Ekintza hau elkarriketa bat da Osasun Sailarekin hiru lurralde historikoetako ITS zerbitzuen dimentsionamenduari buruz, LGTBI eremuan eta eremu soziosanitarioan lan egiten duten gizarte-erakundeekin batera.	Osasun Saila	ABBEZ	2027

**II BLOKEA.
EKINTZA**

SEXO ETA GENERO ANIZTASUNAREN ARLOA						
ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
J14	D.2.4.11	Sexu-hezkuntza ikastetxe guztietan txerta dadin bultzatzea	Eusko Legebiltzarrak 2024ko urtarrilaren 27an hartutako erabakia betez, ikastetxe guztiek afektibitate- eta sexu-hezkuntzari buruzko eduki espezifikoak, "adin bakoitzera egokituak", jasoko dituztela bermatzeko, ikasleek "norberaren eta besteen sexualitatearekiko jarrera positiboa eta arduratsua izan dezaten". Sexu-osasuneko programa Bigarren Hezkuntzako ikastetxe gehiagotan zabalduko da, eta programa Lehen Hezkuntzarako egokituiko da.	Hezkuntza Saila	ABBEZ	2028
J14	D.2.4.12	Pornografiari buruzko proiektu bat bultzatzea, nerabeei, gazteei eta familiei zuzendutako tailerretan.	Ekintza honek konpromisoa hartzen du Haur, Nerabe eta Familien Zuzendaritzak eta Gazteria eta Emantzipazio Zuzendaritzak nerabeen eta gazteen pornografiakontsumoari buruzko proiektu bat gara dezaten. Nerabe, gazte eta familientzako tailerren formatuan lantzea proposatzen da. Tailerren edukia ikuspegi sexologikotik egingo da, eta profesional kualifikatuek eta esperientziadunek emango dituzte.	Haur, Nerabe eta Familia Zuzendaritza eta Gazteria eta Emantzipazio Zuzendaritza	ABBEZ	2027 eta 2028
J14	D.2.4.13	EITBk kohesio soziala eta berdintasuna modu integralean indartzeko duen konpromisoa bultzatzea	EITBk, Euskadin erreferentziazko eta komunikaziorako erakunde publikoa den aldetik, berdintasuna eta gizarte-kohesioa sustatzeko lana egiten du aniztasunaren esparruan, modu integralean. Ildo horretan, EKIN ekimenarekin eta une bakoitzean gara daitezkeen beste tresna batzuekin gizarte-aldaketarekin laguntzeko konpromisoa indartu eta bultzatuko da.	EiTB	ABBEZ	jarraia

II BLOKEA. EKINTZA

5.1.3.3. Aniztasun erlijioso arloa

ANIZTASUN ERLIJSIOKO ARLOA						
ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
JII	D.3.1.1.	Euskadiko gurtza-leku edo -zentroei eta erlijio-aniztasunari buruzko 8/2023 Legearen arauzko inplikazioak aztertzea eta betearazteko egutegi bat ezartzea.	<p>Euskadiko gurtza-leku edo -zentroei eta erlijio-aniztasunari buruzko 8/2023 Legeak hainbat arau-garapen aurreikusten ditu, eta Gobernuari ahalmena ematen dio, lehenengo xedapen gehigarrian, lege hau garatzeko beharrezkoak diren erregelamenduzko xedapenak emateko, organo eskudunek proposatuta.</p> <p>Ekintzak berekin dakar Legean inplikaturako arau-garapenak aztertzea eta horiek garatzeko egutegi bat egitea, arlo bakoitzean eskumena duten sailekin lankidetzan.</p> <p>Era berean, eskumen-azterketa bat egingo da, Eusko Jaurlaritzaren sektore-eremu bakoitzean erlijio-askatasuna gauzatzen den puntuak identifikatzeko (osasuna, hilotzen osasuna, hezkuntza, gizarte-zerbitzuak, elikadura barneratze-testuinguruetan, erlijio-laguntza, etab.) eta erantzukizunen eta puntu kritikoen lehen mapa bat egiteko.</p>	ABBEZ		2026
JII	D.3.1.2.	Euskadin errotuta eta presentzia nabarmena duten elizekin, konfesioekin eta komunitateekin elkarrizketa saioak	<p>8/2023 Legearen laugarren kapituluak Erljioen arteko Euskal Kontseilua sortzen du, elkarrizketarako eta erakundeen arteko lankidetzarako organo gisa. konfesio eta komunitate erlijiosoekin, eta horien osaera, funtzioak eta funtzionamendu-arauak dekretu baten bidez arautuko direla zehazten du. Dekretu horren administrazio-izapideak egin aurretik, elkarrizketa-saio batzuk egingo dira elizekin, komunitateekin eta konfesioekin. Saio horiek adierazpena izango dute, eta Euskadin errotuta eta presentzia nabarmena izango dute, dekretuaren edukia adosteko, eta eliza, konfesio eta komunitateentzat interesgarriak diren gaiak zehazteko. Era berean, alde biko bilerak egingo dira haietako bakoitzarekin.</p>	ABBEZ		2025
JII	D.3.1.3	Onartu Euskal Erljioen Kontseilua arautzen duen dekretua (EEK)	<p>Euskadiko gurtza-lekuei eta erlijio-aniztasunari buruzko 8/2023 Legeak honako hau aurreikusten du (15.4) Eusko Jaurlaritzaren dekretu bidez zehaztuko dira Euskadiko Erljioen arteko Kontseiluaren osaera, eginkizunak eta funtzionamendu-arauak. D.3.1.2 ekintzan azaldu den bezala, alde biko aurretik elkarrizketa-ekintza batzuk garatuko dira adostasuneko testu artikulatu bat sustatzeko. Ekintza horrek Gobernu Kontseiluari dekretu-proiektua igortzeko konpromisoa hartzen du, onar dezan..</p>	ABBEZ		2026

**II BLOKEA.
EKINTZA**

ANIZTASUN ERLIJISIOKO ARLOA						
ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
JII	D.3.1.4	Erljioen Euskal Kontseilua eratzea eta Idazkaritza Teknikoa ematea.	D.3.1.3 ekintzan aurreikusitako Erljioen arteko Euskal Kontseiluaren funtzionamendua arautzen duen Dekretuan xedatutakoaren arabera, Kontseilua eratu eta Erljioen arteko Euskal Kontseiluaren lehen lan-plana egingo da. Batzordearen funtzionamendua errazteko, Idazkaritza Teknikoa emango zaio Kontseiluari. Kontseiluaren funtzionamendu egokia bermatzeko, idazkaritza teknikoak emango zaio.	ABBEZ		2026
JII	D.3.1.5	8/2023 Legean aurreikusitako erregelamendu-garapena bultzatzea.	Euskadiko gurtza-lekuei eta erlijio-aniztasunari buruzko 8/2023 Legeak hainbat erregelamendu-garapen aurreikusten ditu. D.3.1.1. ekintzan ezarritako azterketan eta egutegian oinarrituta, Legearen erregelamendu bidezko garapena bultzatuko da, Euskadiko Erljioen Kontseiluarekin kontrastatu ondoren.	ABBEZ		2026 eta 2027
JII	D.3.1.6	Lankidetzahitzarmenak eta -protokoloak ezartzea Erljio Askatasunaren Zuzendaritza Nagusiarekin (Lehendakaritza, Justizia eta Harremanetarako Ministerioa Espainiako Gobernuaren Gorteekin) eta Pluralismo y Convivencia Fundazioarekin	Ekintza hori Lehendakaritza Ministerioarekin eta Pluralismo y Convivencia Fundazioarekin hitzarmen bat eta/edo lankidetzaprotokolo bat sinatzean gauzatuko da, Eusko Jaurlaritzak Erljio Erakundearen Erregistroa kudeatzeko. Ekintza horri esker, besteak beste, honako hauek egin ahal izango dira: Euskadin diharduten edo egoitza soziala duten elizei, konfesioei eta erlijio-komunitateei dagokienez, Erljio Erakundearen Erregistroko sarbidea eta informazioa izatea; Euskadin garatzen diren Pluralismo eta Askatasuna Fundazioaren Jarduera Plan Estrategikoetan aurreikusitako jarduerak koordinatzea, batez ere erlijio-erakundeak prestatzeari eta tokiko gobernuei aholkularitza emateari dagokienez; erlijio-askatasuna benetan gauzatzeko baldintzak hobetzera bideratutako azterlanak, materialak eta baliabideak egiten laguntzea, bai eta Fundazioak esparru horretan egingo dituen dibulgazio- eta sentsibilizazio-proiektuak diseinatzen eta garatzen laguntzea ere.	ABBEZ	Ministerio Presidencia Pluralismo y Convivencia Fundazioa	2026
JII	D.3.1.7	2026 - 2029 EAEn erlijio-aniztasuna sustatzeko jarduera-esparrua prestatzea	Euskadin erlijio-aniztasuna modu koordinatu eta estrategikoan bultzatze aldera, jarduera-esparru bat landuko da, abiapuntuko testuinguru bat, oinarri estrategikoak (printzipioak eta irizpideak) eta garatu beharreko jarduerak eta neurriak ekarriko dituena. Esparru-dokumentu hori lau urteko denbora-tartearekin egingo da. Halaber, aldiari-aldian eguneratuko da.	ABBEZ	EK eta ADOS batozrdea	2025 y 2026

**II BLOKEA.
EKINTZA**

ANIZTASUN ERLIJISIOKO ARLOA						
ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
JII	D.3.1.8	Ados Aholku Batzordea bultzatzea komunitate islamikoekin lankidetzan aritzeko.	2018an ADOS Aholku Batzordea eratu zen komunitate islamikoekin lankidetzan aritzeko. Kide anitzeko organoa da, Eusko Jaurlaritzak eta euskal erakundeek Euskadiko komunitate islamikoekin dituzten harremanetan politika publikoetan parte hartzeko, lankidetzan aritzeko eta aholkuak emateko. Ekintza horrek batzordeari bultzada bat emateko eta dagokion idazkaritza teknikoaz hornitzeko konpromisoa hartzen du.	ABBEZ		Jarraia
JII	D.3.1.9	III. Jarduera Programa (2027-2030) eta Aholku Batzordearen urteko lan-agendak prestatzea	Ados Batzordeari buruzko D.3.1.8 ekintzaren esparruan, haren edukia eta funtzionamendua bermatzeko konpromisoa hartzen da, dagokion lan-plangintzak eginez. Bereziki, III. Jarduera Programa 2027-2030 eta aurrekoari lotutako urteko lan-agendak.	ABBEZ	Ados Batzordea	2027 - 2030
JII	D.3.1.10	Tokiko eremuarekin erreferentziazko dokumentu bat adostea laikotasun-printzipioari buruz	Erlijio-aniztasuna gure testuinguruan kudeatzeko ereduari laikotasun kooperatiboa deitu ohi zaio. Hau da, botere publikoek harreman egonkorrak antolatzen dituzte konfesioekin, erlijio-askatasunaren erabilera eraginkorra ziurtatzeko, tratu- eta laikotasun-berdintasunaren printzipioak egokituz. Ildo horretan, beste gai batzuetan egin den bezala (Harrera ehundu-rekiko harrera edo Bidea Zabaltzekiko tratu-berdintasuna), komenigarritzat jotzen da laikotasun-printzipioaren interpretazio homogeenoa bat bultzatzea toki-eremuan, gomendioen, aholkularitzaren eta truke teknikorako espazioen bidez, erlijio-erakundeak interes orokorarekin bateragarriak diren jardueretan baztertu ez daitezten bermatzeko.	ABBEZ	Eudel	2028
JII	D.3.1.12	Tokiko erakundeei erlijio-aniztasunaren kudeaketa hobetzen laguntzea	8/2023 Legeak, Euskadiko gurtzarako eta erlijio-aniztasunerako leku edo zentroei buruzkoa, toki-erakundeei beren eskumenak baliatzearen alde egiten die. Tokiko errealitatearen heterogeneotasuna ezagututa, bai erakunde-mailan, bai gizarte-mailan, beharrezkoa da hari laguntzea bere lurraldean kokatutako erlijio-komunitateen ezagutza hobetzen, erlijio-aniztasunaren udal-kudeaketa hobetzen eta bizikidetzak eta sentsibilizazio-ekintzak ezartzen.	ABBEZ	Eudel	Jarraia

**II BLOKEA.
EKINTZA**

ANIZTASUN ERLIJISIOKO ARLOA						
ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
JII	D.3.1.13	Hileta-zerbitzuei dagokienez, jarduera-esparru bat garatzea erlijio-aniztasunaren ikuspegitik.	Hileta-zerbitzuei buruzko 8/2023 Legearen 7. artikuluan xedatutakoaren esparruan, hileta-zerbitzuei buruzko jarduera-esparru bat garatuko da, erlijio-aniztasunaren ikuspegitik. Artikulu honek hiru betebeharrak dakarzik euskal udalei. Lehenengoa, erlijio-konfesio eta -komunitateen kulturen barruan hiletak egiteko aukera bermatzea da. Bigarrena, ospakizun horiek posible egingo dituzten espazioak egokitzea da. Hirugarrena, hileta zibilak eta azken agurrak egiteko guneak prestatu eta eskaintzea da. Euskal Autonomia Erkidegoko udalerriz guztiei zerbitzu eman diezaikekeen hilerrien eta hileta-establezimenduen mapa bat adostea sustatuko da, bikoiztasun edo hutsune geografiko garrantzitsuak saihestuz.	ABBEZ	Eudel	2027
JII	D.3.1.14	EAEko ikastetxeetan erlijio-aniztasuna kudeatzeari buruzko erreferentziako gida egitea	Erljio-aniztasuna kudeatzeko eremurik sentikorrenetako bat hezkuntza da. Erljio-aniztasuna gero eta handiagoa den testuinguru batean, gai horri helduko dion eta ikastetxeentzat, irakasleentzat eta ikasleentzat erreferentzia izango den gida bat edukitzeak tresna praktikoa eskainiko dio hezkuntza-komunitateari, kudeaketa positiboa izan dezan.	Hezkuntza Saila		2028
JII	D.3.1.15	Igerilekuetan burkinia erabiltzeari buruzko interpretazio-irizpide inklusiboa prestatzea	Erabilera kolektiboko igerilekuen erregulazioa osasun-arlokoa da Euskadin. Bai araudi sanitarioa onartzen duen 32/2003 Dekretuak, bai 208/2004 Dekretuan egindako aldaketak (34.e) bainu-jantziaren irizpide gisa soilik, eta ezingo da erabili "arroparekin edo kaleko oinetakoekin". Emakume musulman askok erabiltzen duten jantziak (burkiniak) baldintza hori betetzen du, eta haien segurtasunerako arriskurik ez izateko baldintzak betetzen ditu. Beharrezkoa da gai hori argitzea interpretazio-irizpide bat argitaratzea, igerilekuetara eta uretako jardueretara sartzeko berdintasuna bermatzeko eta justifikaziorik gabeko bazterketak saihesteko.	Jarduera Fisikoaren eta Kirolaren Zuzendaritza	ABBEZ	2027
J12	D.3.2.1	Euskadiko erlijioen mapa eguneratzea	2011. urtean erlijioen lehen mapa argitaratu zenetik, aldian-aldian eguneratu da. Ekintza honek beste edizio bat egiteko eta eguneratuta mantentzeko konpromisoa hartzen du.	ABBEZ	EHU Migrazioen eta Bizikidetzaren Katedra (Ikuspegi)	2025, 2027 eta 2030

II BLOKEA. EKINTZA

ANIZTASUN ERLIJISIOKO ARLOA						
ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
J12	D.3.2.2	Erljio-aniztasunari buruzko diagnostikoa egitea	Beste eremu batzuetan bezala, politika publiko batek esku hartzen duen errealitatearen ezagutza enpirikoan oinarrituta egon behar du. Ildo horretan, ekintza honek Euskadiko erljio-aniztasunari buruzko azterlan edo diagnostiko bat egiteko konpromisoa hartzen du. Helburua da aldizka egin ahal izatea 4 edo 5 urtean behin, konparagarritasuna erraztuko duten antzeko metodologiek, eta serie historiko bat izatea.	ABBEZ	Pedro Arrupe Institutua eta EHU Migrazioen eta bizikidetzaren Katedra (Ikuspegi)	2028
J12	D.3.2.3	Euskadiko diskriminazioaren inguruko pertzepzio eta jarrerei buruzko Barometroa argitaratzea	Inkesta hau, gizarte-mailan bizikidetzaren egoera erljio-aniztasunari dagokionez, zein den jakiteko moduetako bat da. Inkesta horrek EAEko biztanleek beren eremuetan aniztasunarekiko duten posizionamenduari eta irekitasunari buruzko informazioa ematen du, baita EAEko diskriminazioaren gizarte-pertzepzioa neurtzea ere.	ABBEZ	EHU Migrazioen eta bizikidetzaren Katedra (Ikuspegi)	jarraia
J12	D.3.2.4	Euskadiko biztanle musulmanen beharrei buruzko azterlan bat diseinatzea, egitea eta argitaratzea	Ados Aholku Batzordearen II. Jarduera Planean jasotako zenbait ekintzari erantzuteko, eta III. Jarduera Plana egiterakoan erreferentzia izateko, biztanleria musulmanaren beharrei buruzko azterlan bat egingo da.	ABBEZ	EHU Migrazioen eta bizikidetzaren Katedra (Ikuspegi)	2026
J13	D.3.3.1	Euskadin ezarritako konfesio bakoitzaren jaiegunen egutegia egitea	Aitorpen ekintza ohikoenetako bat, hain zuzen ere, aitorpen bakoitzaren jai propioak identifikatzea da. Kasu horretan, ekintza egutegi moduan antolatzea datza. Egutegia euskal erakundeen, sindikatuen eta patronalaren artean zabalduko da, eta Euskadiko Erljioen Kontseiluan baliozkotuko da.	ABBEZ	Euskadiko Erljioarteko Kontseilua	2027
J13	D.3.3.2	Erljio-aniztasunaren kudeaketari buruzko informazioarekin eta baliabideekin oinarrituko gida bat egitea	Konfesioei eta haien erljio-praktikei buruzko ezagutza oinarrituko da bizikidetzaren sustatzeko. Horrela, oinarrituko gida bat egitea proposatzen da, arlo nagusiei lotutako mota horretako informazioarekin: hezkuntza, osasuna, espetxeak, lan-harremanak, espazio publikoaren erabilera, hileta-zerbitzuak eta hilerriak, etab. Gida hau erakundeen, herritarren eta gizarte-eragileen eskura jarriko da. Edukia Euskadiko Erljioen Kontseiluan kontrastatuko da.	ABBEZ Bereanen bitartean	Euskadiko Erljioarteko Kontseilua	2028
J13	D.3.3.3	Erljio-aniztasunari buruzko sensibilizazio-kanpaina bat egitea	Aurreko ekintzan (D.3.3.2) ezagutza sustatzen bazen, erljio-aniztasunaren naturaltasunari buruz sensibilatzea da helburua, estereotipoetan eta aurreiritzietan eragiteko. Kanpaina honek inpaktu sozial handia sortzea izango du helburu.	ABBEZ		2029

**II BLOKEA.
EKINTZA**

ANIZTASUN ERLIJISIOKO ARLOA						
ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
J13	D.3.3.4	Protokolo bat adostea Euskadin ezarritako konfesioetako ordezkariak ekitaldi instituzionaletan egoteari buruz eta agintariak erlijio-ospakizunetara joateari buruz.	Laikotasun kooperatiboaren ereduak erakundeen eta erlijio-konfesioen artean harremanak egon daitezkeela naturalizatzen du, baina neutraltasun-printzipiotik egiten du. Ildo horretan, erlijio-aniztasuna gero eta handiagoa den esparru batean, beharrezkoa da sinismenen ordezkariak ekitaldi instituzionaletan nola egon erabakitzea, guztien tratu-berdintasuna bermatuz. Era berean, agintariak erlijio-ospakizunetara joateari ekingo zaio. Emakumeen eta gizonen arteko berdintasun-printzipioak bermatuko dira, bai eta estrategia honetan bertan sartutako talde eta kolektiboetarakoak ere.	ABBEZ	Lehendakari-ritza, FFAA, Eudel eta EEK	2028
J13	D.3.3.5	Erljio-aniztasunaren informazio-tratamenduari buruzko jardunaldi bat antolatzea	Erljio-aniztasunaren aurkako estereotipoak eta aurreiritziak indargabetzeko funtsezko eragileetako bat komunikabideena da. Ekintza honek komunikazioaren profesionalekin elkarlanean gai honi buruzko jardunaldi monografiko bat antolatzeko konpromisoa hartzen du. Jardunaldi honetara Euskal Erljioarteko Kontseilua gonbidatuko da.	ABBEZ Bereanen bitartean		2027
J14	D.3.4.1	Erljio-aniztasunari buruz herritarrek duten ezagutza hobetzeko tokiko ekimen bat bultzatzea	Ekintza honen helburua da erlijioen gaia euskal errealitatera egokitzea eta hura bultzatzea, erlijio-aniztasunaren ezagutza sustatzeko. Erljio-aniztasun esanguratsua duten udalerrietan lehentasuna emango zaio antolaketari. Euskal Erljioen Kontseiluaren baitan erabakiko da.	ABBEZ		2026 2027
J14	D.3.4.2	Erljio-aniztasunari buruzko prestakuntza-programa bat diseinatzea eta ezartzea administrazio publikoentzat eta gizarte-eragileentzat.	Gaian adituak direnekin eta IVAPekin lankidetzan, prestakuntza-programa bat diseinatuko da, euskal administrazioetako langileei eta erlijio-aniztasunaren arloko gizarte-eragileei zuzendua, bizikidetzarako tresna gisa.	ABBEZ	Hezkuntza Saila	2026/2027 diseinua Jarraia
J14	D.3.4.3	Erljio-erakundeei prestakuntza eskaintzea indarrean dagoen arau-esparruari, administrazio-izapideei eta erakundeen funtzionamenduari buruz	Erakunde- eta administrazio-esparrua ezagutzea funtsezkoa da eskubideak eraginkortasunez baliatzeko. Prestakuntza honen helburua da aitortpenek jarduteko gaitasuna indartzeko tresnak eskaintzea. Prestakuntza hori Euskadiko Erljioen Kontseiluarekin adostuko da.	ABBEZ	EEK	2027

II BLOKEA.
EKINTZA

ANIZTASUN ERLIJISIOKO ARLOA						
ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
J14	D.3.4.4	Kultu-gune multikonfesional bat bultzatzea	Erlijio-aniztasuna laikotasun kooperatiboaren esparruan kudeatzeko politikek erlijioen arteko elkarrizketa sustatzen dute. Ildo horretan, ekintza honek proposatzen du eremu multikonfesional bat egituratzea Euskadiko udalerriren batean proiektu pilotu gisa, tokiko erakundearekin adostu ondoren.	ABBEZ		2028
J14	D.3.4.5	Jarduera-esparru bat garatzea, HAPOetan ezarritako erlijio-erabilerei eta titulartasun publikoko ekipamendu edo espazioen noizbehinkako erabilerari dagokienez.	8/2023 Legearen 5. eta 6. artikuluetan xedatutakoaren esparruan, jarduera-esparru bat garatuko da HAPOetan ezarritako erlijio-erabilerei eta titulartasun publikoko ekipamendu edo espazioen noizbehinkako erabilerari dagokienez. Elizei, komunitateei eta konfesioei tratu-berdintasunaren ikuspegitik kultu-askatasuna bermatzea da helburua.	ABBEZ	Eudel	2026 2027
J14	D.3.4.6	Zeremonia zibiletarako (hiletak, jaiotzak...) egokiak diren titulartasun publikoko guneak gaitzea bultzatzea.	Euskal gizartearen sinesmen erlijiosoak pluralizatu egin dira, eta horrek sekularizazioaren fenomenoaren barne hartzen du. Laizismo kooperatiboak gertakari erlijiosoaren beste alderdi hau ere kontuan hartzea eskatzen du: agnostizismoa eta ateismoa. Konpondu gabeko premietako bat da jaiotzak, ezkontzak edo heriotzak bezalako bizitzako une garrantzitsuetan zeremonia zibilak egiteko espazio publiko egokiak izatea. Toki-erakundeekin adostuko da horrelako espazioen habilitazioa eta erabilera-baldintzak bultzatzea.	ABBEZ	Eudel	2027 eta 2028
J14	D.3.4.7.	Zentro publikoetan gune multikonbikzionalak gaitzea	Aurreko ekintzetan erlijio-konfesio desberdinen arteko elkarrizketa (D.3.4.6) edo sinesmen agnostiko edo ateoak dituzten herritarren premiei erantzutea (D.3.4.8) lantzen bagenuen, erlijio-konfesio horiek guztiek otoitzerako, espiritualtasunerako edo hausnarketa introspektiborako espazioak izateko duten beharrari erantzutea da helburua. Ildo horretan, hainbat zentro publikotan (ospitaleetan, espetxeetan edo hezkuntza-zentroetan, adibidez) kanal anitzeko espazioak jartzea sustatuko da (hau da, sinesmen erlijioso desberdineko pertsonak aldi berean edo txandaka erabil ditzaketena).	ABBEZ		2027 eta 2028

II BLOKEA.
EKINTZA

ANIZTASUN ERLIJIOSIOKO ARLOA

ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
J14	D.3.4.8	Euskadin erreferentziazko konbikzio arteko programa egonkor bat sortzea	Erlijio-aniztasunari dagokionez, bizikidetzarako mehatxu nagusiak ez datoz soilik konfesioen arteko balizko gatazketatik. Beste gatazka-alderdi batzuk ere aipatu behar dira, hala nola konfesio bakoitzeko barne-gatazka edo konfesio erlijiosoak dituzten pertsonak eta konbikzio ateo edo agnostikoak dituztenak. Horregatik, sentsibilizazioa, prestakuntza, topaketa eta konbikzioen arteko elkarrizketa modu egonkorrean sustatzeko programa bat sortzea proposatzen da. Esperientzia-ikaskuntzak partekatzea izango du helburu, besteak beste, lekukotasunak entzutea, erlijio-komunitateekin topaketak egitea eta balioei, eskubideei eta bizikidetzari buruzko gogoeta gidatua egiteko guneak izatea.	ABBEZ		2029
J14	D.3.4.9	Kultu-zentroak irekitzeagatik sortzen diren gatazketan, gida bat egitea eta bitartekotza komunitarioko baliabideak eskaintzea	Kultu-zentroak irekitzea edo zabaltzea gatazka komunitarioaren arazoi izaten jarraitzen du askotan. Arlo honetan eskumena duten erakundeak tokikoak dira. Ekintza honek gida bat egitea eta horrelako gatazketan kulturarteko klabeen botika komunitarioak eskura jartzea sustatuko du. Baliabide horiek aurrez ezarritako prozedura batean oinarrituta jardungo dute, ikastetxeek izan ditzaketen inpaktu negatiboak baketzeko eta arintzeko mekanismoak identifikatzeko eta laguntzeko.	ABBEZ	Biltzen	Jarraia
J14	D.3.4.10	Titulartasun publikoko baliabideetan janari-arau erlijiosoekin bateragarriak diren menuen eskaintza bermatzea.	Erlijio-praktika, konfesio batzuen kasuan, oso lotuta dago dieta-arau jakin batzuk betetzearekin. Ekintza horren bidez, ikastetxeetan, harrera-zentroetan, ospitaleetan, egoitza-zentroetan, jantoki sozialetan, eguneko arreta-zentroetan eta espetxeetan elikagai-arau horiekin bateragarriak diren hainbat menu eskaintzea sustatuko da.	ABBEZ		Jarraia

II BLOKEA. EKINTZA

5.1.3.4. Ijito Herriko arloa

IJITO HERRIKO ARLOA						
ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
JII	D.4.1.1	Ijito Herriarekiko IV. Euskal Estrategiaren (IHEE) (2022-2026) ebaluazioa egitea	<p>Aurreko Estrategia eta Planen betebeharrak handietako bat, eta orain IV. Estrategiaren erronka nagusietako bat, ebaluazioarena da. Estrategiaren ebaluazio- eta jarraipen-gunea Ijito Herriaren Euskal Kontseilua da, Kontseiluaren idazkaritza teknikoak aldiro egiten dituen txostenetan oinarrituta. Estrategiaren indarraldia amaitzeaz dagoen egunetan, ebaluazio sakonago bat egingo da, funtsean kualitatiboa baina objektiboa.</p> <p>Ebaluazio horrek, Kontseiluaren filosofiaren arabera, erakundeek eta erakundeek komunitatearen ordezkari gisa eta garatu nahi diren politiken hartzaile gisa duten iritzia jasoko du. Ebaluazio hori funtsezkoa da PGEE idazteko (D.4.1.2 ekintza).</p>	ABBEZ	Ijito Herriko Euskal Kontseilua (IHEE)	2026
JII	D.4.1.2	2027-2030erako Ijito Herriarekiko V. Euskal Estrategia egitea eta onartzea	V. IHEEaren edukiak identifikatze aldera, batez ere bi erreferentzia hartuko dira kontuan: IV. Estrategiaren ebaluazioa (D.4.1.1 ekintza) eta Euskadiko Ijito Herriaren azterketa (D.4.2.1). Estrategia Bereanek idatziko du, IHEK-ren idazkaritza tekniko gisa. Era berean, horren edukia HEK-n eztabaidatu eta baliozkotuko da.	ABBEZ	IHEE	2027
JII	D.4.1.3	IHEKK bultzatzea	ABBEZk, ekintza honen bidez, Ijito Herriaren Euskal Kontseiluaren funtzionamendu egokirako beharrezko laguntza konprometitzen du. Horretarako, Bereanen esku jartzen du, Kontseiluaren idazkaritza tekniko gisa. Lan horiek ijito-etniako pertsona batek egin ditzan saiaturiko da Berean.	ABBEZ		jarraia
JII	D.4.1.4	IHEEren funtzionamenduari buruzko hausnarketa estrategikoa egitea	Era berean, Euskal Autonomia Erkidegoko Ijito Herriaren Erabateko Sustapenerako eta Partaidetza Sozialerako Kontseilua sortzen duen azaroaren 25eko 289/2003 Dekretuan aurreikusitako moduan kideak berritzen direla bermatuko da, dagokion aldizkakotasunarekin.	ABBEZ	IHEE	2026
JII	D.4.1.5	IHEEri euskadi. eus-en dagoen eta irudi korporatibo propioa eta identifikagarria duen webgune instituzional bat ematea	<p>Beste foro eta partaidetza-kontseiluekin gertatzen den bezala, webgune espezifiko bat sortuko da, araudiari, helburuei, edukiei eta parte-hartzaileei buruzko informazioa emateko. Era berean, bertan parte hartzen duten ijitoen eta ijitoen aldeko elkarte bakoitzari buruzko informazio espezifikoa izango du. Webgune horren edukia eta eguneratzea Kontseiluaren idazkaritza teknikoaren ardura izango dira.</p> <p>Era berean, irudi korporatibo bat garatuko da kontseiluarentzat Garai Berriak parametroekin.</p>	ABBEZ	IHEE	2026

II BLOKEA.
EKINTZA

IJITO HERRIKO ARLOA						
ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
J12	D.4.2.1	Euskadiko Ijito Herriaren azterlana egitea eta argitaratzea	<p>Ekintza honek Ijito Herriaren Azterketa bat egiteko konpromisoa hartzen du, 2024an Kontseiluak azterlana garatzeko onartutako oinarri metodologikoak erreferentziatzat hartuta. Azterlan horrek emakume ijitoen errealitatea berariaz txertatzen du eta genero-ikuspegia txertatzen du.</p> <p>Diagnostikoa euskal erakundeetan eta hirugarren sektore sozialean sozializatuko da, errealitatearen ardura har dezaten eta etorkizuneko esku-hartze estrategien identifikazioan gehitu dezaten. Diagnostikoa aurkezteko eta eztabaidatzeko jardunaldi bat antolatuko da, ijitoen eta ijitoen aldeko erakundeen parte-hartze nabarmenarekin.</p>	ABBEZ	IHEE	2026
J12	D.4.2.2	Emakume ijitoen artean genero-indarkeriaren fenomenoaz aztertzea eta aztertzea, bereziki emakume gazteen artean.	Genero-indarkeriak emakume ijitoengan duen eragina ikuspegi kualitatibotik zein kuantitatibotik aztertuko duen azterlan bat egingo da. Hainbat alderdi baloratuko dira; besteak beste, erantzun instituzionalaren egokitasuna eta emakume ijitoen berezitasunen aurrean babesteko mekanismoak, edo, gako interseksional batean, neskengan, neskengan eta gazte ijitoengan duen eragina. Azterlan hori esperientzia duen kanpoko eragile batek egingo du, eta arlo horretan lan egiten duten zerbitzu eta baliabideen (SATEVI, orientazio juridikoko zerbitzuak, biktimari laguntzeko zerbitzuak edo larrialdiko eta harrerako zerbitzuak), Emakunderen, gizarte-eragileen eta emakume ijitoen eta ijitoen aldeko emakumeen elkarteekin laguntza izango du. Azterlanaren metodologia eta emaitzak Kontseiluko emakume ijitoen batzordearekin kontrastatuko dira.	ABBEZ		2027
J12	D.4.2.3	Euskadin ijitoen ikasketa-talde bat sortzeko bidean aurrera egitea	Ijitoen ikasketen esparruan modu koordinatuan lan egingo duten diziplina arteko hausnarketa-guneak sortzeko beharra dago. Euskadin mota horretako talde potentzial baten etorkizuneko eragileen, harreman-formatuen eta proiektuen identifikazioan aurrera egitea proposatzen da. Taldeak ijitoen partaidetza izango du. Taldeak, bere edukien artean, emakume ijitoen errealitateari buruzko eremu espezifiko bat izango du.	ABBEZ		2028

II BLOKEA.
EKINTZA

IJITO HERRIKO ARLOA

ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
J12	D.4.2.4	Ijito Herrian funts espezializatuak bilduko dituen liburutegi digital bat sortzea, ikuspegi akademiko, instituzional eta literario batetik	Estatu mailan, ekintzaren izenburuan aipatzen diren baliabideek formatu fisikoa lehenesten dute formatu digitalaren aurretik. Ildo horretan, bada estali gabeko premia bat, ikerketa sozialaren esparruan erreferentziazko bat bihurtzeko potentziala duena. Bilketa Euskarianaren esparruan egingo litzateke, bere bilduman dauden funtsetatik abiatuta eta Kontseiluko, Biltzeneko eta beste liburutegi eta funts batzuetako elkarteekin laguntzarekin handituz. Ildo horretan, emakumeek eta, bereziki, emakume ijitoek egiletza duten gutxieneko erreferentzia kopuru bat dagoela eta horien errealitateari helduko diotela bermatuko da.	ABBEZ Bereanen bitartean		2027
J13	D.4.3.1	Azaroaren 16a, Ijito Herriaren Eguna Euskadin ospatzea	15/2022 Legetik eta 4/2023 Legetik eratorritako betebeharrak gain, data jakin batzuk ospatzea kolektibo jakin batez gain bidegabekeria-egoera bat ikusarazteko balio duen jarduera bat da. Urtero, Ijito Herriarekiko Euskal Estrategiaren sail titullarrak ekitaldi instituzional eta/edo soziokultural bat antolatuko du Ijito Herriaren Euskal Kontseiluarekin lankidetzan. Era berean, beste euskal erakunde batzuk ere gonbidatuko ditu. Ekitaldi horietan ordezkaritza paritarioa sustatuko da.	ABBEZ	IHEE	jarraia
J13	D.4.3.2	Ijitoen eta ijitoen aldeko elkarteek apirilaren 8a (Ijito Herriaren Nazioarteko Eguna) ospa dezaten sustatzea	Urtero, Ijito Herriarekiko Euskal Estrategiaren sail titullarrak estaldura emango die ijitoen eta ijitoen aldeko elkarteek efemeride horrengatik antolatzen dituzten ekitaldiei. Erakundeekin laguntzak ez du inola ere ijitoen eta ijitoen aldeko erakundeekin protagonismoa kenduko.	ABBEZ		jarraia
J13	D.4.3.3	Euskal gizartean ijitoen diskriminazioari buruzko sentsibilizazio-kanpaina bat egitea	Behin agerian utzita ijitoen kolektiboari zuzentzen zaiola diskriminazio handiena euskal gizartean, beharrezkoa da sentsibilizazioaren bidez esku hartzea. Ijito Herriaren Euskal Kontseiluarekin lankidetzan, gizarte-inpaktu handia bilatuko duen kanpaina instituzional bat egitea proposatzen da. Kanpaina modu espezifikoa bistaratuko da emakume ijitoen errealitateari.	ABBEZ	IHEE	2027

II BLOKEA.
EKINTZA

IJITO HERRIKO ARLOA

ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
J13	D.4.3.4	Ijito Herriaren irudikapen historikoa artearen bidez landuko duen arte-erakusketa esanguratsu bat antolatzea	<p>Ekintza berezi eta puntual gisa, euskal kultur agendan izaera esanguratsua izango duen arte plastikoen erakusketa bat antolatuko da. Erakusketa honek Ijito Herriak historian zehar artean izan duen irudikapena eta estereotipoen eraikuntzarekin eta, zeharka, antigitanismoarekin duen harremana aztertuko ditu. Era berean, artista ijitoen sorkuntzekin eta auto-antzezpenearekin kontrastatuko da. Erakusketa honek espazio bat gordeko du artista ijitoentzat edo beren lana genero-ikuspegitik jorratzen dutenentzat.</p> <p>Idea hori Kultura eta Hizkuntza Politika Saileko teknikariekin kontrastatuko da, eta aukera, kostu eta egingarritasunaren arabera baloratuko da. Halaber, funtsezkoa izango da komisario bat izatea, esperientzia eta ezagutza dituen, eta programazioan interesa duen arte-zentzoren baten laguntza izatea.</p>	Kultura eta Hizkuntza Politika Saila	ABBEZ eta IHEE	2026
J13	D.4.3.5	IJITON bultzatzea	<p>Ijiton Euskadiko ekosistema erromaniko garaikidearen kultura- eta hezkuntza-tresna bat da.</p> <p>Ijtonek Euskadiko erromani kultura garaikidearen erreferentzia izan nahi du, eta 3 ardatzetan egituratzen den hedapen-eredu kultural batean: sorkuntza eta memoria, hezkuntza eta transmisioa, eta eragina eta komunitatea.</p>	ABBEZ	AGIFUGI	jarraia
J14	D.4.4.1	Parez-pare jardunaldi bat antolatzea antigitanismoari buruz	Larrialdietako eta Poliziako Euskal Akademiak polizia-intereseko hainbat gairi buruzko jardunaldiak antolatu ditu Ertzaintzako agente guztientzat. Ohikoa izaten da genero-indarkeriari, aniztasunari edo tratu-berdintasunari lotutako gaiak aurkeztea. Ildo horretan, ekintza horrek konpromisoa hartzen du programa horretan antigitanismoari buruzko saio bat, gutxienez, sartzeko.	Polizia eta larrialdietako Euskal Akademia	ABBEZ y IHEE	2026

II BLOKEA.
EKINTZA

IJITO HERRIKO ARLOA

ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
J14	D.4.4.2	Unibertsitatean, Lanbide Heziketan eta abarretan ikasle ijitoak promozionatzeko formulak identifikatzea.	Ikasle ijitoek derrigorrezko hezkuntzaren ondorengo hezkuntza-mailak lortzea da erronka handienetako bat. Beste erkidego batzuetako esperientziak erreferentziatzat hartuta, terminoak identifikatzen jarraitzea planteatzen da, Euskadin ikasle ijitoei unibertsitatean eta Lanbide Heziketan sartzen laguntzeko esperientzia pilotu bat inplementatzeko, betiere kostua eta parte-hartzaileen kopurua gutxieneko batera iristen badira. Esperientzia pilotu hori 25 urtetik gorakoentzako sarbide-probaren prestakuntzan eta ikasleen laguntzan zentratu ahal izango da, dauden esperientzia arrakastatsuak kontuan hartuta.	Hezkuntza Saila	ABBEZ eta IHEE	2027
J14	D.4.4.3	Osasuna sustatzen duen ijitoaren figura sustatzea ijitoen eta ijitoen aldeko elkarrean artean	Osasunaren sustapenaren esparruko ekintza ohikoenetako bat, prebentzioaren eta komunitatearen ikuspegitik, osasun-agenteen prestakuntza da. Ekintza horren bidez, Osasun Sailak prestakuntza-programa bat ezarri nahi du, Euskadiko udal nagusietako osasun-arloekin lankidetzan, bai eta eragile horiek hedatu ere, ijitoen eta ijitoen aldeko elkarrean gizarte- eta hezkuntza-arloko esku-hartze taldeak edo antzeko ezaugarriak dituzten beste talde batzuk indartzuz.	Osasun Saila	ABBEZ y IHEE	2026 2027
J14	D.4.4.4	Ijitoek etxebizitza merkatu librean eskuratzeko duten diskriminazioaren inguruko sentsibilizazio-kanpaina sustatzea	Kontseiluaren Etxebizitza Batzordeak, Eraberean Sarearekin (tratu-berdintasunaren eta diskriminaziorik ezaren aldeko euskal sarea) lankidetzan, ijitoek etxebizitza eskuratzeko duten diskriminazioari buruzko sentsibilizazio-kanpaina bat sustatuko du.	Etxebizitza Saila	ABBEZ y IHEE	2026

II BLOKEA.
EKINTZA

IJITO HERRIKO ARLOA

ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
J14	D.4.4.5	Orientazio espezializatuko programak eta gizarteratzeko eta laneratzeko programak sustatzea	Lanbidek urtero deitzen ditu lan-orientazio espezializatuko programak finantzatzeko laguntzak, gizarte-erakundeen bitartez. Programa honetan, kalteberatasun-egoeran dauden pertsonekin lan egiten duten ijito-erakunde batzuek parte hartzen dute. Estrategiaren ekintza horrek programaren sustapena konprometitzen du. Lanbidek urtero deitzen ditu landun langileentzako eta lana lortzeko edo mantentzeko zailtasunak dituzten langabeentzako gizarteratzeko eta laneratzeko proiektu bereziak finantzatzeko laguntzak. Proiektu horietan, prestakuntzako, orientazioko, enpleguko edo bestelako esku-hartze mota desberdinak koordinatzen dira, enplegarritasuna eta gaitasun pertsonalak eta profesionalak indartzeko. Kalteberatasun-egoeran dauden ijito-herriko pertsonak dira proiektu horien hartzaile, eta hainbat ijito-erakundek garatzen dituzte. Estrategiaren ekintza horrek programaren sustapena konprometitzen du.	Lanbide	ABBEZ y IHEE	Jarraia
J14	D.4.4.6	Ijitoen erakundeek, ijitoen aldeko erakundeek eta Ijito Herriaren Euskal Kontseiluak Euskaraldian parte har dezaten bultzatzea	Lantalde bat sortzea, aldez aurretik balioesteko Ijito Herriarekin eta haren erakunde adierazgarrienekin kanpaina espezifiko bat diseinatzearen egokitasuna, Euskaraldian (2022, 2024 eta 2026ko edizioak) atxikimendua eta parte-hartze aktiboa sustatzeko, haien nortasun propioa kontuan hartuta. Erakundeek kanpaina honetan aktiboki parte hartzea beste euskal gizarte-eragile batzuekin lan egiteko aukera bat ere bada, haiekin elkarrekintza-maila txikia izaten baita normalean.	ABBEZ	IHEE	Jarraia
J14	D.4.4.7	Genero-harremanen eta ijito-herriaren arloko prestakuntza sustatzea	Berdintasun teknikariei (tokikoa, forala eta Eusko Jauriaritzakoa) genero harremanei eta Ijito Herriari buruzko prestakuntza espezifiko eskainiko zaie Bereanen bidez. Bertan, generoaren antigitanismoa ere jorratuko da. Prestakuntza hori emateko, emakume ijitoen elkarrekin laguntza izango da.	ABBEZ Bereanen bitartean	IHEE	2026

II BLOKEA.
EKINTZA

5.1.3.5. Antirrazismoko arloa

ANTIRRAZISMOKO ARLOA						
ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
J11	D.5.1.1	Arrazismoaren aurkako atal espezifiko bat sortzea Eusko Jaurlaritzaren VII. Immigrazio Planaren barruan	Herritartasunaren, Immigrazioaren eta Asiloaren Kulturarteko VI Plana (2022-2025) amaitzen ari da, eta, dagokion ebaluazioa egin ondoren, beste plan bat idatziko da, VII. Plan horretan atal edo epigrafe espezifiko bat sartuko da, Eusko Jaurlaritzak arrazakeriaren aurka egingo dituen jarduerak bilduko dituena. ABBEZk bere gain hartuko ditu erantzukizunen zati bat. Egokiagotzat jotzen da jarduketaren horiek Plan berri horretan jasotzea Estrategia honetan jasotzea baino.	EHIZ	ABBEZ	2026
J12	D.5.1.2	Atzerritar jatorriko biztanleekiko pertzepzioen eta jarreraren barometroa argitaratzen jarraitzea urtero	2007tik urtero argitaratzen da euskal gizarteak atzerritar jatorriko biztanleekiko dituen pertzepzio eta jarrerari buruzko barometroa. Ekintza horrek informazio-iturri horri eustea eta serie historikoaren jarraipena bermatzea esan nahi du. Hainbat alderditatik, euskal gizarteak immigrazioa nola hautematen duen eta nola lotzen den.	EHIZ	EHU Migrazioen eta bizikidetzaren Katedra (Ikuspegi)	Jarraia
J13	D.5.1.3	Arrazakeriaren aurkako eguneko adierazpen instituzionalaren eredu bat bidaltzea urtero tokiko erakundeei.	15/2022 Legetik eta 4/2023 Legetik eratorritako betebeharrak gain, data jakin batzuk ospatzea kolektibo jakin batez gain bidegabekeria-egoera bat ikusarazteko balio duen jarduera bat da. Ildo horretan, adierazpen instituzionalaren eredu bat igortzea instituzioei, eta haien konpromisoa jasota uztea, isiltasuna zigorgabetasuntzat edo interesgabetasuntzat interpreta ez dadin. Jarduera hori Eudelekin lankidetzan egingo da, eta urtero adierazpenak eduki desberdina izango du, fokua intereseko gairen batean kokatuz.	EHIZ Biltzenen Bidez	Eudel	Jarraia

5.2. BELAUNALDIEN ARTEKO ELKARTASUN AGENDA

5.2.1. Esku-hartze logika

Familiaren praktikak, ekintza publikoak eta gizarte zibila barne hartzen dituen gai honen ikuspegi zabal batetik abiatuz, ulertzen da ez dela laguntza informalean kate bat soilik, baizik eta praktiken eta baliabide publiko eta pribatu, sozial eta komunitarioen sistema oso bat, belaunaldien arteko transizioari eusten diona elkarrekikotasunaren eta elkarrekiko aitortpenaren esparruan.

Ildo horretan, politika publikoak helburu argiekin egituratzeko baliagarriak diren hiru plano bereizi²³ ohi dira, adinaren arabera zatiketa gaindituz, hainbat eremutan eraginez, baina plano horietako bakoitzarekiko erakundearen zeregina zein den ahaztu gabe..

Hala, Familia Belaunaldien Arteko Elkartasuna (FBAE) bereizi ohi da. Familia-etxeetan edo sare pertsonaletan ematen diren elkarri laguntzeko jardunbideak gorpuzten ditu, hala nola haurren eta adinekoen zaintza informala edo belaunaldien arteko baliabide material eta afektiboek trukea.

Bestalde, Belaunaldi arteko Elkartasun Publikoak (BEP) esku-hartze instituzional zuzena biltzen du, adin jakineko taldeen ongizatea sustatzen duten eta, aldi berean, belaunaldien arteko kohesioa indartzen duten politiken, prestazioen eta zerbitzuen bidez.

Hirugarrenik, Belaunaldien arteko Harreman Elkartasunak (BHE) gizarte zibila eta belaunaldien arteko harreman komunitarioen zeregina aipatzen du. Bertan, elkarguneak, lankidetzak eta familiaz haraindiko jakintzak transmititzeko guneak lotzen dira. Plano horretan sartzen da lan-arloa ere.

BEaren ikuspegi transbertsala erabiltzeak aukera ematen du pertsonak adinaren arabera ez sakabanatzeko eta beren bizi-ibilbideen interdependentziak ezagutzeko, eta, aldi berean, aukera ematen du zenbait adin-talderen behar espezifikoak heltzeko. Belaunaldien arteko elkartasunaren ikuspegi sistemikoa eta multimentsionala errazten du.

Are gehiago, familiak, erakunde publikoak eta gizarte zibileko entitateak lotuko dituzten koordinazio instituzionalerako eta elkarrizketarako mekanismoak artikulatzera gonbidatzen du, esku-hartze ildo bakoitza elkar indartu dadin gobernantza partekatuko esparru batean.

5.2.2. Jarduera ildoak

Aurreko atalean azaldutakoaren arabera, agenda honetako jarduerak lau jarduera-ildoren inguruan antolatzen dira. Jarraian aurkeztuko ditugu, eta horien bidez, planteamendu teorikoa erakundearen kudeaketan gehiago sakonduko da.

23 Dolores Puga González eta Gregorio Rodríguez Cabreroren La solidaridad Intergeneracional FOESA Txostenaren 6.8. dokumentua FOESSA Txostena.

II BLOKEA. EKINTZA

ILD.	LEITMOTIV	IZENA	DESKRIBAPENA
J11	Ezagutu eta artikulatu	Erakundeak eta antolaketa indartzea	Ildo horretan, erakundeak gaiari buruz duen ezagutza hobetzea eta bere jarduerak antolatzeko funtsezko eragileak identifikatzea helburu duten ekintzak biltzen dira. Era berean, gainerako ildoak garatu ahal izateko antolaketa-gaitasunak eta -egiturak indartzera bideratzen direnak ere sartzen dira.
J12	Eutsi	Belaunaldien arteko zaintza eta laguntzak (FBE)	Horren bidez, zainketa-lanak ezagutu, babestu eta banatu nahi dira. Genero-ikuspegia txertatzen du nahitaez, baita belaunaldien artekoa ere. Bertan, kontziliazio-programak, -pizgarriak edo -neurriak sartzen dira.
J13	Orekatu	Erantzukizun publikoa eta belaunaldien arteko ituna (BEP)	Ildo honek bizi-etapa bakoitzeko arrisku espezifikoari erantzuteaz gain (hautzaroko eta gaztaroko politika publikoak, gizarte-babeseke sistemak edo gizarte-laguntzako eta mendetasunari arreta emateko zerbitzuak), belaunaldien arteko gizarte-kontrata egituratzea bilatzen du, baliabideak birbanatuz eta desberdintasunak murriztuz, belaunaldien arteko bizikidetzak bidezkoagoa eginez.
J14	Sustatu	Bizikidetzak, parte-hartzea eta belaunaldien arteko loturak (BEE)	Familia- edo erakunde-logika zurrunetik harago doazen topaguneak, elkarlanerako guneak eta jakintzak transmititzeko guneak indartzera bideratuta dago. Horrela, adin integratuen gizartearen ikuspegia indartzen da, zatiketa murriztuz eta belaunaldi talde bakoitzaren ekarpena aitortuz, zentzu komunitario eta kultural batean.

Nolanahi ere, ohikoa denez, jardue-
ra-ildo horietako bakoitzean sartzen diren jarduketek aldi berean erantzun diezaie-
kete beste ildo batzuen helburuei. Kontua ez
da, eta ez da beharrezkoa, elkarren artean
bartzertzaileak diren kategorietan sailkatzea,
baizik eta erakundeen jardunerako gida gisa
balio duten terminoetan lan egitea. Hala,
horiek kokatzeko erabiltzen den irizpideak
zerikusia du batzuei edo besteei esleitutako
pisu subjektibo handiagoarekin.

Belaunaldien arteko Elkartasuna
Zuzendaritzaren eduki berri bat da, eta,
ondorioz, estrategia horretan garapen-es-
parru bat planteatzen da, abian dauden
ekintzen tarteko ebaluazio bat eta ekintza
horiek doitu eta lan-ildo berriak formulatzea
eskatzen duena.

4. kapituluaren hasieran adierazi den
bezala, ildo eta esparru-estrategia horietan
konprometitutako ekintzen irismena
Aniztasun, Bizikidetzak eta Belaunaldiarte-
Elkartasuneko Zuzendaritzari dagokio. Beste
zuzendaritza edo sail batzuen jardunen
bat aipatzen bada ere, gehienak bat datoz
ABBEZren eskumenekin. Eusko Jaurlaritzak
osoak Belaunaldien arteko Elkartasunaren
arloan egiten duen jarduna Esparru
Estrategia horrekin lotzen da, baina batez
ere Euskadi Berria Gobernu Programaren
gai horri buruzko ardatz eraldatzailearekin.
Ardatz horrek Ongizate, Gazteria eta Erronka
Demografikoko Sailari eskatzen dio, baina
baita Etxebizitza Sailari, Hezkuntza Sailari,
Ekonomia, Lan eta Enplegu Sailari, Zientzia
eta Unibertsitate Sailari eta Osasun Sailari
ere, besteak beste.

II BLOKEA.
EKINTZA

5.2.3. Ekintzen zerrenda, deskribapenarekin

EKINTZEN ZERRENDA, DESKRIBAPENAREKIN						
ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
JII	S.1.1	OGEDSan barneko talde eragile bat eratzea	3 edo 4 pertsonaz osatutako talde eragile bat sortuko da, Sailean BEri buruz berariaz lan egiteko. ABBEZk gidatuko du. Bere lehen zeregina kontzeptualizazioari buruzko S.1.2 ekintza izango da. Hala ere, honako hauez ere arduratuko da: <ul style="list-style-type: none"> - Proiektuen eta programen jarraipena egitea dokumentu honetan jasotako Sirekin zerikusia dutenak. - Urteko jarraipen-tresnak eta txostenak egitea. 	ABBEZ	OGEDS	Jarraia
JII	S.1.2	BS kontzeptualizazioaz hornitzea	Garrantzi handiko politika bati ekitean, funtsezkoa da kontzeptualizazio kontziente, argi eta eraginkor bat izatea. Gainera, giltzarritzat jotzen da hura partekatzea, ez bakarrik ABBEZk edo OGEDk, baita beste eragile akademiko, instituzional eta sozial batzuek ere. Horretarako, bere partaidetza izango duen eta gaitasun tekniko eta esperientzia duten pertsonak gidatuko duten prozesu bat garatuko da.	ABBEZ		2025
JII	S.1.3	Adierazle sistema batez hornitzea	Era berean, funtsezkoa ikusten da aldagai eta behaketa-elementu multzo bat identifikatzea, Euskadiko BEri buruzko informazio esanguratsua diagnostikatu, parametrizatu eta lortu ahal izateko. S.1.2 ekintzaren kontzeptualizazioarekin koherenteak izango dira, eta ikerketak egiteko edo txostenak egiteko ere balioko dute.	ABBEZ	Kanpoko laguntza	2026 2027
JII	S.1.4	Aldaketa sistemikorako esku hartzeko eredu bat definitzea eta garatzea, belaunaldien arteko elkartasunaren ikuspegitik.	Ekintza bi fasetan garatuko da, S.1.3 ekintzarekin lotuta. <p>Lehenengo fasea Euskadiko belaunaldien arteko elkartasun-ereduaren misioa zehazteko izango da. Bigarrena, funtsezko eragileekin alderatzeko.</p> <p>Lehenengo fasean, misioa aurrera eramateko kontuan hartu behar diren arrakasta-faktoreak landuko dira.</p> <p>Bigarren faseak xedea, gobernantza-eredua eta horren ezarpena eragile publiko, pribatu, sozial eta komunitarioekin adostea du helburu, sisteman aldaketak sustatzeko.</p>	ABBEZ	Kanpoko laguntza	2026 2029
JII	S.1.5	Europako proiektuetan parte hartzea esploratzea	Europako proiektuetan modu aktiboan parte hartzea bilatuko da, BEren arloan Euskadin praktika berritzaileak ezartzeko balio dezaketen eragile instituzional, akademiko eta sozialekin batera. Horretarako, Ekonomia Politikarako eta Europako Kohesiorako Zuzendaritzaren laguntza izango da.	ABBEZ	Ekonomia Politikarako eta Europako Kohesiorako Zuzendaritza	Jarraia

II BLOKEA.
EKINTZA

EKINTZEN ZERRENDA, DESKRIBAPENAREKIN

ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
JII	S.1.6	Gizarte Berrikuntzako Mugaz Gaindiko Living Lab: Belaunaldien arteko Elkartasuna sustatzea, POCTEFA programaren esparruan	Pirinioen inguruko lurraldearen garapen iraunkorra sustatzeko Europako mugaz gaindiko lankidetzeta-programaren barruan (POCTEFA), Eusko Jaurlaritzaren TRANSIS LAB II proiektuaren buru da. Proiektu honek bi helburu ditu: Gizarte Berrikuntzako Mugaz Gaindiko Living Lab-a (TRANSIS LAB I) kapitalizatzea, landa-eremuetan ahulak diren adinekoak (nahi ez den bakardadea) gizarteratzea helburu duena, eta belaunaldien arteko elkartasunaren esparruan gizar-berrikuntza bultzatzea. Horretarako, zortzi esperientzia pilotu garatuko dira eta belaunaldien arteko elkartasun-indize bat garatuko da.	Eusko Jaurlaritzaren ABBEZ	Nafarroako Gobernuarekiko Partzuergoa, MDA Hautes Pyrenées, Deustuko Unibertsitatea, Nafarroako Unibertsitate Publikoa, Université de Toulouse, Zabalduz, Grupo SSI, Zakan Sozial, Re-Santé Vous, Novaldi, Eusko Ikaskuntza eta Etcharry Formation Développement	2026-2028
JII	S.1.7	Jardunbide egokiak eta arrakasta-kasuak identifikatzea nazioarteko testuinguruan	Urtero, nazioarteko testuinguruko jardunbide egokiak eta arrakasta-kasuak aztertuko dira, OGEDSn definitutako eta euskal erakundeentzat inspiratzaileak izan daitezkeen jarduketak-lehentasunetan oinarrituta. Lanaldiaren formatuan egingo da. Ezagutu nahi diren lehenengo kasuetako bat Kanadako eta Quebeceko dira.	ABBEZ		Urtekoa
JII	S.1.8	Ongizate inklusiboa belaunaldien arteko elkartasunetik	S.1.2 ekintzaren ildotik, elkarrekin lotuta dauden hiru gairi BETik erantzunak emango dizkien ikerketa bultzatuko da: erronka demografikoa, ongizate inklusiboa eta lehiakortasun iraunkorra. 2025. urtean hainbat ikerketa- eta azterketa-prozesu garatu dira lan-munduarekin, erronka demografikoarekin, aniztasunarekin, bizi-ibilbidearekin, lehiakortasunetik eta ongizate inklusibotik abiatuta. Ekintza honetan belaunaldien arteko elkartasunari heldu nahi zaio, erronka demografikoari aurre egiteko eta ongizate inklusiborantz aurrera egiteko ardatz kritiko gisa, politika publikoetan aplikazio praktikoa bilatuz, honako hauen bidez: dimentsio komunitarioa, adierazle-sistema, kohorteen arteko eta kohorte barneko desberdintasunak eta programen eta politika publikoen beraren diseinua. Behin horiek jorratuta, 2027an eta 2028an aurreikusitako hurrengo faseak planteatuko dira.	ABBEZ	Deustuko Unibertsitatea – Orkestra	2025-2028
JII	S.1.9	Aldaketa demografikoak erakunde eta enpresetako esperientziaren eta ezagutzen transferentzian dituen inplikazioei buruz ikertzea	Produktzio-ehunak (eta, honen barruan, hirugarren sektore sozialak ere bai) belaunaldi-errebuko erronka erabakigarria du, eta ezagutzak eta esperientziak transferitzea dakar berekin. Bai erakundeen jarraipenerako giltzarri gisa, bai lan-ingurunean belaunaldien arteko elkartasuna sustatzeko. Ikerketaren emaitzetatik abiatuta, proiektu pilotuen garapena baloratuko da hainbat motatako erakundetan, OGEDSren eskumen-eremuaren barruan.	ABBEZ		2026

II BLOKEA.
EKINTZA

EKINTZEN ZERRENDA, DESKRIBAPENAREKIN

ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
JII	S.1.10	Ezagutza Transferitzeko Eskuliburua, ezagutza babesteko tresna estrategiko gisa	<p>S.1.9 ekintzan egindako lanetatik eta ezagutza belaunaldien artean behar bezala transferitzea eta belaunaldien aniztasuna BEa aktiboki sustatzen duen antolaketa-diseinu bat dagoenean bakarrik dela posibleren premisatik abiatuta.</p> <p>Helburua da funtsezko gaitasunak eta antolaketa-praktika eraginkorrak identifikatzea, belaunaldi-aniztasunaren kudeaketatik eta ezagutzaren kudeaketatik abiatuta, lan-ingurune inklusiboagoak, kolaboratiboagoak eta erresilienteagoak sustatzeko, SI zeharkako ardatz gisa hartuta.</p> <p>Argitalpen bat argitaratuko da eta tailer praktikoak antolatuko dira gizarteratu eta implementatzeko. Era berean, proiektu pilotuen garapena baloratuko da mota desberdinetako erakundetan.</p>	ABBEZ		2026
JII	S.1.11	Beri buruzko OGEDSaren web orri bat eta sare sozial espezifikoko sortzea	OGEDSk arlo honetan egiten duen ekintza ikusarazi nahi da, baina baliabide interesgarriak eskainiz, hala nola gordailu digitala, non ostatatu: dokumentu estrategikoak eta gidak, podcastak, ikus-entzunezko kapsula laburrak eta beste material batzuk, esperientzia inspiratzaileen erregistroak eta belaunaldien arteko jardunbide egokiak Euskadin.	ABBEZ		Jarraia
JII	S.1.12	Bherria eremu berrikuntzarako eta komunitario gisa sendotzea	<p>Ekintza honek Bherriaren hurrengo edizioetan BEren inguruan aritzea sustatuko du. Horretarako, proiektuaren sustatzaileekin batera, administrazioaren erantzukizun politiko eta teknikoak duten pertsonen Bherkin lotuta dauden Administrazio Publikoa eta herritartasunaren aktiboaren arteko laguntza bultzatzeko era berriak eskainiko zaizkie</p> <p>Plangintza hiru urteko Bherriko (2026 – 2028) hirurteko zikloan kokatuko da.</p>	<p>Hirugarren Sektore Soziala eta Ekintza Komunitarioa Sustatzeko Zuzendaritza</p> <p>ABBEZ</p>	Bherria	2026-2028
JII	S.1.13	Belaunaldiarteko elkartasunaren arloan prestakuntza-programa bat diseinatzea eta prestakuntza-saioak antolatzea	Ezinbesteko aldaketa-palanka gisa, beharrezkoa ikusten da euskal administrazioetako langileak SSari buruz prestatzea, zerbitzu eta programen diseinuan eta implementazioan kontuan hartzeko gai izan daitezen. Horretarako, oinarrizko prestakuntza-programa bat diseinatuko da eta prestakuntza-ekintzak antolatuko dira.	ABBEZ		2026 2027

II BLOKEA.
EKINTZA

EKINTZEN ZERRENDA, DESKRIBAPENAREKIN

ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
JII	S.1.14	Belaunaldien arteko elkartasunaren ikuskerak nazioarteko ikuspegitik izan duen bilakaera aztertzea	Ekintzak nazioarteko belaunaldien arteko elkartasunaren kontzeptuaren bilakaeraren azterketa historiko bat egitea aurreikusten du, baita estatu kideak belaunaldien arteko errenta, ezagutza eta zaintzaren transferentziaren erronkari erantzuteko neurriak eta programak hartzera lotzen dituzten erakunde multilateralen tresna eta konbentzioena ere. Horretarako, erakunde multilateralen 16 dokumenturen azterketa dokumentala egingo da. Dokumentu horiekin, belaunaldien arteko elkartasunaren kontzeptuaren garapena marraztu daiteke historikoki. 1972ko Stockholmeko Adierazpenarekin hasten da, eta Euskadiko BEaren ardatz eraldatzailei buruzko egungo proposamenari erreferentzia eginez amaitzen da.	ABBEZ		2026
JII	S.1.15	Belaunaldien arteko Elkartasun Agendaren tarteko ebaluazioa	Zuzendaritzaren gai berri bat denez, esparru estrategiko batean esplizituki garatzen ari dena lehen aldiz, ezinbestekotzat jotzen da abian dauden ekintzen tarteko ebaluazio bat egitea eta ekintza horiek doitzea eta lan-ildo berriak formulatzea.	ABBEZ		2027
JII	S.2.1	BEa berrorekatzeko inbertsio-plan bat definitzea eta ezartzea	Ezagutza (S.1.8), kontzeptualizazioa (S.1.2) eta funtsezko eragileen identifikazioa (S.1.4) urtero zehazten saiatuko dira, aldi berean behin ebaluatuko diren hartzaileei eta funtsezko programei zuzendutako programa eta inbertitzaile multzo baten inguruan. Adibide gisa, BEI ikuspegiarekin lerrotatuta dauden gazteen emantzipazioari, kalitatezko enpleguari, familia-kontziliazioari, komunitatearen sustapenari, erakundeen egokitzapenari eta berrikuntzari eta migrazio atzeritarrei harrera egiteari zuzendutakoak. Plan horrek, programa berriak sortzeaz gain, lehendik dauden batzuk ere birbideratuko ditu. Ildo horretan, S.2.2 eta S.2.4 ekintzekin konektatzen da, baina ez da horietan agortzen. Metaketa izango da urtez urte, BEren berroreka lortzeko, bereziki belaunaldi gazteenetan eta familietan, baina ez eskusiboki. Emaitza S.1.3. ekintzaren adierazleen bidez ebaluatuko da.	ABBEZ		2026-2029

II BLOKEA.
EKINTZA

EKINTZEN ZERRENDA, DESKRIBAPENAREKIN

ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
J12	S.2.2	Belaunaldien arteko kontziliazio erantzukidearen irizpidea txertatzea	Ekintza honen bidez, zainketa belaunaldien arteko kargak sartu nahi dira kontziliazio- eta laguntza-politiketan irizpide gisa, bitarteko adinean dauden pertsonak (seme-alabak eta guraso nagusiak zaintzen dituztenak) kontziliatu ahal izateko neurriak indartuz, ordutegiak, telelana eta laguntza-zerbitzuak barne. Besteak beste, atsedeen-baliabideetan, baimenen diseinuan edo bateragarritasunerako laguntzetan lehenatasuna izatea zehaztu ahal izango da.	Haur, Nerabe eta Familia Zuzendaritza	ABBEZ	2026 2027
J12	S.2.3	Belaunaldi arteko ikuspegia duten gazteen emantzipazio-programak sustatzea	Egungo etxebizitza-, enplegu- eta emantzipazio-politikak osatzea, belaunaldien arteko lankidetzaren mekanismoak barne hartzen dituzten programak sortuz. GAZ programaren sarea zabalduko da, zuen emantzipazio-prozesua hasi nahi duten gazteei zuzendutako informazio- eta laguntza-zerbitzua. Era berean, belaunaldien arteko bizikidetzarako BIZIHABI programa bultzatzen jarraituko da, bai eta seniorren eta gazteen arteko lan-mentoretzako programak eta etxebizitza gazteen eskualdeko programak ere, besteak beste.	Gazteria eta Eman-tzipazio Zuzendaritza	ABBEZ KUVU SECOT	2026 2029
J12	S.2.4	Belaunaldi arteko ikuspegia duten atzerritarren harrera sustatzea	Harrera-sisteman nahiz komunitatean belaunaldien eta jatorrien artean loturak sortuko dituzten harrera-baliabideak, -gailuak eta -programak diseinatzea. Helburua da harrerak adin desberdinetako migratzaileak eta autoktonoak konektatzea. Ekintza hori familia mentoreen sareetan zehaztu ahal izango da, non gazteek, helduek eta adinekoek parte hartzen duten; belaunaldien arteko bizitegi-inklusioko esperientzietan edo espazio komunitarioetan.	Etorkinen Harrera eta Integrazioko Zuzendaritza	ABBEZ	2027 2029
J13	S.3.1	ZUBIAK, Belaunaldien arteko Ituna bultzatzea	Funtsezko eragileak identifikatzeari (S.1.4.), Euskadiko BEaren egoerari buruzko azterlan bat aurkeztzeari (S.4.1), desoreka irauliko duen inbertsio-plan bat egiteko konpromisoari (S.2.1) eta elkarrizketarako espazioak artikulatzeari (S.4.2) dagokienez, akordio sozial berri bat bultzatuko da, ZUBIAK belaunaldien arteko itun bat. Itun horrek egiaztatzen du, kontzeptualizazioan (S.1.2) adierazten den bezala, BEk dimentsio sistemikoak dituela, eta horiek konpromiso kolektiboa eta indibiduala eskatzen dutela, erakundeen, eragileen eta herritarren elkarrizketaren bidez, herrialde gisa konpromisoa hartzeko hura berronkatzeko eta belaunaldi-talde guztien ekitatea bermatzeko, modu bideragarri eta iraunkorrean denboran zehar.	ABBEZ		2026 2029

II BLOKEA.
EKINTZA

EKINTZEN ZERRENDA, DESKRIBAPENAREKIN

ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
J12	S.3.2	Belaunaldien arteko desorekei buruzko txostenak aldizka argitaratzea	Aldian-aldian aztertzea oinarriko ondasunak (osasuna, enplegua, gizarte-zerbitzuak, diru-sarrerak bermatzea, etxebizitza, hezkuntza, etab.) hornitzeko sistemei buruzko datuak, adin-talde hartzaileei dagokienez, egon daitezkeen desorekak identifikatzeko. Horretarako, doikuntza-gomendioak jasotzen dituzten txosten espezifikoak egingo dira aldizka. Helburua da desberdintasunak edo ekitaterik ezak antzematea, zuzentzeko. Irakurketa batzuk sektorekakook izan arren (litekeena da erabilera-desberdintasunak egokiak izatea), ikuspegi globala izatea ere bada kontua. Ekintza honek S.1.3 eta S.2.1. osatzen ditu.	OGEDS		2027 Urtekoa
J13	S.3.3	Erantzukizun publikoko zerbitzu eta sistemetan belaunaldien arteko ikuspegia sistematikoki txertatzea (eredu errepikagarriak)	Ekintza honek BEa hainbat zerbitzu eta erantzukizun publikoko sistemetan txertatzeko prozesu sistematikoa proposatzen du. Emantzipazioari laguntzeko GAZ gailuak izango dira lehena. Kasu honetan identifikatutako metodologia eta gakoak baliagarriak izango dira pixkanaka OGEDSko beste programa/ programa batzuetara eramateko.	Gazteria Zuzendaritza	ABBEZ	Jarraia
J13	S.3.4	BE zeharkako bihurtzea politika publikoen diseinuan	Erakundeek bultzatutako politiketan BE ikuspegia txertatu behar da. Ildo horretan, zeharkakotasun-ekintza horri ekingo zaio, Bizitza Osorako Laguntza Zuzendaritzak egiten duen Adinekoekin Euskal Estrategian sartuta. Ardatzak eta printzipioak oinarri hartuta, proiektuak eta ekintzak garatuko dira adinekoekin eta adinekoentzat, gazteekin eta gazteentzat, eta belaunaldien arteko eta belaunaldi beraren arteko elkartasunarekin. Hori guztia ongizate integrala eta bizitza osoa bermatzeko, adinekoentzako eta belaunaldientzako bizi-proiektuak garatzeko.	Bizitza Beterako Laguntzen Zuzendaritza	ABBEZ	Jarraia
J13	S.3.5	BE Europako Erkidegoko programetan sartzea	Komunitatearen sustapenaren esparruan inplikaturik dauden OGEDS programa eta proiektuetan BE ikuspegia txertatzeko komunitatea indartzeko helburuarekin.	ABBEZ		Jarraia

**II BLOKEA.
EKINTZA**

EKINTZEN ZERRENDA, DESKRIBAPENAREKIN						
ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
J14	S.4.1	Euskal gizartean belaunaldien arteko elkartasunari buruzko azterlan bat egitea eta aurkeztea	Ekintza honen bidez, Euskadiko BEari buruzko erreferentziazko azterlan bat egin nahi da. Azterlanean dimentsio desberdinak eta egungo testuinguruan duten izaera sistemikoa jorratuko dira. Osagai kuantitatiboez gain, metodologia kualitatiboak ere txertatuko ditu. BEaren bilakaera monitorizatzeko aldizka (2 edo 3 urtean behin) errepikatzeko aukera baloratuko da (S.1.3 ekintzarekin koordinatuta). Ekintza honen helburua ez da soilik ezagutza ematen duen azterlan bat izatea, baizik eta EAE osoan aurkezteko aitzakia izatea, funtsezko eragileen (S.1.4) eta herritarren parte-hartze aktiboarekin. Elkarrizketarako eta eztabaidarako espazioa dinamizatzeko aukera da (S.4.2 ekintza).	ABBEZ		2026
J14	S.4.2	Belaunaldien arteko elkarrizketarako espazioak dinamizatzea	S.4.1 ekintzan adierazten den bezala, belaunaldi desberdinen arteko, baina baita eragile desberdinen arteko elkarrizketa-espazio horien dinamizazioak "elkarrizketa deseroso baina beharrezkoak" izatea bilatzen du, BEk egungo testuinguruan dituen inplikazio pertsonal eta kolektiboak buruz. Gaur egungo egoerari, desberdintasunen ondorioei eta BE berrorekatze hartu beharreko konponbideen inplikazioei buruz teknikoki gaituta eta esperientzia duten pertsonen laguntza izanik. Espazio horiek euskal geografia osoa zeharkatuko dute, eta lotura izango dute beste espazio bereziago batzuekin, hala nola Euskadi lagunkoia bherria, etab. Helburua gune horietan sortzen diren ikaskuntzak eta ideiak sistematizatzea izango litzateke.	ABBEZ		2026-2028
J14	S.4.3	Beste gune, jardunaldi, foro eta abarretan parte hartzea.	Eusko Jaurlaritzak eta, zehazki, OGED Sailak eta esparru horretan funtsezkoak diren beste sail batzuek (enplegua, etxebizitza, kultura, industria...) Belaunaldien arteko Elkartasunaren eremuko lan-guneetan, jardunaldietan, foroetan, sareetan eta abarretan parte har dezaten sustatuko da.	ABBEZ		Jarraia

**II BLOKEA.
EKINTZA**

EKINTZEN ZERRENDA, DESKRIBAPENAREKIN

ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
J14	S.4.4	EEGKein batera, Belaunaldien arteko Elkartasunean elkarrizketarako eta sakontzeko espazioak bultzatzea	Europar Batasunaren Tratatuaren (EBT) 3. artikuluko 3. paragrafoak belaunaldien arteko elkartasuna sustatzearen alde egiten du. 2024an, Europako Ekonomia eta Gizarte Komitearen Irizpena argitaratu zen: Europako belaunaldien arteko elkartasuna sustatzea: EBren ikuspegi horizontal baterantz (C/2024/6869). 2024-2029 Europako Batzorderako orientabideetan, komisionatu bat izendatzeko konpromisoa hartu zen, "gaur hartzen diren erabakiek etorkizuneko belaunaldiei kalterik egin ez diezaieten eta adin ezberdinetako pertsonen artean elkartasun eta konpromiso handiagoa egon dadin" zainduko zuena. EB lanean ari da belaunaldien arteko ekitate-estrategia bat onartzeko. Testuinguru horretan, funtsezkotzat jotzen da Eusko Jaurlaritzak Bruselan BEren arloan duen eredu eta politika Europako Batzordeko arduradunei aurkeztu ahal izatea, eta aurrera egiteko politikak eta programak bultzatzeko azterketa- eta elkarrizketa-dinamika bat ezartzea. Lehenengo ekitaldiak "Basque country a commitment with intergenerational equality" izena izango du, eta Bruselan izango da; Euskadin 2027an errepikatzea eta dinamika bateratua sustatzea aurreikusten da.	ABBEZ	Euskadiren Europar Batasuneko Ordezkaritza eta Europako Ekonomia eta Gizarte Komitea (EEGK)	2026 2027
J14	S.4.5	BE euskal gizartearekin sozializatzeko kanpainak garatzea eta apirilaren 29a, BEren Europako eguna, ospatzea	Ekintzak sozializazio- eta sentsibilizazio-ekintzak garatzeko konpromisoa hartzen du, euskal gizarteari belaunaldien arteko elkartasuna eta horren inplikazioak ezagutarazteko eta gizartean parte har dezan lortzeko. Gainera, urtero, BEren Europako Eguna dela eta, BAiren sentsibilizazio- eta balio-kanpaina bat egingo da Europan eta EAEn, haren balioak eta etorkizunerako aukerak azpimarratuz.	ABBEZ		Urtekoa
J14	S.4.6	Beri buruzko Nazioarteko Kongresu bat antolatzea	Ekintza honekin erreferentziazko ekitaldi bat antolatu nahi da esperientziak trukatzeko, erronka komunak aztertzeko eta belaunaldien arteko kohesioa indartzeko proposamen berritzaileak sortzeko. Zehazki, Euskadiko eta beste eskualde batzuetako belaunaldien arteko elkartasunean jardunbide egokiak eta arrakasta-esperientziak ezagutzera eman nahi dira, baina, era berean, belaunaldien arteko ekitatearekin konprometitutako erakundeen, administrazio publikoen, enpresen eta gizarte-eragileen artean aliantzak eta lan-sareak ezartzeko lan egin nahi da, horiek gauzatzeko.	ABBEZ		2027

II BLOKEA. EKINTZA

EKINTZEN ZERRENDA, DESKRIBAPENAREKIN

ILD.	JARD.	IZEN.	DESKRIBAPENA	ARD.	LAGUNT.	DATA
J14	S.4.7	Gazteriari, bizikidetzari eta gizarte-ongizateari buruzko proiektua bultzatzea	Ekintza honek legegintzaldi-proiektu bat konprometitzen du, aurrekoari jarraipena ematen diona bizikidetzaren eta aniztasunaren inguruan. Baterako eraikuntzaren metodologiaren bidez, belaunaldien arteko bizikidetzarako oinarri dialogikoak ezarriko dira. Parte hartzeko ikerketa-teknikak konbinatuko dira. Emaitza azterlan bat izango da, eta parte-hartzaileen arteko elkarrizketa irekiaren terminoetan aurkeztuko da jendaurrean.	ABBEZ	Deustuko Unibertsitatea eta Baketik	2025-2027
J14	S.4.8	Prestakuntzaren arloan belaunaldien arteko foroak bultzatzea	Ezagutzen eta esperientziaren transferentzia ere BAiren parte da. Ildo horretan, ekintza honek belaunaldien arteko foroak bultzatu nahi ditu seniorren eta gazteen artean, prestakuntzagaraietan. Ikastetxeetako ikasleekin (irakaskuntza ertainak, Lanbide Heziketa eta unibertsitateak) hitz egiteko eta ikasteko espazioak dira.	ABBEZ	Secot	2025-2026
J14	S.4.9	Elkarrizketarako, eztabaidarako eta aurrerapenerako espazioak garatzea BEren funtsezko gaien inguruan	Elkarrizketarako, azterketarako eta aurrerapenerako topaketak egingo dira Lurralde Historiko bakoitzean Slari lotutako gai nagusi baten inguruan, ondoren politika publikoetan orientabideak garatu ahal izateko.	ABEZ	Eusko Ikaskuntza	2026

III BLOKEA. OINARRIAK

Bloke honetan Estrategia honen edukiei eusten dieten oinarri teorikoak, legalak eta teknikoak aurkezten dira. Proposatutakoa ulertzen lagundu nahi da, Eusko Jaurlaritzak aurretik egindakoaren aurrekariekin eta proposatutako jarduerak identifikatzeko erabilitako metodoarekin lotuta.

6. AURREKARIAK ETA LEGE – ESPARRUA

2000ko hamarkadaren hasieratik, gaur egun aniztasunaren agendatzat hartzen dugunak lehen urratsak eman zituen politika publiko gisa, gaur egun arte. Ildo horretan, honako mugarrri hauek aipatu behar dira: LGTBI kolektiboari arreta eta informazioa emateko zerbitzu bat sortzea, hala nola Berdinu (2002. urtea), immigrazioari buruzko lehen plana (2003. urtea), Euskal Autonomia Erkidegoko Ijito Herriaren erabateko sustapenerako eta partaidetza sozialerako Kontseilua sortzea (2003. urtea) edo Euskadiko erlijio gutxituen mapaketak (2008. urtea).

Euskal gizarteak mende laurden honetan izan dituen gorabeherak (krisi ekonomikoak, asmo politikoko indarkeria, pandemia, etab.) une bakoitzean aniztasunaren gaia modu desberdinean garatzea eta kontuan hartzea ahalbidetu dute.

Aurreko legegintzaldian (XII), Udaberri 2024 Estrategiaren esparruan, urrats garrantzitsuak egin ziren politika publiko gisa sendotzeko eta eratzeko: giza eskubideen ikuspegitik identifikagarria, planifikatua eta formalizatua. Hala ere, sakontzeke eta

finkatzeko dagoen marjinak adierazgarria izaten jarraitzen du. Ildo horretan, ABBEZk arlo horietan esparru estrategikoa izateko duen borondateak behin betiko bultzada eman nahi du, oinarri sendoak ezartzeko.

Bestalde, belaunaldien arteko elkartasunari dagokionez, Eusko Jaurlaritzaren politiketan, 1980an Gernikako Estatutua onartu ondoren, etengabeak izan dira bai gazteria-arloko politikak (adibidez, 1999. urtetik aurrera bost Gazte Plan onartu dira), bai adinekoei zuzendutakoak (Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemaren esparruan asistentzia-izaerarekin lotura handiagoa dutenak), bai familia-planak, migratzaileei harrera egitekoak, komunitatea indartzekoak eta boluntariora sustatzekoak, etab.

Belaunaldien arteko elkartasunaren ikuspegi esplizitua modu inplizituan hartu bada ere, egungo ongizatearen, zaintzaren eta errenta-transferentzien eredua ahalbidetu duten oinarri material eta kulturalen egungo erronka demografikoaren eta higadura handiaren testuinguruan ardatz eraldatzaile gisa hartzea funtsezko inflexio-puntua da politika horien ulermenean.

III BLOKEA. OINARRIAK

Legearen ikuspegitik, hauek dira kontuan hartu diren erreferentzia-arau nagusiak:

ANIZTASUN AGENDA	BELAUNALDIARTEKO ELKARTASUNAREN AGENDA
15/2022 Legea, uztailaren 12koa, tratu-berdintasunari eta diskriminaziorik ezari buruzkoa	2/2024 Legea, otsailaren 15ekoa, Haurtzaroari eta Nerabezeroari buruzkoa
4/2023 Legea, otsailaren 28koa, trans pertsonen berdintasun erreal eta eraginkorrerakoa eta LGBTI pertsonen eskubideak bermatzekoa.	2/2022 Legea, martxoaren 10ekoa, Gazteriari buruzkoa
8/2023 Legea, ekainaren 29koa, Euskal Autonomia Erkidegoko gurtzarako eta erlijio-aniztasunerako leku edo zentzoei buruzkoa.	14/2022 Legea, abenduaren 22koa, Gizarteratzeko eta Diru Sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemari buruzkoa.
4/2024 Legea, otsailaren 15ekoa, transexualak genero-identitateagatik ez baztertzeari eta haien eskubideak aitortzeari buruzkoa.	13/2008 Legea, abenduaren 12koa, Familiei Laguntzekoa
9/2023 Legea, irailaren 28koa, Euskadiko Memoria Historiko eta Demokratikoari buruzkoa	12/2008 Legea, abenduaren 5ekoa, Gizarte Zerbitzuei buruzkoa

Azkenik, Estrategia honen edukia bat dator Ongizate, Gazteria eta Erronka Demografiko Sailaren egitura organikoa eta funtzionala ezartzen duen urriaren 29ko 320/2024 Dekretuan Aniztasun, Bizikidetzeta eta Belaunaldiarteke Elkartasun Zuzendaritzaren eginkizun gisa aurreikusitakoarekin:

- Adin, jatorri, kultura, erlijio edo sexu-joera desberdineko pertsonen arteko bizikidetzeta eta elkartasuna sustatzea..
- Gizarte-loturak garatzeko eta nahi ez diren bakardadeei aurre egiteko neurriak eta estrategiak bultzatzea.
- Sexuagatiko, arraza- edo etnia-jatorriagatiko, erlijio edo ideologiagatiko, sexu-orientazioagatiko, genero-identitateagatiko, adinagatiko, desgaitasunagatiko edo edozein baldintza edo inguruabar pertsonal edo sozialengatiko diskriminazio mota ororen aurkako borroka indartzea.
- Erlijioen eta kulturen arteko bizikidetzeta sustatzea, erlijio-aniztasunarekiko eta erlijio-adierazpen guztien eskubide eta betebeharrerekiko errespetuan oinarrituta.
- Lan-ildoak eta jarduera-ildoak bultzatzea, euskal gizartean belaunaldien arteko elkartasuna eta kohesioa indartzeko eta, zeharka, politiken belaunaldien arteko ikuspegia sustatzeko.
- IjitoHerriaren Erabateko Sustapenerako eta Partaidetzeta Sozialerako Kontseiluari eta Erlijioen arteko Euskal Kontseiluari laguntzea eta laguntzea.
- Aniztasuna kudeatzea eta pertsonen benetako berdintasun eraginkorra sustatzea askatasun afektibo-sexualaren eremuan..
- Araudiaren proposamenak egitea zuzendaritzaren eskumeneko gaietan.
- 4/2024 Legearen 9.3 artikuluan aurreikusitako administrazio-agiriak izapidetzea eta ematea.

7. MARKO TEORIKO LABURTUAK

7.1. ANIZTASUNAREN AGENDA

7.1.1. Aniztasunari buruzko interpretazio-esparru baten beharra

Aniztasuna, desberdintasuna, desparrakotasuna eta diskriminazioa bezalako kontzeptuak berdin erabiltzen dira eztabaida publikoan, eta horrek nahasmen kontzeptuala sortzen du eta politika publiko sendoak formulatzea zailtzen du. Aniztasun terminoa ingurune instituzional, akademiko eta sozialetan orokortu bada ere, haren zabaltasunak giza eskubideei eta menderatze-sistema historikoen aurkako borrokari lotutako funtsezko alderdiak lausotu ditzake.

Aniztasunak, modu deskriptiboan ulertuta, pertsonak eta giza taldeek desberdin gisa eraikitzen diren atributuak dituztela besterik ez du aipatzen. Desberdintasun horiek desberdintasun bihurtzen dira ezaguri jakin batzuk – hala nola jatorri etnikoa, nazionalitatea, sexua-generoa, sinesmenak, sexu-orientazioa edo desgaitasuna – sozialki eraikitzen direnean, balioa kentzen dieten edo haien mende jartzen dituzten botere-harremanen bidez.

Hau da, desberdintasunak ez dira alde aurrekoak, hierarkia- eta botere-harremanen esparruan sortzen dira. Horregatik, desberdintasunak egituraketa eta segmentazio ekonomiko eta politikoko prozesuen ondorio dira, hain zuzen ere.

Desberdintasun horiek – arrazakeriaren, ijitoen, LGBTBIren edo desgaitasunen bat duten pertsonen kolektiboek ordezkatzeko dituzte, erlijio-, kultura-, ekoizpen-, ugalketa- edo ustez natura-helburuak zalantzan jartzen dituztenean – indarkeria sinbolikoaren, sozialaren edo instituzionalaren jomuga izan ohi dira, menderatze-sistemak – arrazismoa, heteropatriarkatua edo kapazitismoa, esaterako – nahi ez diren alterazio gisa eraikitzen dituztelako desberdintasun horiek. Desberdintasun horiek

nahigabeko alterazio gisa eraikitzen dituzte. Horrela, “gu” eta “besteen” arteko mugak sailkatu ez ezik, bazterketa, hierarkizazio edo ezabatze sinboliko eta materialerako praktikak gaitzen ditu. Desberdintasuna, beraz, ezin da ulertu diskriminazio sistemikoarekin eta egiturazko desberdintasunekin duen lotura onartu gabe.

Ikuspegi horrek testuaren ideia nagusia barneratzen du: aniztasunari buruzko politika publikoetan aintzat hartutako desberdintasunak ez dira giza aniztasunaren adierazpen neutroak, baizik eta desberdintasun iraunkorren adierazpenak, eta horiek zuzentzea botere publikoen betebeharra da, giza eskubideen esparruan.

Errealitate horiei heltzeko estrategia integral batek eskatzen du giza eskubideetan oinarritzea, ikuspegi komunitarioa hartzea, instituzionaltasun sendoa izatea, ebidentzia enpirikoan oinarritzea eta gizartearen parte-hartzearen bidez baliozkotzea. Horrela bakarrik egin daiteke aurrera desberdintasunak desberdintasun-iturri ez diren gizarte baterantz, bizikidetzak plural, inklusibo eta justua eratzen duen elementu baterantz baizik.

7.1.2. Tratu-berdintasuna eta diskriminaziorik eza, erakunde-esparru gisa

Arlo horretan botere publikoen esku-hartzea bideratzen duen giza eskubideen esparrua tratu-berdintasuneko eta diskriminaziorik gabeko politiketan gauzatu da. Hala ere, diskriminazio- eta desberdintasun-sistema estrukturalak eraldatzeko baliagarria izan dadin, komeni da esparru hori termino formalistetan ez interpretatzea eta Batasuneko logikak ezinbestean txertatzea.

Berdintasuna eta diskriminaziorik eza zuzenbideko estatu demokratikoen oinarri diren zutabe juridikoak dira. Bi printzipio horiek nazioarteko arau-tresna nagusietan jasota daude (Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsala, 1966ko Nazioarteko Itunak, Giza Eskubideen Europako Hitzarmena), eta Estatuak oinarritzko eskubideak errespetatzeko, babesteko eta bermatzeko duen bete-beharra artikulatzen dute.

Hala, esparru horretan, berdintasuna eskubide bat da, eta horrek esan nahi du pertsona guztiak berdinak garela legearen aurrean. Baina, printzipio gisa, interesgarriagoa da, ekintza publikoa berdintasun erreala eta eraginkorra lortzera bultzatzen baitu, berdintasun formalera mugatu gabe.

Berdintasunaren barruan sartzen da desberdintasuna aitortzea, bai eta jatorri etnikoagatik, sexuagatik, sinesmen erlijiosoengatik, orientazio sexualagatik edo beste edozein baldintza sozialengatik eskubideak mugatzen dituen tratu bereizi bidegabea debekatzea ere.

Baina berdintasuna ez da eskubideak aitortzean agortzen; aitzitik, desberdintasunak iraunarazten dituzten alderdiak desagerraraztea eskatzen du, eta hori eraginkorra izan dadin, benetako aukerak, bidezko garapen-baldintzak eta diskriminatutako taldeekiko birbanatze-ekintzak bermatu behar dira.

Azterlan, ikerketa eta diagnostikoetan lortzen den ezagutzatik abiatuta, politika horiek esparru guztietara iritsi behar dute, hala nola osasunera, hezkuntzara, etxebizitzara, enplegura, gizarte-zerbitzuetara, eta abar, non diskriminazioak berdintasuna mugatzen duen pertsonen eta kolektiboen eskubideak baliatzean.

7.1.3. Intzidenteaz haratago, diskriminazioaren dimentsio estrukturala

Diskriminazioak oso definizio finkatuak ditu (NBE, Europako zuzentarauak, 15/2022 Legea), eta, oro har, ezaugarri jakin batzuetan oinarrituta eskubideak deuseztatzen edo kaltetzen dituen edozein bereizketa edo bazterketa da. Kontzeptu horretan hainbat mota sartzen dira, hala nola zuzeneko diskriminazioa, zeharkakoa, elkartzearen ondoriozkoa, akatsen ondoriozkoa, jazarpen diskriminatzailea, diskriminatzeke agindua, diskriminazio anizkoitza...

Hala eta guztiz ere, ordenamendu juridikora eramatean, eta hortik beste politika publiko batzuetara eramatean, hala nola aniztasunera, diskriminazioa, azkenean, gertakari indibidualak edo isolatuak eta gehienetan eragile pribatuen artekoak aztertzera mugatzen den irakurketa nagusitzen da. Hala, errealitate konplexuagoak baztertu egiten dira, hala nola diskriminazio instituzionala, interseksionalitatea edo ikuspegi sistemikoagoak.

Illo horretan, funtsezkoa da politika eraldatzaile bat egituratzeko, zentraltasuna diskriminazio estruktural edo sistemikoari itzultzea, diskriminazio hori ez baitago ekintza indibidualen mende, baizik eta desberdintasun historikoak errepikatzen dituzten dinamika sozial errotuen mende. Diskriminazio mota horrek bere horretan dirau, kalte egiteko asmorik gabe ere, praktika instituzionaletan, arau sozialetan, errutina administratiboetan, alborapenetan eta desberdintasun metagarrietan gauzatzen delako.

Diskriminazioa egiturazko ikuspegi batetik ulertzeak politika publikoak hobeto bideratzea ahalbidetzen du. Ikuspegi horretatik, zentzua hartzen dute diskriminazio positiboko ekintzak hartzea bezalako neurriek, hau da, gizarte-desabantailak prebenitzera, ezabatzerara edo konpentsatzera bideratutako aldi baterako eta neurriko tratu-desberdintasunetara bideratutako neurriek; edo, beste

III BLOKEA. OINARRIAK

batzuen artean eta adibide gisa, desbiktimizazio-estrategiak ahalbidetzen dituzten dinamika komunitarioekin konektatzeko neurriak, diskriminatutako pertsonak beren kalte-esperientziak bakarrik defini ez ditzan laguntzen dutenak.

7.1.4. Intolerantziaren ziklo osoan eragitea

Diskriminazioaren modurik larriena eta azkena gorroto-delitua da, baina legerian ez dira larrigarrien eta mota espezifikoen bidez zehazten Zigor Kodean (22.4, 170, 314 eta 510). Larritasun hori zuzeneko biktimarengan duen inpaktu handian datza, eta, horrez gain, ondorioak biktima horren gizarte-talde osora hedatzen dira, komunitatearen kohesioa higatuz.

Hala ere, gorroto-delitura iristeko, alde zurretik hainbat gertaera, jarrera eta pentsamendu izaten dira, hala nola estereotipo negatiboak, aurreiritziak, zurrumurrak edo bestelako ekintza diskriminatzaileak.

Horregatik, bai diskriminazio-modu larrienak prebenitzeko estrategia gisa, bai diskriminatutako pertsonen eta kolektiboen premiei erantzun integrala emateko modu gisa, beharrezkoa da politika publikoek horietan guztietan eragitea.

Hala ere, eragiteko moduak proportzionala eta sekuentzia honetako elementu bakoitzaren izaerarekiko egokia izan behar du. Larrienek gaitzespen penala dute (azken ratioko baliabidea gizarte demokratikoetan), beste batzuk administrazio-arlokoak dira, baina lehenak eta hain kaltegarriak ez direnak (estereotipoak, aurreiritziak eta zurrumurrak) pentsamendu- eta adierazpen-askatasunaren esparrukoak dira, eta diskurtso-, sentsibilizazio- edo prestakuntza-jardueren bidez bakarrik konpara daitezke. Jarduera horietan, erakundeek argitasunetik esku hartu behar dute, anbiguotasunik gabe eta konpromiso handiarekin.

7.1.5. Biktimengan eta bizikidetzakomunitarioan dituen inpaktuei arreta osoa ematea

Diskriminazioa pertsonen eta kolektiboen esentziaren eta/edo identitatearen aurkako eraso zuzena da. Hori dela eta, beste bidegabekeria edo delitu batzuek bestelako kalteak eragiten ditu. Inpaktu horiek multidimentsional, progresibo, zikliko eta metatzaile gisa identifikatu ohi dira, eta aldi berean eremu pertsonalei, familiakoei, sozialei, lane-koei, hezkuntzakoei edo sanitarioei eragiten diete.

Gorroto-delituen biktimek ohiko delituetan baino afektazio psikologiko handiagoa dute, eraso beren barru-barruko izatearen aurkako eraso gisa bizi baitute. Horrek gizarte-uzkurtasuna, erakundeekiko mesfidantza eta komunitate-ehunaren ahultzea eragin ditzake. Inpaktu mota hori gutxiengoan estresarekin lotu ohi da, eta funtsezkoa da diskriminatutako taldeen errealitate espezifikoak hiltzeko.

Erakundeen erantzuna funtsezkoa da inpaktu horiei arreta emateko. Berriz biktimizatzea saihestu behar du, laguntza juridikoa eta psikologikoa bermatu behar ditu, baina, era berean, biktimizazioari aurre egiteko eta biktimarik gabe uzteko prozesuak erraztu behar ditu. Ekintza publikoa, izaera komunitarioko ikuspegiak hartzen dituenean, funtsezkoa da inpaktu horiek arintzeko eta prozesu eraldatzaileak bultzatzeko.

7.1.6. Maila anitzeko lege-esparrua konprometitu, aplikatu eta garatzea

Arau-multzo zabal batek erakusten du tratu-berdintasuna eta diskriminaziorik eza erabat indarrean dauden betebeharrak direla administrazio guztientzat, bai nazioartekoentzat, bai Europakoentzat, bai estatu-koentzat, bai autonomiko eta tokikoentzat.

Nazioartean erreferentzialak dira Adierazpen Unibertsala, Nazioarteko Itunak

III BLOKEA. OINARRIAK

edo emakumeen arraza-bereizkeriaren edo desgaitasunagatiko bereizkeriaren aurkako konbentzio espezifikoak. European, Giza Eskubideen Europako Hitzarmena, EBko itunak, tratu-berdintasunerako zuzentarauak eta arrazakeriaren eta xenofobiaren aurkako hainbat tresna daude. Estatuan, Zigor Kodea, tratu-berdintasunari eta diskriminaziorik ezari buruzko 15/2022 Legea edo trans eta LGBTBI pertsonen eskubideei buruzko 4/2023 Legea.

Euskadi mailan, erreferentzia nagusiak gurtza-lekuei eta erlijio-aniztasunari buruzko 8/2023 Legea edo trans pertsonen eskubideei buruzko 4/2024 Legea dira. Hala ere, garapen handia egiteke dago, Eusko Jaurlaritzaren legegintzaldi honetarako araugintza-planean jada aurreikusita dagoen tratu-berdintasunari eta diskriminaziorik ezari buruzko euskal lege baten bidez.

Legeriak, berez, ez du bermatzen diskriminazioa eta desberdintasuna desagertuko direnik; hala ere, indar handiko tresnak eskaintzen ditu berdintasunerantz aurrera egiteko. Ildo horretan, erakundeen jardunaren oinarria beren arauak betetzeko konpromisoa izan behar da, eta arau-esparru hori garatzea bezain garrantzitsua da hura aplikatzeko bermea. Nolanahi ere, garrantzitsua da ez ahaztea benetako berdintasunak berme juridikoak eta kultura-eta egitura-eraldaketak eskatzen dituela.

7.1.7. Kategorien edo kolektiboen araberrako abordatze espezifikoak ziurtatzea

Aniztasunari buruzko politika publiko batek bateratu egin behar ditu diskriminazio eta desberdintasun guztien alderdi komunak, hala nola espezifikoari ekitea. Kolektibo guztiek egiturazko diskriminazio-mekanismoak partekatzen dituzte, eta, aldi berean, berezitasunak dituzte, ikuspegi eta tresna egokietekin erantzun beharrekoak.

Historikoki diskriminatutako kolektiboen babesa lege-testuetan egituratzen da, zenbait arrazoiren araberrako diskriminazioaren aurkako babesaren inguruan. Ezaugarri desberdinak multzokatu ohi dituzte. Hala, adibidez, bereizi egiten dira arraza, jatorri nazionala, etnia, larruazalaren kolorea edo sinesmen erlijiosoak barne hartzen dituzten izaera soziokulturalekoak; sexu-aniztasuna eta genero-aniztasuna, genero-identitatea, genero-adierazpena, orientazioa eta sexu-praktikak barne hartzen dituen; eta dibertsitate funtzionala, desgaitasuna eta adin-aniztasuna barne hartzen dituzten beste dibertsitate sozial batzuk.

Jarraian, horien interpretazio-esparruak planteatzen dira, Estrategia honen jardun-eremuan bertan oinarrituta, begirada esentzialistak saihestuz, kolektibo bakoitzak barne-heterogeneotasun izugarria duelako eta dinamikoak eta etengabe aldatzen ari direlako.

7.1.7.1. Sexu- eta genero-aniztasuna

Sexu- eta genero-aniztasuna sexu-ezaugarriekin, genero-identitatearekin eta -adierazpenarekin, orientazioarekin eta sexu-praktikekin zerikusia duten errealitateen multzo zabal gisa aurkezten da. Sexu- eta genero-aniztasunak LGBTBI kolektiboa hartzen du, baina horrek ere gainezka egiten du. Horrela, terminoak sexu-atributu ugari soilik izenda ditzakeen arren, eraginkorragoa da heterosexistaren eta bitarren araua zalantzan jartzea.

Galdera hori errepresio historiko baten arrazoi izan da, eta hiru ardatzen inguruan egituratu da: bekaturia, gaixotasuna eta delitua. Hau da, patologizazioa, kriminalizazioa eta estigmatizazioa.

Zentzu horretan, duela gutxiko aurre-erapenak (despenalizazioa, despatologizazioa, berdintasunezko ezkontza eta arau-esparru berria) aldaketa paradigmatico bat

III BLOKEA. OINARRIAK

dakarte eskubideen ikuspegi baterantz, eta oraindik hutsune garrantzitsuak ditu, hala nola Estatukoa baino arau-esparru handiagorik ez egotea, babesa eta aintzatespena dakartenak. Beste diskriminazio batzuetan ez bezala, oraindik ez dago LGBTBI eskubideei buruzko nazioarteko edo Europako konbentzio espezifikorik.

Azpimarratu behar da LGBTBI kolektiboa askotarikoa dela barnean, eta haren ahultasun-baldintzak gizarte-klasearen, arrazakeriaren, adinaren edo desgaitasunaren arabera direla. Interseksionalitatea, gainerako aniztasunetan bezala, funtsezko ardatza da azterketa eta esku-hartze publikorako.

Ez dago paradigma espezifikorik aniztasun horretara bideratutako politika publikoen diseinuari ekiteko. Hala ere, nahiko erraza da konektatzea eta modu koherentean lan egitea aldibereko hainbat ikuspegiarekin. Sexu- eta genero-aniztasunaren ikuspegia bera da egokiena errekonozimendu-politikei dagokienez. Giza eskubideen ikuspegiak planteamendu onak egitea ahalbidetzen du, lege-babesari dagokionez. Azkenik, ikuspegi feministetatik proposamen egiturazkoenekin eta eraldatzaileenekin konektatzen da.

7.1.7.2. Ijito Herria

Antigitanismoa arrazakeria espezifikoa, historikoa eta estrukturala da, Euskadin Ijito Herriaren sei mendeko presentzia zeharkatzen duena. Arrazakeria hori hainbat eremutan dago indarrean: hezkuntzan, osasunean, etxebizitzan, enpleguan, komunikabideetan, harreman instituzionaletan eta segurtasun-indarretan.

Izan ere, ez da jarrera indibiduala mugatzen, baizik eta erregimen arrazializatua eratzen du, non ijitoen erabateko herritartasuna sistematikoki zalantzan jartzen den. Pertsonak ezaugarri fenotipiko, kultural

edo erlijiosoan arabera sailkatzen eta hierarkizatzen dira, talde jakin batzuk ustezko mehatxu bat gorpuzten duten "beste" talde gisa kokatzen dituzten ezaugarriekin.

Iruditeria sozialean, Ijito Herria kriminalitatearekin, integrazioarekin ezarekin, marjinaltasunarekin edo pobreziaarekin lotuta agertzen da, eta gaur arte erreproduzitutako estigma-matrize bat eratzen du. Hainbat azterlanen arabera, talde sozial diskriminatua da (magrebtar gazteen taldearekin batera) euskal gizartean.

Hala ere, Ijito Herriaren errealitatea ez dator bat berari buruz egiten den estereotipazio horrekin. Talde homogeneoa izatetik urrun, bere praktika kulturalak aniztasun dira eta beste batzuekin elkarriketa bihurtzen dira eta bere sinesmen erlijiosoak askotarikoak dira (katolikoak, ebanjelikoak, agnostikoak...).

Duela gutxi, zenbait aurrerapen egin dira haren babesean, mugatuak izan arren: antigitanismoa txertatu da Zigor Kodean, edo Ijito Herriaren Euskal Kontseiluak Ijito Herriarekiko eta antigitanismoaren aurkako errekonozimenduaren eta bizikidetzaren euskal adierazpen instituzionala onartu du.

7.1.7.3. Erlijio-aniztasuna

Gure gizarteak erlijio-aniztasuneko prozesu iraunkorra bizi du, eta gutxiengo konfesionalen etorrera eta sendotzea sekularizazio-dinamikekin eta espiritualtasun-modu berriekin konbinatzen ditu. Euskadin erlijio-aniztasuna fenomeno berria ez den arren, gaur egungo intentsitatea handiagoa eta agerikoagoa da. Komunitate musulmanak, ebanjelikoak eta ortodoxoak populazioaren portzentaje gero eta handiagoak dira, eta kultu-zentro aktiboen sare zabala osatzen dute.

Giza eskubideen nazioarteko esparruak ezartzen du pentsamendu-, kontzientzia- eta erlijio-askatasuna oinarritzko eskubidea dela,

III BLOKEA. OINARRIAK

eta fededunak zein fedegabeak babesten dituela. Eskubide horren barruan sartzen da sinesmenak hartzeko edo aldatzeko eta banaka edo kolektiboki, modu publikoan edo pribatuan, adierazteko askatasuna. Gainera, erlijio-arrazoiengatiko diskriminazioa batezina da zuzenbide-estatuarekin.

Legediak– Erlijio Askatasunari buruzko Lege Organikoa, gurtza-lekuei eta erlijio-aniztasunari buruzko Euskal Legea eta konfesio jakin batzuekiko lankidetzak-akordioak– laikotasun kooperatiboko eredu bat eratzen du, Estatuaren neutraltasuna solaskidetzak- eta lankidetzak-mekanismoekin konbinatzen duena. Esparru horretan, euskal legeriak hirigintza, espazioen erabilera, erlijio-askatasuna eta elkarrizketa instituzionala arautzen ditu.

Erakundeek hiru premisaren inguruan jardun behar dute: erlijioak barnetik askotarikoak direla, denboran zehar aldatzen direla eta alderdi horretan ere askotarikoa den gizarte baten praktika kulturalekin oso lotuta daudela. Ildo horretan, garrantzi berezia hartzen du “bizitako erlijioak”. Erlijio horrek azpimarratzen du oso garrantzitsua dela pertsonen beren sinesmenak eguneroko testuinguruetan nola praktikatzeko eta berrinterpretatzeko dituzten jakitea. Ikuspegi hori funtsezkoa da politika publikoek praktika errealei erantzun diezaieten, ez erlijio-tradizioen irudi sinplifikatuei edo esentzialistei.

Azkenik, erlijio-aniztasunaren beharrek bat egiten dute arestian aipatutako printzipioekin, hala nola tratu-berdintasunarekin eta diskriminaziorik ezarekin, baina baita pluralismoa balio demokratikotzat hartzearekin, elkarrizketa, hezkuntza eta bizikidetzak sustatzearekin edo gutxiengoaren berriarazko babesarekin ere.

Aipamen berezia merezi du islamofobiari buruz, erlijio-diskriminazioaren modu zabalduenetako bat baita, arraza- eta genero-osagai sakonak baititu (berezi emakume musulmanei eragiten die). Ez da soilik erlijio

islamiarraren aurka zuzentzen, baizik eta jatorri geografiko jakin batzuetan (Magreb) kulturalki edo fenotipikoki elkartutako pertsonen aurka, eta arrazakeriarekin eta aporofobiarekin batera jarduten du.

7.1.7.4. Antirazismoa

Lehen azaldu dugun bezala, arrazakeriaren eta xenofobiaren aurkako babes-esparru zabala dagoen arren, ez da nahikoa hori aplikatzea oraindik indarrean dauden egiturazko desberdintasunak lehenagotzeko. Urraketa esplizituekin batera, egiturazko desberdintasunek jarraitzen dute, pertsona arrazializatuen eta atzerritar jatorriko pertsonen gizarteratzea baldintzatzen dutenak. Gainera, berme-legeak eta eskubideak murrizten dituzten beste lege batzuk batera bizi dira, hala nola Atzerritarrei buruzko Legea, egoera anibalentea sortuz.

Bereizkeriaren aurkako legeria kategoria babestuen bidez egituratzen da, hala nola jatorri nazionala, arraza, etnikotasuna, larruzalaren kolorea, hizkuntza edo erlijioa. Hala ere, erabilitako terminoen aniztasunak aurre egin nahi zaionaren konplexutasuna islatzen du: historikoki eraikitako atributuetan oinarritutako sailkapen soziala. Arrazakeria, hain zuzen ere, desberdintasuna gizartean eraikitzeko prozesu soziala da, taldeak eta pertsonak desberdintasun-egoeran jarriz, kultura, fenotipoa eta sinesmenak modu zurrunean lotzen dituzten irakurketa esentzialista eta zurruntatik abiatuta.

Arrazakeriak izaera estrukturala du, arau, erakunde eta dinamika sozialetan errotuta dago, eta eragina du boterea banatzeko moduan eta herritarrek Estatuarekin duten elkarreraginean.

Asimilazionismoaren aurrean, zeinak kultur homogenezazioan eta talde nagusiaren balioen adopzioan oinarritutako inklusio faltsua proposatzen duen,

III BLOKEA. OINARRIAK

kultura-aniztasunaren kudeaketa positiborako erreferentzia-eredua kulturartekotasuna da, hiru printzipio konbinatzen dituena: diferentziarako eskubidea, berdintasunerako eskubidea eta interakzio positiboa. Ikuspegi horrek diferentziarako eskubidea aitortzen du, bizikidetzaharremanak sustatzen ditu eta pertsona guztiek eskubide eta aukera berdinak izatea eskatzen du.

Nolanahi ere, kultura praktika dinami-koen multzo gisa ulertu behar da, barrutik anitza eta hainbat faktore sozial eta pertsonalek baldintzatua.

7.1.7.5. Beste aniztasun batzuk

Diskriminaziorako beste arrazoi batzuk daudela onartu behar da (adinagatik, desgaitasunagatik, gaixotasunagatik, egoera sozioekonomikoagatik), eta batzuek esparru juridiko espezifikoak dituztela. Estrategia honen jardun-eremuan sartzen ez badira ere, gainerako aniztasunetara zuzendutako intersekzio-jardueretan zeharka edo partzialki esku hartzen da.

7.2. BELAUNALDIEN ARTEKO ELKARTASUNERAKO AGENDA

Hurrengo orrialdeetan, belaunaldien arteko elkartasunaren inguruko ekintza publikora bideratutako oinarri kontzeptual eta enpiriko bat eskaintzen da. Bertan, erakundeen, komunitatearen eta familiaren arteko interdependentzia nabarmentzen da, zaintza-eta birbanaketa-sistema konektatu gisa.

Horrela, belaunaldien arteko justizia bi modutara ulertzen da: alde batetik, bizi-zikloan zehar orekari arreta jartzea, eta, bestetik, gaur egun elkarrekin bizi diren belaunaldien arteko bidezko banaketa bermatzea. Horrela, belaunaldien arteko lankidetzaren sistemaren euskarria da, eta harreman-berdintasuna,

berri, funtsezko mekanismoa da desberdintasunak zuzentzeko eta bideragarritasun eta iraunkortasun ekonomikoa nahiz justizia soziala ziurtatzeko.

Belaunaldien arteko elkartasuna funtsezko zutabea da gizarte-kohesioa bermatzeko eta European integratutako Euskadi bidezkoagoa eta bidezkoagoa erai-kitzeko. Bertan, ongizateak ez du etorkizuna arriskuan jarriko, eta pertsona bakoitzak, bere adina edo jatorria edozein dela ere, bere bizi-proiektua garatzeko aukera izango du.

Etengabe aldatzen ari den mundu honetan, desberdintasunek forma berriak hartzen dituzte, belaunaldi bakoitzari modu berezian eraginez eta aukerak berronkatu eta ahaleginak birbanatuko dituzten erantzun berriak eskatuz, komunitatea indartuz, politika publikoak birdiseinatuz, belaunaldien arteko elkarrizketa, esperientzien, errenten eta ezagutzen transferentzia.

Hala, desberdintasunak betiketzea saihesteko eta pertsona guztientzako aukerak bermatzeko, beharrezkoa da gazteen emantzipazio-politikak indartzea (autonomia pertsonala, ongizate emozionala, kalitatezko enplegua eta etxebizitza eskuratzea), fami- liei eta kontziliazioari laguntzea, adinekoei laguntzea eta gizartean parte-hartze aktiboa izatea, migrazioari arduraz eta eraginkortasunez heltzea giza eskubideen ikuspegitik, topaketarako hiri- eta gizarte-ekipamenduak eta -espazioak eratzea, herri txikien eta landa-ingurunearen errealitateari arreta ematea, komunitatea sendotzea eragile kohesionatzaile gisa, eta ingurumen-erronkari erantzun eraginkorrak ematea.

Gai horiek guztiak genero-ikuspegiarekin landu behar dira, eta belaunaldien arteko lankidetzaren eta funtsezko eragileen arteko sare-lanean oinarritutako ikuspegi sistemiko batetik, politika publiko iraunkorrak eta eraginkorrak antolatuzko.

III BLOKEA. OINARRIAK

lido horretan, erakundeek, ekoizpen-eta gizarte-ehunaren zati diren aldetik, herrialdearen hazkunderari eta iraunkortasunari laguntzen diote, alderdi guztietan, eta ez dira errealitate horretatik at geratzen: belaunaldien arteko erreleboa, esperientzien eta ezagutzen transferentzia, profesional berriak sartzeko beharra eta horiek komunitateari egiten dioten ekarpena erantzun beharreko erronketan eratzten dira.

7.2.1. BelaunaldiarTEKO ituna

Gizarte oro itun ikusezin batean oinarritzen delaren ideiatik abiatzen gara, batzuetan, iristen direnen, eusten dutenen eta bidearen zati handi bat egin dutenen artean. Ikusezina da, gizarte-egitura, gizarte-imaginarioetan eta pentsamoldeetan txertatuta dagoelako. Pertsona bakoitzak mendekotasuna, autonomia eta hauskortasun berria bizi ditu; horregatik, belaunaldien arteko justizia ez da kontu abstrakto bat, pertsona guztiok bizitzan zehar bizi dugun historia baizik. Hala ere, iritsi da une bat itun horren egoera berrikusi behar dela dirudiena, haren jarraipena arriskuan egon daitekeelako.

Sektore batzuek diote, gaur egun, ituna pixkanaka higatu egin dela XX. mendearen amaierako eraldaketa ekonomiko eta sozialetatik abiatuta, 1973ko krisia enplegu egonkorrean, hazkundera eta birbanaketan oinarritutako eredu keynestarraren agortzearen lehen sintoma izanik, eta 2008ko krisia haustura sistemikoaren puntu gisa hartuta. Azken krisi horrek lan-prekarizazioa eta desberdintasuna sakontzeaz gain, bereziki belaunaldi gazteen artean, gizarte-mugikortasunaren promesa eta ongizate-estatuaren legitimitatea zalantzan jarri zituen, gero eta inklusio-maila txikiagoa zuen kontratu soziala azaleratuz. Eraitza haustura bat izan zen, ez bakarrik materiala, baita kulturala eta morala ere, desafekzio politikoak eta belaunaldien artean partekatutako ziurtasunak eskaintzeari utzi zion

sistemarekiko konfiantza galtzeak markatutakoa. Eta gizarteek, funtsean, segurtasuna, ziurtasuna eta konfiantza sentitzen eta desiratzen dute. Baldintza horiek norberaren buruarengan, besteengan eta norberaren proiektuak segurtasunez garatu ahal izateko duten konfiantzan oinarritzen dira.

Laburbilduz, gizarte-ituna gizarte-bizikidetzara antolatzen duten, herritarren esku-bideak eta betebeharrak definitzen dituzten eta belaunaldien arteko elkarrekiko erantzukizunak artikulatzen dituzten eta gizarte-kohesioa eta legitimitate instituzionala bermatzen dituzten akordio esplizitu eta inplizituen multzo gisa uler daiteke. Kontratu sozial klasikotik hasi eta soziologia garaikideraino, itun hau egitura moral partekatu gisa sortu da, aniztasuna haustura bihurtu gabe integratzeko aukera ematen duena, autonomia indibiduala eta erantzukizun kolektiboa orekatuz.

Historian zehar, belaunaldien arteko itunak autolegitimazio-forma desberdinak hartu ditu, zalantzarik gabe bere buruari eusteko: jatorrian oinarri teologiko eta morala izan zuen, eta, ondoren, adostasun ideologikoa, Ongizate Estatuaren oinarriak elikatzen dituena, bere euskarri nagusia. Tresna handia izan da – burokratiko, baina eraginkorra – belaunaldien arteko haustura potentzialak edo lehendik zeudenak konpentsatzeko, transferentzia ekonomiko eta politiko publikoen bidez. Zygmunt Bauman-ek idatzi zuen bezala: “gizarte-egoera komunitatearen ideia modernoaren azken haragitzea izan da, hau da, ideia horren gauzatze instituzionala,” irudimenezko osotasun “forma modernoan, kontzientzian eta elkarrekiko mendekotasunaren onarpenean, konpromisoan, leialtasunean, elkartasunean eta konfiantzan oinarrituta”.

7.2.2. Belaunaldiarteko elkartasuna berrikustea

Belaunaldien arteko elkartasunak garrantzi berezia hartzen du gaur egun gizarte garaikidearen erronka nagusietako bati erantzuteko, Europako testuinguruan behintzat, pertsonen eta kolektiboen arteko berdintasuna bermatzeko, bai denboran zehar, bai adin-taldean artean, une historiko bakoitzean. Erronka gizarte integratu eta kohesionatu bat berreraikitzean datza, egungo sistemaren berezko gatazkak belaunaldien arteko liskar gisa lekualdatzea eta adieraztea saihestuz.

Illo horretan, belaunaldiarteko elkartasuna harreman, laguntza eta akordioen multzoa da, adin desberdinetako pertsonak elkarrekin bizitzea, elkar zaintzea eta erantzukizunak partekatzea ahalbidetzen duena. Europako egungo testuinguruan, harreman horiek biztanleriari, ekonomiari eta gizarte-bizitzari eragiten dieten aldaketa sakonen garaian garatzen dira, gizabanakoaren arteko eta gizabanakoaren eta gizartearen arteko loturan gertatzen den aldaketa batean.

Demografiari dagokionez, urte gehiago bizi gara eta haur gutxiago jaiotzen dira; horrek belaunaldien arteko oreka aldatzen du eta familien eta ongizate-sistema publikoen gaineko presioa areagotzen du. Gero eta pertsona gutxiago daude adineko pertsona gehiagori eusteko lan egiteko adinean, eta denak ez dira baldintza berberetan zahartzen: baliabide gutxiago dituztenak gutxiago eta osasun okerragoarekin bizi ohi dira, eta emakumeek, gehiago bizi arren, mendekotasun eta zaintza harreman gehiago hartzen dituzte.

Gertakarien aurreko deskribapenean, demografiak soilik ari garela uste dugun lekuetan, ekonomiaz, politikaz, ongizateaz eta horien artikulazio zail eta zailaz ari gara.

Gertaera demografikoak biltzen dituen dimentsio ugariak "Euskal Autonomia

Erkidegoko belaunaldien arteko elkartasunerako sektore anitzeko eredu" txostenaren ondorioa berresten dute. Txosten horrek belaunaldien arteko gizarte-ituna ahultzen ari dela dioten tesiari eusten dio. Hori gertatzen da belaunaldi batzuk gizartearentzako zama gisa aurkezten direnean eta beste batzuk behar adina ahalegintzen ez direla salatzen dutenean. Politika publikoak pertsonak adinaren arabera bereizita diseinatzeko direnean ere gertatzen da, belaunaldi guztiak elkarrekin konektatuta daudela kontuan hartu gabe. Askotan, gainera, orainaldian bakarrik pentsatuz hartzen dira erabakiak, etorkizunari nola eragingo dioten baloratu gabe.

Horren guztiaren emaitza da belaunaldien arteko mesfidantza areagotzen dela, gizarte-gatazkak handitzen direla eta komunitatearen eta proiektu partekatuen zentzua galtzen dela.

Horrela ikusita, ez dago konponbide azkarrik, ezta neurri zehatzik ere, baizik eta aldaketa sakonagorik: gizartearen denboran zehar pentsatzeko modua eraldatzea, belaunaldiarteko elkartasuna balio etikotzat, printzipio politikotzat eta ongizatea antolatzeko modutzat hartuta. Era berean, belaunaldi guztiak lotzen dituen etorkizuneko horizonte komun gisa, kontua ez baita soilik adin batzuei edo besteei laguntzea, baizik eta bizitza kolektiboa modu justuan antolatzea, belaunaldi guztiak elkarren mende daudela eta gizartearen eraikuntzan erantzukizunak partekatzen dituztela aitortuz.

Hala, belaunaldien arteko elkartasuna harreman-sistema konplexua da, eta elkarren mende dauden hainbat dimentsio artikulatzen ditu. Hala ere, gakoa da belaunaldien arteko elkartasunaren edo desberdintasunaren dimentsio horietako bakoitzaren interdependentsia eta inpaktu-hierarkia, eta hierarkizatutako interdependentsia horretatik soilik aurki daitezke konponbideak. Dimentsio guztiek ez dute

III BLOKEA. OINARRIAK

antzeko pisua, eta, gure testuinguruan, enpleguaren, hezkuntzaren eta gizarte-igoe-raren faktoreek modu erabakigarrian lagun-tzen dute konfiantza sortzen.

Belaunaldien arteko elkartasuna hainbat arrazoiengatik aldatzen ari da. Gakoetako bat da enpleguaren krisiak eta bereziki gazteei eragiten dien prekaritateak zaildu egiten dutela belaunaldiek denboran zehar modu orekatuan laguntzea. Aldi berean, familia-ereduen aldaketek ez dute genero-rol tradizionalekin bat egiten, horiek zaintzaren ardura emakumeengan jartzen jarraitzen baitute. Gainera, hainbat faktorek laguntzen dute familien adina atzeratzen, eta atze-ratu egiten dute seme-alaben bizi-ibilbidea. Beste bizi-une batean hogeita hamabost edo berrogei urtetik aurrera seme-alabak dituzten familiek familia gazteenek ez bezalako aukerak eta zailtasunak dituzte. Familia horiek, batez ere emakumeek, lana eta haurren zein adinekoen zaintza uztartzen dituzte, eta zain-tza-erantzukizunak beren gain hartzen dituzte. Lehen, ardura horiek familia zabalagoetako kideen artean banatzen ziren aldi handiago batean. Horrez gain, gizartea gero eta indibi-dualizatuagoa da, eta komunitatea eta elkar-tasunaren kultura ahuldu egiten dira.

Erronka horien aurrean, kontratu soziala berritzeko beharra areagotzen da elkartasun-modu komunitario, kooperatibo eta iraunkorragoen bidez, eskubide sozial unibertsalak bermatuko dituztenak belau-naldi batzuk beste batzuekin aurrez aurre jarri gabe.

7.2.3. Belaunaldien arteko elkartasuna ulertzeko bi modu baino gehiago

Gaur egungo testuinguru politiko eta ideologikoan, badirudi bi modu baino ez daudela European belaunaldien arteko elkar-tasuna kontuan hartzeko. Bi modalitate horiek mota ia ideal gisa erabiltzen ditugu, eta, gero, muturrekoak ez diren tonalitate asko har ditzakete. Abiapuntutzat hartuta

belaunaldien arteko elkartasuna dela adin desberdinetako pertsonak elkarrekin bizitzea, elkarri laguntzea eta denboran zehar eran-tzukizunak partekatzea ahalbidetzen duen oinarria, eta elkartasun hori ez dela familiako kontu bat soilik, ezta politika publiko bat ere.

Pentsamendu-korrante guztiek akordio hori modu berean ulertzen ez duten arren, Esparru Estrategia hau bideratze aldera, erakundeak, laguntza ekonomikoak, zaintzak, denbora, maitasuna eta aintzatespena uztar-tzen dituen gizarte-akordio gisa ulertzen da.

Lehenengo ikuspegiak izaera familista du, eta belaunaldien arteko elkartasuna nagusiki familian eta erantzukizun pertso-nalean oinarritutako aliantza moral gisa ulertzen du. Ikuspegi horretatik, familiak dira haurrak, adinekoak eta mendeko pertsonak zaintzeko leku naturala, eta bertan trans-mititzen dira balioak eta babesa belau-naldien artean. Familiari ematen zaion "izaera" horrek, jakina, emakumeek beren baitan bete behar duten rolera iristen da, emakumea baita zaintzaz eta ugalketa-lanaz modu "naturalean" arduratzen dena. Erakundeek lagundu eta lagundu egin behar dute, baina familiak ordezkatu gabe eta mende-kotasunik sortu gabe. Lehentasuna da jaiotza-tasa sustatzea, aitona-amonen papera indartzea, zahartze aktiboa sustatzea eta lurralde-oreka mantentzea. Elkartasuna belaunaldien arteko konpromiso etiko gisa ulertzen da, administrazioak bultzatutako birbanaketa zabal gisa baino gehiago.

Bigarren ikuspegi batek izaera publikoa du, eta belaunaldien arteko elkartasuna ongizate-estatuaren eta gizarte-kohe-sioaren funtsezko zutabetzat hartzen du. Ikuspegi horretatik, ez da nahikoa familia-rekin, familia guztiek ez dituztelako baliabide eta gaitasun berberak. Gainera, familian zentratzea transferentzia ekonomikoei edo monetarizagarriei lotutako belaunaldien arteko beste desberdintasun erabakigarri batzuen iturri izan daiteke. Ikuspegi horren arabera, elkartasuna hainbat mailatan

III BLOKEA. OINARRIAK

antolatu behar da: etxean, komunitatean eta, modu zentrolean, politika publikoen bidez. Erakunde guztiei dagokie eskubi-deak bermatzeko, baliabideak birbanatzeko eta bizi-zikloan zehar eta merkatu-logika hutsean gertatzen diren desberdintasunak zuzentzeko erantzukizuna. Ikuspegi horretatik, honako hauek ere azpimarratzen dira: genero-berdintasuna, zainketen aitorpen soziala, gazteentzako enplegu eta etxebizitza duinak eskuratzea eta migrazioa gizarte-berrikuntzaren funtsezko zati gisa integratzea.

Dena den, bada hirugarren korronte bat, Esparru Estrategia honetan onartutakoa, alegia, bi jarrera horiek ikuspegi zabalago batetik aztertzen dituena. Belaunaldien arteko elkartasuna idatzi gabeko kontratu soziala dela uste dute, belaunaldien arteko trukeak hiru oinarri nagusitan egituratzen dituena: familia, erakundeak eta gizarte zibila. Zutabe horietako batek zama handiegia hartzen badu eta besteak ahultzen badira, sistema bidegabe eta ezegonkor bihurtzen da. Gaur egungo arazoa demografikoa ez ezik, soziala eta politikoa ere bada: zahartzea, lan-prekarietatea, genero-desberdintasuna eta pobrezia belaunaldien arteko transmisioa ari dira kontratu hori desdoitzen.

Ondorioz, arriskua ez dago soilik belaunaldi batzuek bizitzako une jakin batzuetan babes handiagoa jasotzean, baizik eta desberdintasuna zauritu eta metatzean. Pobrezia, prekarietatea edo aukerarik eza guraso izatetik seme-alaba izatera igarotzen direnean, elkartasunak funtzionatzeari uzten dio. Horregatik, belaunaldien arteko kontratua bizi-ziklo osoan zehar pentsatu behar da, eta ez bakarrik adin bakanetan. Belaunaldien arteko justizia ez da gazteei eta adinekoei aurre egitea, baizik eta bizitzako etapa bakoitzean pertsona guztiek benetako aukerak izango dituztela ziurtatzea.

Aurrekoa kontuan izanda, ikuspegi horretatik, ez familiak bakarrik, ez komunitateak ez erakundeek beren kabuz ezin

diote belaunaldien arteko elkartasunari eutsi. Benetako erantzukidetasuna behar da familien, politika publikoen eta komunitatearen artean. Funtsezkoa da, halaber, birbanaketa ekonomikoa gizarte-aitzatespenarekin, genero-berdintasuna justizia sozialarekin eta iraganaren memoria etorkizunarekiko erantzukizunarekin batzea.

Hasierako bi ikuspegi ideologikoek lehentasun desberdinak erakusten dituzte, baina posible eta desiragarria da horiek esparru zabalago batean integratzea. Belaunaldien arteko elkartasuna ez da familia-balioen kontua soilik, ezta gastu publikoarena ere. Demokraziei eusten dien itsasgarri moral eta soziala da, eta indartu ahal izateko, ezinbestekoa da ekitatearen, elkarrekikotasunaren, erantzukidetasunaren eta belaunaldien arteko elkarrekiko onarpeneren gainean eraikitzea.

7.2.4. Belaunaldien arteko elkartasuna gaur: desberdintasunak, egoera eta erronkak

Europa garaikidearen zati handi batean bezala, tokiko ñabardurekin bada ere, Euskadiko belaunaldien arteko harremanak aldaketa sozial, ekonomikoa eta demografikoa sakonen testuinguruan gertatzen dira, eta aldaketa horiek eragina dute adin desberdinetako pertsonak elkarrekin bizitzeko, laguntzeko eta etorkizuna eraikitzeko moduan. Adierazi denez, bizi-itxaropena handitzeak eta jaiotza-tasa jaisteak belaunaldien arteko oreka aldatzen dute, eta familien eta ongizate-sistema publikoen gaineko presioa areagotzen dute.

Gero eta pertsona gutxiago daude lan egiteko adinean gero eta adineko pertsona gehiagori eusteko, eta zahartzea desberdina da, belaunaldien arteko aldeak handituz. Familia-ereduak ere aldatu egin dira: haustura gehiago, ezkontza gutxiago eta familia gehiago pertsona bakar batekin edo heldu bakar batekin, normalean emakumea, seme-alaben ardurapean.

III BLOKEA. OINARRIAK

Guraso bakarreko familiazat ezagutzen duguna. Seme-alabak izateko adina atzeratu egin da, eta familiaren laguntza tradizionalak ahulagoak dira.

Testuinguru batzuetan belaunaldien arteko bizikidetzak badago ere, beste batzuetan bizimodu independentea da nagusi. Ondorioz, elkar zaintzeko eta laguntzeko sareak ahuldu egiten dira, eta pertsona asko gero eta gehiago daude zerbitzu publikoen edo laguntza informalaren mende, eguneroko bizitzari eusteko.

Belaunaldien arteko zubi segurua izateari ere utzi dio lan-merkatuak. Gazteek beranduago lortzen dute enplegua, eta, hala egiten dutenean, sarritan lan prekarioak eta ezegonkorak izaten dituzte. Adinekoek denbora gehiago ematen dute lanean, baina oso baldintza desberdinetan, beren osasunaren, hezkuntza-mailaren edo enplegu-motaren arabera. Lanak ez du lehen bezala egonkortasunik ez hobekuntza sozialik bermatzen, eta genero-desberdintasunek lan-ibilbideak eta etorkizuneko pentsioak markatzen jarraitzen dute.

Horrek guztiak ahuldu egiten du norberaren ahaleginak bizi-proiektu duin bat erakitzeke aukera emango duelako konfiantza.

Eraldaketa horiek nabarmenago bihurtu dute belaunaldien arteko desberdintasun ekonomikoa. Denbora luzean lehen aldiz, gazte asko beren gurasoak baino okerrago bizi dira. Diru-sarrera txikiagoak, enplegu ezegonkorra eta etxebizitza lortzeko zailtasun handiak dituzte. Aitzitik, adineko pertsona askok diru-sarrera egonkorragoak dituzte pentsioei eta gizarte-babesaren maila handiagoari esker. Egoera horrek belaunaldien arteko arrakala sortzen du itxaropenetan eta bizi-baldintzetan, eta horrek frustrazioa, bidegabekeria eta adinen arteko deskonexioa eragiten ditu.

Testuinguru horretan, komeni da arazo nagusi bat gogoratzea: pobrezia eta

gizarte-bazterketa belaunaldien artean transmititzen dira, gizarte-egiturek jatorrizko desberdintasunak zuzentzea lortzen ez dutenean. Baliabide gutxiko etxe batean hazteak asko handitzen du helduaroan pobrezian bizitzeko arriskua. Transmisio horren arrazoia ez da erabaki indibidualak hartzea, baizik eta faktore ekonomikoak, hezkuntzakoak, familiarakoak, harremanetakoak eta instituzionalak konbinatzea. Estatu mailan, haur eta gazteen pobrezia desberdintasuna ugaltzeko bide nagusia bihurtu da, eta horrek belaunaldien arteko kontratuaren etorkizuna arriskuan jartzen du.

Ongizate-ereduak paper garrantzitsua izan du desoreka horretan. Adineko pertsonak nahiko ondo babestuta dauden bitartean, seme-alabak dituzten familiek eta belaunaldi gazteek ahultasun-maila handiagoei aurre egiten diete. Sistemak hobeto babesten du iragana etorkizuna baino. Haurtzaroan, hezkuntzan, etxebizitzan eta enpleguan behar adinako inbertsiorik ez dagoenez, desberdintasuna berriro gertatzen da, murriztu beharrean. Hezkuntzak, mugikortasun sozialerako bidea izan beharko lukeenak, ez du beti lortzen jatorrizko desberdintasunak konpentsatzea, eta lan-merkatuak eta etxebizitzak prekarietate-zirkuluak indartzen dituzte.

Aberastasun pribatua eta herentzia ere funtsezko faktore bihurtu dira belaunaldien arteko desberdintasunean. Etxebizitza edo ondare bat eskuratzeko aukera sortzen den familiaren mende dago gero eta gehiago. Jarauntsiak, batez ere, baliabide gehiago dituztenei egiten die mesede, eta gazte askok, berriz, alokairu garestiak edo zor luzeak baino ezin dituzte hartu. Horrela, ongizatea ez da eskubide partekatuetan oinarritzen, eta familiaren ondarearen mende geratzen da gero eta gehiago.

Erabaki ekonomiko orokorrak (zor publikoa, inflazioa edo interes-tasak) ere ez dira neutralak belaunaldien artean. Adin

III BLOKEA. OINARRIAK

batzuei mesede eta beste batzuei kalte egin diezaiekete, batez ere epe luzera pentsatzen ez badira. Horri gehitu behar zaio aldaketa teknologiko azkarra, produktibitatea hobetzen duena, baina pertsona asko ere atzean uzten dituen, batez ere etengabeko prestakuntzarako aukerarik izan ez dutenak. Etengabeko ikaskuntzako politikak funtsezkoak dira belaunaldien arteko arrakala murrizteko.

Euskadin, faktore-multzo hori errealitate anbibalentea da. Giza garapenaren adierazle orokor onak eta gizarte-zerbitzuen sistema sendo bat daude, baina desberdintasunak ere hazten ari dira. Haurren eta gazteen pobrezia gora egin du, eta adinekoen egoerak, berriz, hobera. Belaunaldien arteko harremanetan bakardadea, konfiantzarik eza eta belaunaldien arteko distantzia gero eta handiagoa agertzen hasten dira hainbat neurritan. Pertsona askok, gazteek eta adinekoek, uste dute ez dutela nahikoa babes edo konfiantza-saririk, eta horrek gizarte-kohesioa ahultzen duela.

7.2.5. Erakundeen jardunaren zeregina

Edonola ere, ebidentzia bat nagusitzen da: belaunaldien arteko elkartasunari ezin zaio eutsi gizarte-sistemak desberdintasuna zauritzea ahalbidetzen badu. Ziklo hori hausteak belaunaldien arteko itun berri bat eskatzen du, haurrak babestuko dituen, familiak indartuko dituen, enplegu eta etxebizitza duinak bermatuko dituen, zainketen balioa aitortuko duena eta laguntzaren, autonomiaren, birbanaketaren, ezagutzen eta errenten transferentziaren alde egingo duena. Belaunaldi guztiak, eta bereziki gazteenak, zaintzen dituen gizarte batek bakarrik berma dezake bere kohesioa eta bere etorkizun partekatua.

Belaunaldien arteko elkartasuna ongizate-estatuaren oinarritzeko zutabea da, eta belaunaldien arteko itun bat da, baliabideak partekatzeko eta bizitzan zehar laguntzeko. Printzipio hori ez da familia- edo moral-kontu

bat soilik, baizik eta erantzukizun kolektibo bat, politika publikoetan gauzatzen dena, hala nola pentsioetan, osasunean eta hezkuntzan. Sistema horri esker, pertsonak beren bizitzako etapa batzuetan laguntzen dute eta beste batzuetan laguntza jasotzen dute. Biztanleriaren zahartzeak eta jaiotza-tasa txikiak tentsioak eta zailtasunak sortzen dituzten arren, horrek ez du esan nahi belaunaldien arteko itunak zentzurik ez duenik; aitzitik, egokitu egin behar da, adin guztietarako bideragarria, iraunkorra eta bidezkoa izaten jarraitzeko.

Belaunaldien arteko elkartasunak elkarren osagarri diren hainbat mailatan jarduten du. Hurbilen dagoen mailan, familien barruan, belaunaldiak eguneroko zaintza eta laguntzaren bidez sostengatzen dira. Tarteko maila batean, komunitateek eta elkarteek laguntza-sareak sortzen dituzte adin desberdinetako pertsonen artean, hala nola boluntarioran, gizarte-erakundeetan edo tokiko ekimenetan. Maila zabalenean, instituzionalean, administrazioek belaunaldien arteko elkartasuna bermatzen dute, pentsioak, osasuna edo gizarte-prestazioak bezalako sistema publikoen bidez, zerga eta kotizazioen bidez finantzatuta. Ongizate-estatuaren funtzionamendu egokia hiru maila horien artean oreka bat egotearen mende dago; izan ere, batek ere ezin ditu besteak erabat ordezkatu gizarte-kohesioa arriskuan jarri gabe.

Irtenbidea gizarte-babeseko sistema publikoak indartzea da, belaunaldien arteko elkartasunaren eta komunitatearen zeregina indartzearen oinarri baitira. Era berean, beharrezkoa da belaunaldien arteko zaintza-politiken garapenari eustea, hainbat adinetako pertsonen arteko laguntzaren gizarte-balioa aitortzeko. Garrantzitsua da, halaber, elkartasunaren kultura zibikoa sustatzea, ongizatea ondasun komun gisa uler dadin, eta ez karga indibidual gisa. Hori guztia desberdintasunak orekatzen dituen genero-ikuspegiak eta belaunaldien arteko

III BLOKEA. OINARRIAK

elkarrizketa sustatzen duen ikuspegiak zeharkatzen dute nahitaez. Azkenik, immigrazioa eta belaunaldi-aniztasuna gizartearen oreka demografiko, sozial eta ekonomikorako elementu positibo gisa integratzearen garrantzia ziurtatzea komeni da.

Erakundeen jardunak sakon ulertu behar du belaunaldien arteko elkartasuna ez dela zahartzeak berak hausten, baizik eta desberdintasunak metatzeak, prekarietateak eta belaunaldi gazteenetan inbertsiorik ez egiteak, bai eta komunitatea ahultzeak eta individualismo gero eta handiagoak ere. Gizarte-kohesioari eusteak belaunaldien arteko ituna berritzea eskatzen du, haurrak babestea, familiei laguntzea, komunitatea indartzea, enplegu eta etxebizitza duinak bermatzea, zainketen balioa aitortzea eta zerbitzu publikoak indartzea. Belaunaldi guztiak eta, bereziki, atzetik datozenak zaintzen dituen gizarte batek bakarrik eutsi diezaioke bere ongizateari eta etorkizun komunari.

7.2.6. Oreka, justizia eta birbanatzeko mekanismo desiragarriak

Belaunaldien arteko kontratu orekatu batek ez du esan nahi adin guztiek gauza bera jasotzen dutenik, baizik eta ongizate-sistemak modu justu eta iraunkorrean funtzionatzea pertsona guztientzat bizitzan zehar. Etapa bakoitzak zeregin bat betetzen du: hurrek eta gazteek laguntza behar dute garatzeko, helduaroak lanarekin eta zaintzarekin laguntzen du, eta zahartzaroa erretiro-eta elkarrekikotasun-etapa bat da. Oreka ez da soilik pentsioei eutsiz lortzen, baliabideak, denbora eta erantzukizunak belaunaldien artean modu justuan banatuz baizik.

Oreka hori hiru planotan mantendu behar da aldi berean. Arlo ekonomikoan, ongizate-sistemak iraunkorra izan behar du, etorkizuna arriskuan ez jartzeko. Gizartean, belaunaldien arteko eta belaunaldi bakoitzaren barruko desberdintasunak murriztu

behar dira. Arlo politikoan, legitimitate demokratikoa behar du, hau da, herritarren konfiantza eta babes. Konfiantza hori gabe, adinen arteko desafekzioa eta gatazkak areagotzen dira, gizarte-kohesioa ahulduz.

Ildo horretan aurrera egiteko, bizi-zikloaren ikuspegia hartzea komeni da. Horrek esan nahi du ongizatea etengabeko prozesu gisa ulertu behar dela, eta bizitzako etapa batean gertatzen denak hurrengoetan eragiten duela. Politika publikoek bidezko trantsizioak erraztu behar dituzte hezkuntzaren, etxebizitzaren, enpleguaren, familia-bizitzaren eta erretiroaren artean, eta inbertsio goiztiarren alde egin behar dute, hala nola haur-hezkuntzaren edo kontziliazioaren alde, egungo ongizatea hobetzen baitute eta etorkizunean gizarte osoarentzat onurak sortzen baitituzte.

Azkenik, belaunaldien arteko itun hori egoera aldakorretara egokituko den work in progres bat den eta izango den heinean, besterenezinak diren lau printzipio eskatzen ditu: elkarrekikotasuna bizitzan zehar, egungo eta etorkizuneko belaunaldien arteko ekitatea, erakundeen, familien eta merkatuaren arteko erantzukidetasuna, eta adinen arteko elkarrekiko aintzatespena. Belaunaldien arteko kontratu orekatua pertsona guztien duintasuna eta autonomia babesten duena da, zaintza eta hezkuntza ongizatearen zutabe gisa indartzen dituen eta XXI. mendean belaunaldien arteko elkartasunari eusteko gizarte-aldaketetara egokitzen dena.

Prozesu-ikuspegi hori eten-etapa guztietan egin beharreko inbertsioei ere aplikatu dakieke; izan ere, adinean aurrera egin ahala gastu publikoak gora egiten du, batez ere gero eta zaharragoak diren gizarteetako pentsioen, osasunaren eta zainketen hazkundeagatik; beste sistema batzuek, berriz, pisu erlatiboa galtzen dute, hartzaro gutxiago dagoelako.

III BLOKEA. OINARRIAK

Desoreka horrek ez dakar berez belaunaldien arteko bidegabekeria, familien barruan laguntzak eta transferentziak daudelako eta adinaren araberako gastua ez delako zero batura duen joko: adineko pertsonengan gehien inbertitzen duten herrialdeek ere gehiago inbertitzen dute haurtzaroan.

Hala ere, egungo ereduak aldaketarik gabe jarraitzen badu, etorkizunean arazoak sor ditzake, eta, beraz, ongizatea bizi-ziklo osoan zehar aztertu behar da, eta ez adin batzuei besteei aurre egin. Erronka ez da gutxiago gastatzea zahartzaroan, baizik eta haien babesak konbinatzea hezkuntzan, enpleguan, etxebizitzan eta belaunaldi gazteen gaitasunetan behar adina inbertitzearekin, belaunaldien arteko kontabilitatea bezalako tresnak erabiliz une edo etapa historiko bakoitzean gizarte-kohesioa indartuko duten erabaki bidezkoagoak eta iraunkoragoak hartzeko. Errealitatea aldatzen bada, esleipenak aldatu beharko dira.

7.2.7. Belaunaldien arteko kontratua berritzea

Ongizate-estatuari eusten dion belaunaldien arteko kontratua ez dago hautsita, baina eguneratze sakona behar du. Demografia-, lan-, familia- eta kultura-aldaketak oso azkarrak izan dira. Egungo tentsioek ez dute gazteen eta adinekoen arteko benetako gatazka islatzen, baizik eta aldatu den gizartearen eta behar adina egokitu ez den ongizate-sistemaren arteko desoreka. Kontratu honek funtzionatzen jarrai dezan, beharrezkoa da oreka mantentzea bideragarritasun eta iraunkortasun ekonomikoaren, ekitate sozialaren eta legimitate demokratikoaren artean, belaunaldien arteko elkarrekiko konfiantzan oinarrituta.

Gainera, belaunaldien arteko elkartasuna bizi-ziklo osoan garatzen den prozesu dinamikoa da. Belaunaldi bakoitzak bere bizi-ziklo hainbat unetan ematen eta jasotzen

du laguntza, eta, beraz, justizia ezin da une jakin batean bakarrik neurtu. Erronka ez da adin batzuk besteen kontura babestea, baizik eta etorkizunean inbertsioa oraina zainduz konbinatzea, desberdintasunak murriztuz eta erakundeen, merkatuaren, familien eta gizarte zibilaren artean erantzukizunak partekatuz. Horrela bakarrik eraiki ahal izango da belaunaldien arteko kontratu berri bat, elkarrekotasunean, ekitatean eta elkarrekiko aitortzean oinarritua, XXI. mendean gizarte-kohesioari eusteko gai izango dena.

Belaunaldien arteko elkartasunaren oinarri den elkartasun bertutetsua elkarrekin jardun behar duten hainbat printzipiotan oinarritzen da. Lehenik eta behin, ekitatea, onurak eta kargak herritarren, emakumeen eta gizonen, eta belaunaldien artean bidezko banaketa bermatzen duena. Bigarrenik, iraunkortasuna: etorkizuna babestea du helburu, orainaren ongizatea arriskuan jarri gabe.

Horri erantzunkidetasuna gehitu behar zaio, hau da, pertsonen, familien, komunitatearen, gizarte zibilaren eta erakundeen artean zereginak eta zaintzak modu orekatsuan banatzea. Aitormena ere funtsezkoa da, adin guztietako esperientzia, memoria eta ekarpenak baloratzen baititu. Azkenik, inklusioak ziurtatzen du aniztasun soziokulturala eta migrazioa elementu positibo gisa integratuko direla bizikidetzara eta gizarte-kohesioa indartzeko.

Laburbilduz, belaunaldien arteko elkartasunerako ezinbesteko baldintzak honako hauek dira, eta, ziurrenik, ordena honetan:

- Erantzunkidetasuna. Zereginak eta zaintzak partekatzea pertsonen eta familien artean, ahaleginak birbanatzea genero-ikuspegitik, erakundee-tatik eta gizarte zibiletik. Saihestu ongizatea talde, adin edo sexu bakar bati egozte.

III BLOKEA. OINARRIAK

- Ekitatea. Onurak eta kargak modu bidezkoan banatzea pertsonen eta belaunaldien artean. Bizi-baldintzen benetako desberdintasunak kontuan hartzea, desberdintasun bidegabeak saihesteko.
- Inklusioa. Aniztasun soziokulturala eta migratzailea gizartearen zati gisa integratzea. Belaunaldien arteko elkartasuna indartzen duen aberastasuntzat hartzea.
- Iraunkortasuna. Epe luzeko ongizatea bermatzea, egungo bizi-baldintzak hondatu gabe. Etorkizunean pentsatzea, orainaldiko beharrak sakrifikatu gabe.
- Aintzatespena. Adin guztietako esperientzia, memoria eta ekarpenak baloratzea. Elkarrekiko errespetua sustatzea, gizarte-kohesioaren oinarri gisa.

7.2.8. Beharrezko aldaketa baten zailtasunak

Ez litzateke zentzuzkoa izango politika publikotik belaunaldien arteko itunaren berrikuntzan termino eraldatzaileetan esku hartzea dakarten oztupo metodologikoak eta testuingurukoak ez identifikatzea. Jarraian, esku-hartze publikoan gidari gisa balio duten batzuk aipatuko ditugu, hala nola belaunaldi bereziekin pentsatutako garapenak gainditzea, diskurtsoetan gertzen den etika abstraktua saihestea, aldaketak baino azkarragoak diren erantzunen aurreko frustrazioa, lehia lehenestea elkarrekotasunaren aurretik, epe ertain eta luzerako onuran oinarritutako ekonomia sustatzea, beldurrean eta segurtasun-gabeziaren etengabeko sentazioan oinarritutako gizartean konfiantza sortzea, hainbat eragilerekin modu parte-hartzailean lan egitea edo krisi ekologikoa belaunaldien arteko justiziaren funtsezko dimentsio gisa ez txertatzea.

Oro har, belaunaldien arteko elkartasuna ez da sektoreko gaia, baizik eta XXI. mendeko erronka handiei aurre egiteko zeharkako ardatza. Belaunaldien arteko lankidetzarik gabe, gizarteak zatitu egiten dira; horrekin, posible da proiektu komun bat berreraikitzea, interdependentzian, justizia sozialean eta orainaren eta etorkizunaren zaintza partekatuan oinarrituta.

8. ERABILITAKO METODOLOGÍA ETA IKUSPEGIAK

Estrategia hau identifikatzeko, alderatzeko eta idazteko lanak hainbat fasetan banatu dira, eta Zuzendaritzak adierazitako erritmoetara egokitu dira. Dokumentuaren edukia ulertzeko, komeni da aipatzea hiru input mota handi izan direla:

1. Elkarrizketa sakonak egitea dibertsitate-politiken arloan dituzten ezagutza eta esperientziengatik funtsezkotzat jotzen ziren pertsoneri. Zortzi elkarrizketa egin zitzaizkien akademiari eta gizarte-mugimenduei lotutako pertsoneri.
2. Bi agendetako zenbait bibliografia-iturri aztertzea. Inkestak eta barometroak, Euskadiko, Estatuko eta Europako azterlanak eta ikerketak.
3. OGEDZk belaunaldien arteko elkartasunaren esparruan bultzatutako proiektu jakin batzuen azken txostenak eta erdi-koak aztertzea, politika publiko gisa definitu, jorratu eta ezartzeari buruzkoak.

Bestalde, honako hauek dira Esparru Estrategia honen multzoa inspiratu duten ikuspegiak, bizikidetzarekin, berdintasunarekin eta komunitatearekin duten loturagatik:

1. Genero ikuspegia. Euskadiko Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako Legeak (1/2023 Legegintzako Dekretua) bete-behar hau ezartzen du: 3.5) politika publiko guztietan sartzeko eskubidea. Ikuspegi hori honela definitzen da: emakumeen eta gizonen egoera, baldintza, jomuga eta premia desberdinak modu sistematikoa kontuan hartzea, eta politika eta ekintza guztietan, maila guztietan eta horien plan-gintza-, egikaritze- eta ebaluazio-fase guztietan, desberdintasunak ezabatzeko eta berdintasuna sustatzeko helburu eta jarduera espezifikoa txertatzea.
2. Ikuspegi interseksionala. Bestalde, aipatutako legeak honako hau ere ezartzen du: 3.1.c) Botere publikoek "ikuspegi interseksionala sustatu behar dute, eta horrek, arau honen ondorioetarako, esan nahi du kontuan hartu behar dela sexua eta/

edo generoa nola erlazionatzen eta elkar-reragiten diren aipatutako gainerako faktoreekin maila askotan eta, askotan, aldebereko mailetan, nola sortzen diren identitate gainjarri eta interseksionatuak, bai eta botere- eta zapalkuntza-egoera eta -ardatz desberdinak eta elkarrekin lotuak ere".

3. Giza eskubideen ikuspegia. Horren bidez, eskubideen titularrek eskubide horiek aldarrikatzeko duten gaitasuna indartu nahi da, bai eta horiei erantzuteko arduraren duten erakundeek eskaera horiei erantzuteko duten gaitasuna ere. Politika, programa eta zerbitzu publikoetan giza eskubideen arauak, estandarrak eta printzipioak biltzen dituen kontzeptu-esparrua da.
4. Ikuspegi komunitarioa. Nazioarteko garapen-erakunde batzuek eredu metodologiko gisa definitzen dute, erakundeek harremanak dituzten komunitateekin egiten duten lana orientatzeko. Zehazkiago, ikuspegi komunitarioa tresna bat da esku-hartze sozialeko politikak, programak eta proiektuak diseinatu, inplementatu, jarraitu eta ebaluatzeko. Ikuspegi hori hartzea da politika publikoen hartzailerekin batera lan egiteko beharra onartzea, gaitasunak eta trebetasunak aitortuz. Beraz, ikusi dugunez, komunitatea esku-hartzearen esparrua eta subjektua da.
5. Kulturarteko ikuspegia. Kultura-aniztasuna kudeatzeko eredu bat da, kultura-aniztasunaren paradigmaren barruan kokatzen dena; hau da, aniztasuna positibotzat jotzen duena, aitortzea merezi duena eta diskriminaziorako arrazoi izan ezin daitekeena. Programa eraldatzailea da, gizarte garaikideak beren barne-aniztasunaz kontzienteago eta inklusiboago eta simetrikoago bihurtzea helburu duena. Migrazioa, gure testuinguruan, edozein gizarteren berezko ezaugarria den kultura-aniztasuna areagotzen duen faktorea da.

III BLOKEA. OINARRIAK

Elkarren artean oso lotuta dauden ikuspegiak eta ikuspegiak dira– batzuetan gainjar daitezkeenak–, eta jarraian ikusiko ditugu, jarduketa publikoa behar bezala bideratzen duen multzo koherente bat osatuz.

Elkarrizketan erabilitako gidodia honako hau da:

Ezaugarriak

Izena:
 Jarduera:
 Lantzen dituen esparruak:
 Aniztasuna, Bizikidetzeta eta Belaunaldiarteko zuzendaritzarekiko harremana
 Ongizate, Gazteria eta Erronka Demografikoko Saileko beste zuzendaritzarekiko erlazioa
 Eusko Jaurlaritzako beste Sail batzuekiko harremana

Erakunde–plangintzako tresnen erreferentzialtasuna

Udaberri 2024 Estrategia ezagutzen duzu? Jarduerarik egin al duzu haren esparruan?
 Ba al dago izaera honetako eta gai honetako beste tresnarik bereziki orientagarri edo interesgarri gertatu zaizunik?
 Zure ikuspegitik, zer espero duzu horrelako plan eta estrategietatik?

Esparru publikotik agenda horiek ulertzeko eta horietan esku hartzeko ikuspegiak

Zer ikuspegi teoriko edo praktikotatik abiatuta esku hartzen duzu zure jardueran?
 Ba al dago bereziki kontuan hartu beharko litzatekeen ikuspegi berezirik?

Aniztasunaren eremuan esku–hartze publikoa antolatzeko testuinguruari buruz

Nola ikusten edo interpretatzen duzu une sozial eta politikoa gai horiei dagokienez?
 Nola hautematen dituzu gai horiekin lotutako gizarte–eragileak?
 Nola ikusten edo interpretatzen dituzu azken urteotan gai horietan gertatu diren lege– edo arau–aldaketak?

Eremu publikotik erantzun beharko liratekeen premiei buruz

Identifika ditzakezu tratu–berdintasunari orokorrean dagokionez garrantzitsua edo atzeraezina den premia edo erronka zehatzak?
 Identifika ditzakezu arrazakeriaren aurkakoarekin, sexu– eta genero–aniztasunarekin edo erlijio–aniztasunarekin lotuta garrantzitsua edo atzeraezina den premia edo erronka zehatzak?
 Identifika ditzakezu nahi ez den bakardadeari dagokionez garrantzitsua edo atzeraezina den premia edo erronka zehatzak?

Eremu publikotik esku hartzeko dituzun aukerei buruz

Ezagutzen al dituzu Euskadin, beste autonomia–erkidego batzuetan edo Europan bereziki interesgarriak iruditzen zaizkizun ekimen, esperientzia, programa edo proiektuak?
 Zure inguruan ba al dago bereziki interesgarria edo inpaktu handikoa iruditzen zaizun eta hainbat arrazoi direla–eta gauzatu ez den ekimen, esperientzia, programa edo proiektu zehatzik?

#EUSKADIBERRIA

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

ONGIZATE, GAZTERIA ETA
ERRONKA DEMOGRAFIKOAREN SAILA
DEPARTAMENTO DE BIENESTAR,
JUVENTUD Y RETO DEMOGRÁFICO

Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia

Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco

Vitoria-Gasteiz, 2026